Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Deuntzer, J. H.
Titel | Title:	Kort Fremstilling af den danske Arveret.
Udgavebetegnelse | Edition Statement:	2. Udgave.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : trykt hos J. H. Schultz, 1876
Fysiske størrelse | Physical extent:	115 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at krediterе ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

PUBLIC DOMAIN

Kort Fremstilling

af

den danske Arveret,

ved

J. H. Deuntzer,
Professor ved Kjøbenhavns Universitet.

2den Udgave.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. H. Schultz.

1876.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Indhold.

Indledning 1

Første Afsnit: Arveadgangen.

1ste Kapitel: Intestatarv.

A. Paa Grund af Slægtskab.

a) Ordinær Arv.

§§ 1. Ægte Slægtninges Arv 3
§ 2. Uægte Slægtninges Arv 7

b) Extraordinær Ægteskabsarv.

§§ 3. Succession i Len og Stamhuse 12
§ 4. Arv af bornholmske Selveiergaarde 19

B. Paa Grund af Ægteskab.

§ 5. 21

C. Arv i nogle særlige Forhold.

§ 6. 25

2det Kapitel: Testamentarisk Arv.

§§ 7. 26
8. Habiliteten til at oprette Testamente 27
9. Testamentsformen 30
10. Testationsrettens Grændser 34
11. Testamentets Indhold 40
12. Testamentets Omstødelse ved Testators Villiesforandring 42
13. Uigjenkaldelige Testamenter 45
14. Fælles og gjensidige Testamenter 53

Andet Afsnit: Arvefaldet.

§§ 15. 59
16. Sondringen mellem egentlige Arvinger og Legatarer .. 62
17. De egentlige Arvingers Retsstilling 65
18. Privat og offentligt Skifte 68
19. Arvingernes Forhold til Kreditorerne 78
20. Tilvæxtret 88
21. Arvingernes indbyrdes Retsforhold 90
22. Afkortning af Arveforskud 95
23. Hensidden i uskiftet Bo 103
24. Legatarernes Retsstilling 107
25. Den forbigaaede Arvings Ret 112
26. Arveafgifter 114
27. Anhang 115

Indledning.

Arveretten omhandler Betingelserne og Reglerne for den vederlagsfrie Overgang af en afdød Persons efterladte Formue til andre. Disses Adkomst til Erhvervelsen grunder sig enten paa et vist personligt Forhold til den afdøde navnlig Slægtskab eller Ægteskab eller paa den afdødes Villie. Er ingen i Besiddelse af saadan Adkomst, tilfalder den efterladte Formue Staten, se 5—2—11, men dennes Erhvervelse falder udenfor Arveretten betragtet som en Del af Privatretten.

Forudsætningerne for en arveretlig Erhvervelse ere efter det anførte for det første, at en Person (Arvelader) er død eller lovligt kan betragtes som død, se Fr. 11 Sept. 1839 §§ 12, 14 og 15. Dernæst at den afdøde efterlader sig Formue, dog er det ikke begrebsmæssigt nødvendigt, at denne omfatter nogen Formue ret, jvfr. nedenfor. Endelig at den, som skal arve, overlever Arveladeren, om end nok saa kort, se 5—2—23 og 53. Døer den vedkommende inden Arveladeren, overføres hans Adgang til eventuelt at erhverve Arven ikke til hans Bo eller Arvinger som saadanne, thi bemeldte Adgang beroer paa et individuelt Forhold til Arveladeren, jvfr. U. f. R. 1874 p. 132.

Forsaavidt Arveberettigelsen støtter sig paa Arveladerens Villieserklæring, behøver Arvingen ikke at være til ved Arveladerens Død, naar den blot engang kommer til at existere. Forsaavidt Arveretten derimod grunder

sig paa et personligt Forhold til Arveladeren, navnlig paa Slægtskab, maa Arvingen selvfølgelig existere, medens Arveladeren endnu lever, altsaa i det mindste i dennes Dødsøieblik. Dog er det nok, at Arvingen paa dette Tidspunkt er undfanget som Foster, forudsat at dette kommer levende til Verden, se 5—2—30 hvis Udtryk „vorder levende født“ omfatte dette Tilfælde, se ogsaa 5—2—12. Disse Lovbud handle vel kun om Ægtebarns Arv efter Forældre, men maa analogisk gjælde ogsaa om Arv efter andre Slægtninge, jvfr. Grundsætningen i 5—2—70 og 72. Den ældre Rets herfra afvigende Bestemmelser ere ikke optagne i Chr. V.'s Lov.

For at kunne arve kræves ikke særlige personlige Betingelser; den i 5—2—30 opstillede og ved Frd. 4. Juni 1828 modificerede Fordring om Daab er bortfaldet ved L. 30. Nov. 1857 (p. 293), hvorefter Fortabelse af Arveret heller ikke bevirkes ved Forsømmelse af den ved L. 4. Marts 1857 (p. 117) istedetfor den tidligere Daabstvang indførte Forpligtelse for Forældre til inden 1 Aar efter Barnets Fødsel til Kirkebogen at opgive det Navn, de ville have Barnet tillagt.

Afskaarne fra Arv paa Grund af Arverets Forbrydelse ere militære Desertører, Fr. 12. Dec. 1735, Drabsmanden og hans Arvinger fra Arv efter den dræbte, 5—2—74. Fremdeles er den Ægtefælle, der har bedrevet Hoer, og hvis Ægteskab derfor ved Dom er opløst, udelukket fra Arv ifølge Slægtskab efter de i Ægteskabet avlede Børn, saalænge den uskyldige Ægtefælle lever, Fr. 21. Mai 1845 § 3 jvfr. 5—2—52. Endelig forbryder den, der øver Vold mod eller grovt fornærmer nogen af sine Ascendenter, sin Arveret efter den fornærmede under de i Straffelv. § 304 angivne nærmere Betingelser. 6—1—1 er ophævet ved Grundl.s § 84 (79).

Naar Arveberettigelsen grunder sig paa Slægtskab eller Ægteskab med den afdøde, bruges Benævnelsen „Intestatarv“, hvor den støtter sig paa den afdødes Villieserklæring, kaldes Arven testamentarisk. Den negative Betegnelse „Intestatarv“ er ikke ganske passende hos os, da Testamentsarv ikke kan ansees som den principale, idet hverken Intestatarv tør opfattes som grundet paa Arveladerens formodede Villie, eller vor

Ret betragter Testamentet som det naturligste Grundlag for Arveberettigelse. — Foruden ved de nævnte familieretlige Forhold og Arveladerens Villie begrundes Arveret ifølge positive Bestemmelser ved enkelte andre Forhold.

En Person kan arve samme Arvelader ifølge flere Arveretsgrunde, f. Ex. baade som Slægtning og som Ægtefælle, baade som testamentarisk og som Intestatarving.

Første Afsnit: Arveadgangen.

1ste Kapitel: Intestatarv.

A. Paa Grund af Slægtskab. *a*) Ordinær Arv.

§ 1. Ægte Slægtninges Arv.

Slægtningene kaldes til Arv i en vis Rækkefølge. Naar denne bestemmes efter Gradnærhed, kaldes Arvefølgen gradual. Lineal kaldes den, naar den afhænger af Slægtskabsliniens Nærhed, saa at Medlemmerne af den nærmere Linie udelukke Medlemmerne af den fjernere, selv om disse ere beslægtede med Arveladeren i lige saa nær eller nærmere Grad. Nærmest er den Slægtskabslinie, hvis Stamfader (moder) er Arveladeren nærmest i Grad.

Frd. 21. Mai 1845 §§ 1—8 anvender Linealprincipet. Nærmest er den Afdødes Descendentlinie, derpaa 1ste, 2den, 3die og 4de Sidelinie (5 Arveklasser) efter hinanden, saa at ingen i en fjernere Linie kan tage Arv, saalænge nogen er tilbage i en nærmere. Ascendenternes Plads er i Spidsen af den fra dem udgaaende Sidelinie.

Indenfor hver enkelt Arveklasse skeer Arvefølgen efter Fr. 1845 atter linealt, idet den nærmere i Grad kun udelukker den fjernere, forsaavidt hin er dennes Ascendent, saa at altsaa større Gradnærhed kun giver Fortrinet i samme specielle Linie eller Gren, men ikke

ligeoverfor Medlemmer af en anden Gren, f. Ex. Børn gaae vel foran deres egne Descendenter, men ikke foran deres afdøde Søskendes Afkom.

Det er kun en anden Udtryksmaade, naar man sædvanlig angiver Arvegangen i den enkelte Arveklasse ikke som lineal men som gradual, dog modificeret ved Anerkjendelsen af en Repræsentationsret eller Ret for Descendenterne til at træde i deres afdøde Ascendenters Sted og derved arve sammen med Slægtninge, der ere nærmere i Grad.

Forholdet maa nemlig ikke opfattes, som om den repræsenterende virkelig udelukkende eller dog tillige gjorde den Ret gjældende, der vilde have tilkommet den, i hvis Sted han træder. For det første findes ikke i den nugjældende Ret saadanne Tilfælde som i Chr. V.s Lov, se 5—2—45, hvor en Person jure repræsentationis kunde arve sammen med nærmere beslægtede, uagtet den, naar ingen saadanne nærmere Slægtninge fandtes, var udelukket fra Arv. Fremdeles bortfalder Repræsentantens Arveberettigelse ikke, fordi den repræsenterede af særlige Grunde vilde have været udelukket fra at arve Arveladeren. Det er overhovedet vor Rets Regel, at Fortabelse af Arveret ikke udelukker dem fra Arv, der ere beslægtede med Arveladeren gjennem den, der har fortabt sin Arveret, se Fr. 12. Dec. 1735, Strflv. § 304 jvfr. Fr. 4. Okt. 1833 § 22, Fr. 21. Mai 1845 § 3, der ikke udelukker den i Hoer skyldige afdøde Ægtefælles Arvinger, kfr. ogsaa den nu bortfaldne 5—2—55, se derimod 5—2—74. Renunciation paa Arv kunde efter Sagens Natur næppe binde den renuncerendes Arvinger, naar den døde før Arveladeren, men Fr. 1845 § 14 statuerer af særlige Grunde det modsatte. Et andet Spørgsmaal er, om der kan arves gjennem Slægtskab med den, der af særlige Grunde er udelukket, naar denne endnu lever. Dette besvares bekræftende i de i Fr. 1735 og Strfl. § 304 omhandlede Tilfælde, benægtende i Fr. 1845 § 3 og 14. Endelig bemærkes, at man ikke er udelukket fra Arv efter en Arvelader, med hvem man er beslægtet gjennem en Person, efter hvem man af særlige Grunde ikke har taget eller kunnet tage Arv, f. Ex. paa Grund af Renunciation eller Arverets Forbrydelse.

Efter vor Ret arves saaledes altid jure proprio

alene, og med Ordet Repræsentationsret er det kun Meningen at udtrykke Bortfaldet af den Hindring for Arveadgang, som skulde ligge i, at andre Medlemmer af samme Arveklasse ere nærmere i Grad. Da imidlertid Repræsentationsret efter Fr. 1845 tilkommer samtlige Descendenter i samtlige Arveklasser, er hint Begreb overhovedet ikke nødvendigt, og man synes at udtrykke sig naturligere, naar man istedetfor at betragte Arvegangen i de enkelte Arveklasser som gradual, men modificeret ved Repræsentationsret, betegner den som lineal, saa at Gradnærhed kun i samme specielle Linie giver Fortrin.

Hvad Arveloddens Størrelse angaaer, hjemler Fr. 1845 Deling in stirpes og in lineas, idet Arven ikke ligefrem deles i saamange Dele, som der er arveberettigede Personer (in capita), men føres nedad (in stirpes) eller opad (in lineas) i ligesaamange Lodder, som der er arveberettigede Linier og Grene af Linierne, og kun ubetinget deles efter Arvingernes Antal, hvor disse alle have samme umiddelbare Ascendent eller Descendent. Er en Person den nærmeste i flere Linier, tager den selvfølgelig alle de paa disse Linier faldende Lodder. Stirpalprincipet, der har Hensyn til Arvens Delingsmaade, maa ikke identificeres med Repræsentation, der har Hensyn til Arveadgangen; det ene kan tænkes hjemlet i en Lovgivning uden det andet. Begge Principers Anerkjendelse er imidlertid vistnok nødvendig, naar Linealsystemet fuldstændigt skal gjennemføres.

Efter 5—2—29 toge Mænd dobbelt Lod mod Kvinder i alle Arve. Fr. 1845 § 2 indskrænkede dette til kun at gjælde for Arveladerens Descendens, og L. 29de Decbr. 1857 (p. 326) ophæver (fra 1ste Mai 1858) ganske denne Virkning af Kjønsforskjellen.

Ifølge Fr. 1845 §§ 1—8 tilfalder Arv altsaa først den afdødes Børn og øvrige Afkom, saaledes at enhver afdød Descendents Descendenter træde i dens Sted og arve den Lod, der vilde være tilfaldet den, hvis den havde levet. Er intet Afkom til, arve den afdødes Forældre, mellem hvilke Spørgsmaal om Arvens Deling selvfølgelig bortfalder, naar de leve i Formuefællesskab, ellers deles der lige mellem dem, med mindre de ved Dom ere skilte for Hoer, thi da arver den uskyldige alene. Er en af Forældrene død, gaaer dens Halvdel

til dens Afkom (Arveladerens Fuld- eller Halvsøskende og deres Afkom), hvor der arves ganske som i Arveladerens egen Descendens. Er intet Afkom til efter den afdøde af Forældrene, arver den efterlevende alene. Ere begge Forældre døde, føres hvers Halvdel ned til deres respektive Afkom; de, der ere Descendenter af begge, tage naturligvis Arv efter begge. Er intet Afkom paa den ene af Forældrenes Side, gaaer hele Arven til den andens Afkom. Findes hverken Forældre eller Beslægtede i 1ste Sidelinie, tilfalder Arven paa en til den angivne aldeles tilsvarende Maade Bedsteforældrene og 2den Sidelinie. Den ene Halvdel gaaer til Faderens, den anden til Moderens Forældre, mellem hvilke den atter deles lige. Er en af Bedsteforældrene død, gaaer dens Del til dens Afkom; er intet Afkom til, da til dens Ægtefælle eller dennes Afkom, og er ingen Bedsteforældre eller Afkom af dem til paa den ene Side (fædrene eller mødrene), tilfalder hele Arven Bedsteforældrene paa den anden Side og deres Afkom. Efterlades heller ikke Bedsteforældre eller Beslægtede i 2den Sidelinie, arve Oldeforældre og 3die Sidelinie og endelig Tipoldeforældre og 4de Sidelinie*).

Den Grændse for Arveberettigelse, som Loven i visse Tilfælde (nemlig udenfor Descendens, 1ste Sidelinie og Ascendens, hvor der efter Naturens Gang ikke let kan blive Spørgsmaal derom) satte med 7de Mand, er bortfaldet, Fr. 1845 § 8 i Slutn.

Alle andre Slægtninge end de nævnte ere udelukkede, thi det fremgaaer klart af Affattelsesmaaden i §§ 1—8, at Hensigten er udtømmende at angive Arveberettigelsens Omfang, ikke blot at opstille et Skema for Arvegangsmaaden, se ogsaa §§ 15 og 17 i Beg. Det er derfor et ikke ganske nøiagtigt Udtryk, naar § 9 siger, at de foregaaende §§ k u n gaae ud paa at bestemme, h v o r l e d e s Slægtninge skulle arve.

Descendenter (Livsarvinger) kunne ikke af Arveladeren vilkaarlig udelukkes fra Arv, og der er tillagt dem en vis uangribelig Arvelod (Tvangsarvinger, Tvangslod) Fr. 1845 § 21. Derimod kunne alle andre Slægt-

---

*) En fjernere Arveklasse kan altsaa aldrig arve sammen med en nærmere, jvfr. J. U. 1851 p. 161. Halvsøskende ville saaledes ganske udelukke Bedsteforældre.

ninge (Udarvinger) exherederes efter Arveladerens Forgodtbefindende.

Anm. Efter Chr. V.s Lov 5—2—28 til 51 opstilledes 8 Arveklasser: 1) Descendensen, der arvede ganske som efter Fr. 1845. 2) Fader alene eller, om Moder levede, begge Forældre i Forening (dog 5—2—52). 3) Moder i Forbindelse med Arveladerens Søskende, saaledes at Moder tager Mands Lod, om Søn er til, Kvindes Lod, om Søn ikke er til. Afdøde Søskendes Børn og Børnebørn (men ikke fjernere Descendenter) arve jure repræsentationis sammen med Arveladerens Moder eller Søskende. Er Moder og alle Søskende døde, arve disses Børn in capita, og er et af dem død, arve dets Børn og Børnebørn jure repr. dens Lod, osv. nedad. 4) Bedsteforældre, 5) Oldeforældre og fjernere Ascendenter, med Deling in capita i hver Ascendentklasse. 6) 2den, 7) 3die, 8) 4de Sidelinie med Deling efter samme Princip som i 1ste Sidelinie, dog at i 3die og 4de Sidelinie Repræsentationsret kun tilkom Børn og Børnebørn af dem, der begyndte Sidelinien. Endelig vare maaske endnu arveberettigede de Slægtninge af 5te og 6te Sidelinie, der vare beslægtede med den Afdøde i 6te og 7de Grad.

§ 2. Uægte Slægtninges Arv.

a. Slegfredbørn tage Arv efter Moder og mødrene Frænder lige ved Ægtebørn 5—2—72, hvorimod de ikke arve Fader og fædrene Frænder 5—2—70.

α. Slegfredbørn kunne ved Kuldlysning erhverve Arveret efter Fader og fædrene Slægt 5—2—70, der iøvrigt er meget omtvistet paa Grund af sin uklare Konstruktion og det i samme brugte Udtryk „skjøde“. Nogle antage, at det kun omfatter Gaver, der først skulle fuldbyrdes ved Giverens Død, andre ansee det som sigtende til enhver Maade, hvorpaa Fader tillægger Barnet nogen Del af sin Formue. Forholdet er vistnok det, at selve Ordet „skjøde“ kan betegne enhver Overdragelse af en Ret til en Ting, hvad enten denne samtidig overleveres eller ei, men Artiklens øvrige Indhold synes at vise, at den Skjødning, hvorom der tales, er en saadan, som først skal fuldbyrdes ved Giverens Død.

Saavidt skjønnes, er Indholdet af 5—2—70 følgende:

1) Om Legitimationen giver Barnet Arveret, beroer paa Faderens Villie; han kan nemlig ved Tinglysningen bestemme, at det skal nøies med; hvad han giver det i Hænde, og da faaer det ikke mere hverken efter ham eller fædrene Slægt.

2) I alle andre Tilfælde bliver Barnet arveberettiget efter Faderen og fædrene Frænder. Størrelsen af dets Lod efter Faderen afhænger af dennes Villie; den beroer paa, hvad han skjøder det, hvilket ikke maa overstige halv Lod mod Ægtebarn. Har Faderen ikke bestemt Barnets Lod, tager det halv Lod i Konkurrence med Ægtebarn og ellers fuld Lod. Nogle mene dog, at Barnet tager fuld Lod, uanseet den af Faderen bestemte Grændse, naar Faderen paa Legitimationstiden havde ægte Børn, og disse senere ere bortdøde, thi Begrændsningen i Slegfredbarnets Arv maa antages alene begrundet i Hensynet til de ægte Børn. Andre antage endog, at Slegfredbarnet altid tager fuld Arv, naar ingen ægte Børn efterlades, idet Faderen ikke kan indskrænke Barnets Arveret ogsaa for dette Tilfælde, selv om dette udtrykkeligt udtales som hans Villie. Efter fædrene Frænder arver det halvt saa meget som Ægtebarn, hvilken Begrændsning uden Tvivl kun gjælder i Konkurrence med Ægtebørn*).

β) Slegfredbarn er arveberettiget lige med ægte Barn efter Fader og fædrene Frænder under de i Fr. 1845 § 9 nævnte Betingelser. Disse ere:

1) at Forældrene inden Barnets Fødsel have tilkjendegivet den Hensigt at indgaae Ægteskab ved at bestille Tillysning eller løse Vielsebrev eller, naar Manden hører til Søetaten, ved at løse Friseddel (eller, forsaavidt Manden er af Adel eller i Rangen, ved at bestille Vielse hos Præsten — bortfaldet ved Grundlovens § 97 [92]). Da Ordene og Fr.s Motiver vise, at det er tilsigtet udtømmende at angive de Akter, hvorved Hensigten skal være tilkjendegivet, kan Reglen ikke analogt udvides til andre Handlinger, der i 1845 kunde foretages, men derimod vel til den i Lov 13de April 1851 § 3 omhandlede Begjæring til Øvrigheden om borgerlig Ægteskabs Indgaaelse saavel som til den ifølge samme

---

*) Udførlige Undersøgelser om 5—2—70 findes i Scheels Familieret p. 458 og Bornemanns Arveret p. 79.

Lovs § 4 skete Begjæring om Tinglysning, hvilke Akter ganske maa sættes i Klasse med Bestilling af Lysning*).

Vielsen skal være forhindret ved Faderens kort efter indtrufne Død eller anden ham utilregnelig og indtil hans Død vedvarende Hindring, saasom Sygdom eller Fangenskab. „Kort efter“ ɔ: uden at saa lang Tid er hengaaet, at Ægteskabet maa antages for opgivet. „Utilregnelig“ ɔ: det maa ikke have været Faderens Forsæt at hindre Vielsen, hvorimod det iøvrigt ikke kommer i Betragtning, at hans eget urigtige Forhold er Skyld i Hindringen f. Ex. Fængsel for Forbrydelser, Selvmord, jvfr. U. f. R. 1868 p. 75 H. R.

Da Fr. kun nævner Faderens Død, har man spurgt, om Reglen kan anvendes analogt, naar Vielsen er hindret ved Moderens Død, Sygdom m. v. Nogle (f. Ex. Born. p. 41) benægte dette, thi der mangler fuldstændig Lighed i Aarsagerne, eftersom Faderen, naar han overlever Moderen, kan skaffe Barnet Arveret efter sig ved at legitimere det. Andre (Gram. Famr. p. 216) indvende herimod, at flere af de Hindringer, som Fr. omtaler (Sygdom, Fangenskab) ikke hindre Faderen fra at legitimere (ved tinglæst Brev), hvoraf fremgaaer, at Lovgiverens Tanke ikke er, at Arveret efter § 9 kun skulde tilkomme Barnet, hvor der ikke paa anden Maade kunde skaffes det Arv efter Fader. Da nu iøvrigt Lovgrunden passer, nemlig at Ægteskabets Forhindring ved tilfældige Omstændigheder ikke bør skade Barnet, ansees analog Anvendelse for berettiget.

Sagen er vistnok, at her foreligger to forskjellige Spørgsmaal. Efter § 9 kræves 1) at der skal være visse Hindringer for Ægteskabet, og 2) at de skulle være Faderen utilregnelige og vedvare til hans Død. Spørges der om Fr.s Regel kan anvendes paa Hindringer, som ikke opfylde den sidstnævnte Betingelse at vedvare til Faderens Død, maa Svaret utvivlsomt blive benægtende. En saadan analog Anvendelse vilde vistnok konsekvent føre til, at det var nok, at Hindringen var Moderen utilregnelig. Men bortseet herfra er Forholdet et væsentligt andet, naar Hindringen varer til Faderens Død,

---

*) Den paagjældendes Paternitet bevises naturligvis ikke ved disse Akter, J. U. 1866 p. 285.

end naar han overlever Moderen. Lovgiveren har særlig Grund til at give Barnet Arveret i det førstnævnte Tilfælde, hvor det lige til Faderens Død har været hans Villie at foretage en Handling, der vilde skaffe Barnet Arveret, og det en Handling, der efter sin Natur maatte afholde Faderen fra paa anden Maade at sikre Barnet, thi han savner jo Opfordring hertil, naar han agter at ægte Barnets Moder. Hvor Faderen overlever Moderen, haves derimod ikke Sikkerhed for, at han til sin Død har vedligeholdt Villien til at skaffe Barnet Arveret, og i al Fald kan man billigvis henvise ham til at benytte Legitimation eller Testamente, hvilket han efter Moderens Død ikke har nogen Grund til at tøve med.

Et ganske andet Spørgsmaal er derimod, om Hindringer vedrørende Moderens personlige Forhold kunne komme i Betragtning forudsat, at de opfylde den Betingelse at være Faderen utilregnelige og vedvare til hans Død. Dette maa utvivlsomt besvares bekræftende. Saadanne Hindringer omfattes ligefrem af Frs. Ord, og Forholdet er ganske det samme, som naar Hindringen reiser sig fra Faderens Forhold. — Det er en Selvfølge, at Moderens Død ikke kan danne en indtil Faderens Død vedvarende Hindring, derimod vel f. Ex. hendes Sygdom eller Fangenskab.

Anm. Nogle (Born. p. 42) antage, at 5—2—33 endnu kan anvendes analogt, men bortseet fra, at der næppe længere gives Tilfælde, hvorpaa denne Anvendelse kunde skee, er Art. ophævet ved Fr. 1845 § 9 „da 5—2—33 ikke længer efter sit bogstavelige Indhold er anvendelig, vil Kongen istedet derfor have fastsat“. Om end dette „derfor“ refererer sig til det „bogstavelige Indhold“ er det dog klart, at naar det bogstavelige Indhold er afløst af noget andet, kan det ikke analogt anvendes, og om end den angivne Grund ikke burde have ført Lovgiveren til at fastsætte noget andet istedetfor Art., saa er dette dog skeet. Fr.s Motiver vise ogsaa dette paa det klareste.

b. Horebørn arve ikke den, der har forseet sig i Ægteskab (og dens Slægt) og kunne ikke ved Kuldlysning legitimeres af den, 5—2—71.

I Familieretten fremstilles, hvorvidt de ved ulovligt Samleie avlede Børn have Retsstilling som ægte, som Siegfredbørn eller som Horebørn.

c. Moder og mødrene Frænder arve Slegfredbarn ligesom Ægtebarn, og ligeledes Fader og fædrene Frænder, saafremt det er kuldlyst 5—2—73. Arverettens Reciprocitet (naar A. kan komme til at arve B., kan B. ogsaa komme til at arve A.) er iøvrigt ikke fuldstændigt gjennemført i vor Ret, saaledes ere Ascendenter i 5te og fjernere Grader og deres Descendenter udelukkede fra Arv, uagtet man kan tage Arv efter Ascendenter i uendelige Grader og efter enhver af deres Descendenter indtil 4de Grad inkl. Men hvor ingen modsat Bestemmelse findes, bør dog Reciprocitet antages, saaledes ere vistnok Fader og fædrene Frænder ikke arveberettigede efter det uden Arveret kuldlyste Slegfredbarn. Fremdeles ere den Ægtefælle, der har forseet sig, og dens Frænder vistnok udelukkede fra Arv efter Horebarn (Fr. 1845 § 3 jvfr. 5—2—52 taler om Arv efter ægte Børn). At en Person af Grunde, der ikke vedrøre Slægtskabet, er udelukket fra at arve en anden, hindrer ikke denne i at arve hin.

Forsaavidt uægte Slægtskab overhovedet giver Arveberettigelse, ere de om ægte Slægts Arv gjældende Regler anvendelige, naar ikke særlig Undtagelse er gjort f. Ex. halv Lod i 5—2—70. Naar uægte Slægtskab stifter Arveret kan det danne et Led i en arveberettiget Slægtskabslinie, i modsat Fald afbryder det Liniens Arveberettigelse f. Ex. en Mands kuldlyste Slegfredsøns legitimerede Barn, men ikke hans ulegitimerede, arver Bedstefaderen.

Anm. Adoption berører ikke den adopteredes Arveret efter sin naturlige Slægt og dennes efter den adopterede. En Adoptionsbevilling kan (Grundl. § 27) ikke give Adoptanten og hans Slægt Arveret efter Barnet og dets Slægt, og Adoptivbarnet kan alene erholde Arveret efter Adoptanten, ikke efter hans Slægt. Adoptivbarnets Afkom arver vistnok Adoptanten, men dets øvrige Slægt ikke. Barnets Arveret afhænger af Bevillingens Indhold. I Reglen tillægges der det Arv som ægte Barn, dog, hvis Adoptanten har Livsarvinger, med den Begrændsning, at dets Arv ikke maa overstige det Beløb, hvorover Adoptanten kan disponere ved Testamente, jvfr. Resol. 23. Decbr. 1864.

b) Extraordinær Slægtskabsarv.

§ 3. Succession i Len og Stamhuse.

Under den extraordinære Slægtskabsarv pleier man bl. a. at omtale Successionen i Len og Stamhuse, men i Virkeligheden finder der ikke her nogen Arv Sted i stræng juridisk Forstand.

Ved Len ansees vistnok i Almindelighed Kongen (Staten) som Eier, medens første Lensmand og hans Afkom efter visse nærmere Regler har en Ret til efter hinanden at besidde og bruge Lenet. Da Lensbesidderen kun er berettiget til at overdrage Brugsrettigheden over Lenet for sin egen Livstid*), da hans Kreditorer kun kunne søge Fyldestgjørelse i Brugen for samme Tid, og da han ikke ved Testamente kan overdrage sin Brugsret, og hans ikke-successionsberettigede Tvangsarvinger ikke have Krav paa at nyde Brugen efter ham, er hans Ret en saadan, som efter sit Indhold ophører ved hans Død. Den falder følgelig ikke ind under hans efterladte Formue, saa at der korrekt ikke kan tales om Arv efter ham, forsaavidt Lenet angaaer. Dette gjælder naturligvis lige saa vel for første Lensbesidder som for enhver senere. Ethvert enkelt Medlem af den berettigede Slægt succederer, hvis det, naar den nuværende Besidder døer, lever og er den nærmeste i Ordenen. Dets Brugsret er strax ved Lenets Stiftelse erhvervet som suspensivt betinget, den erhverves ikke først ved Forgjængerens Død. Da nemlig dennes Brugsret ikke er i hans efterladte Formue, kan den ikke fra ham overføres til Eftermanden. Formandens Død bevirker kun, at Eftermandens alt forhen existerende Ret træder i Kraft (bliver aktuel), men ikke at den kommer til Existens. — Findes der ingen successionsberettiget Slægt, falder Lenet tilbage til sin Eier, Staten, se Grevernes og Friherrernes Priv. 25. Mai 1671 § 6 (5).

Det er forøvrigt ogsaa muligt at opfatte Forholdet

---

*) Han er vel berettiget til at bortfæste Fæstegods og vistnok ogsaa til at bortforpagte fri Jord for et Tidsrum, der kan række udover hans Levetid, men saadanne Dispositioner maa betragtes som foretagne tillige paa Lenssuccessorernes Vegne, hvilket navnlig viser sig deri, at det ikke kan betinges, at Betalingen for hele Brugstiden skal tilfalde den overdragende alene.

ved Len paa tilsvarende Maade til hvad nedenfor vil blive udviklet om Stamhuse, saa at Lenet ansees for privat, om end meget indskrænket, Eiendom, og Bestemmelsen i Priv. § 6 (5) maa da betragtes ikke som en Konsekvens af Statens Eiendomsret, men som hjemlende en særlig Ret (Konsolidationsret), hvorved Lenet udelukkes fra at arves efter de sædvanlige Regler, naar den lensberettigede Slægt er uddød. Denne Betragtningsmaade synes at burde foretrækkes, da der i flere Erektionsbreve er gjort Undtagelse fra Priv. § 6 (5).

Stamhuse ere utvivlsomt privat Eiendom. At betragte dem som overdragne til Staten (som en Slags Stiftelse) paa det Vilkaar, at en vis Slægt skulde have Brugsretten, er ugrundet saavel efter det Øiemed, der ved Oprettelsen tilsigtes, som efter Stiftelsesmaaden, der kunde være en ensidig privat Villieserklæring ifølge 5—2—65 uden Konfirmation eller desl. Derimod er der intet til Hinder for at erkjende Stamhusbesidderen for Stamhusets omend meget bundne Eier. Imidlertid maa hans Eiendomsret, da den er undergivet tilsvarende Begrændsninger til de en Lensbesidder paahvilende, efter sit Indhold ophøre ved hans Død, naar der da findes successionsberettiget Slægt. Stamhuset falder altsaa ikke i Arv, men enhver af Slægtningene erhverver det i Henhold til en ham allerede ved Erektionen tillagt Eiendomsret, der er suspensivt betinget af, at Besidderen døer, og at vedkommende da er den nærmeste overlevende. Særligt mærkes, at heller ikke efter Erigenten falder Stamhuset i Arv, thi 5—2—65 viser klart, at Opretteren selv strax bindes og efter Oprettelsen ikke indtager anden Stilling end enhver senere Besidder.

Naar der ved Besidderens Død ikke findes successionsberettigede Slægtninge, hører Stamhuset til den afdøde sidste Ihændehavers efterladte Formue og arves efter de almindelige Regler, hvis der ikke er truffet særlige Bestemmelser i Erektionsbrevet, hvilket for flere Stamhuses Vedkommende er Tilfældet. Der findes nemlig for Stamhuse ingen saadan almindelig Forskrift som den i Priv. § 6 (5), og som ovenfor bemærket kan Staten ikke gjøre nogen Eiendomsret gjældende. Det er altsaa de sædvanlige Regler om private Eiendele som maa anvendes, forsaavidt Opretterens Villie lader Plads for dem. Da nu de Baand, som paahvile Besidderen paa Grund af

de andre Slægtninges Ret, maa bortfalde med denne, og da der maatte være særlige Grunde i Oprettelsesbrevet, hvis det skulde antages for Erigentens Villie, at Stamhuset efter sidste Besidders Død skulde behandles efter særlige Regler f. Ex. tilfalde Staten eller Erigentens ikke-successionsberettigede Slægt, maa Stamhuset blive sidste Besidders frie Eiendom, saa at det arves som hans øvrige efterladte Formue. Stamhusbesidderens Eiendomsret bliver herefter resolutivt betinget, idet den ophører ved hans Død, hvis nogen successionsberettiget overlever ham. Lensbesidderens Ret er derimod (sædvanlig) bestemt tidsbegrændset, den ophører ubetinget ved hans Død.

Resultatet bliver det samme, naar man konstruerer Forholdet saaledes, at hele den successionsberettigede Slægt ansees for Stamhusets Eier, medens Besidderen som saadan kun er Bruger. Det sidste Slægtsmedlem er da paa engang Bruger og Eneeier*).

Uagtet det udviklede betragtes dog Succession i Len og Stamhuse almindeligt som Arv navnlig ogsaa i Lovgivningen, se saaledes Priv. 1671 §§ 19 (17) og 21 (19) og Fr. 12. Septbr. 1792 § 7, og dette grunder sig selvfølgelig paa den store faktiske Lighed, som her er tilstede. Dette berettiger tillige til en analog Anvendelse af de almindelige arveretlige Regler, forsaavidt de positive eller af Forholdets særlige Natur flydende Bestemmelser for disse Eiendomme tillade det. Ved denne analoge Anvendelse bliver det naturligvis den sidstafdøde Lens- eller Stamhusbesidder, som indtager den til en egentlig Arveladers svarende Stilling**). At betragte første Lensbesidder eller Stamhuserigenten som Arvelader, hver Gang der skal skiftes Besidder, er der ingen Grund til, da de nævnte Personers Stilling i ingen Henseende er forskjellig fra de senere Besidderes.

I. Len. Successionen i et Len beroer først og fremmest paa Erektionsbrevets Indhold. Forsaavidt her ikke findes tilstrækkelige Regler, maa man tye til de almindelige Be-

---

*) Kfr. ved det udviklede i det hele Aagesen „Fortsatte Bemærkninger om Rettigheder over Ting“ i Universitetsprogr. 1872 p. 33 ff.

**) Efter Fr. 12. Septbr. 1792 § 7, b. beroer Arveafgiftens Størrelse paa Successors Slægtskabsforhold til sidste Besidder, jvfr. I. U. 1852 p. 1.

stemmelser om Lensfølgen, der navnlig findes i Privilegierne af 1671. Af disse fremgaaer, at Lenet udelt skal tilfalde én (Individualsuccession), og at kun Erigentens Descendenter ere adgangsberettigede; fremdeles at der succederes linealt, at Kvinder og kvindelige Linier ikke ere udelukkede, og at af flere iøvrigt lige nære Successorer Mænd gaae foran Kvinder og den ældre foran den yngre, Priv.s §§ 1. 2, 6 (5) og 21 (19).

Liniens Nærhed beroer paa dens Stamfaders (moders) Nærhed til at erholde Lenet efter Arveladeren, derfor gaaer f. Ex. Besidderens Sønnedatter foran hans Datter. Da ikke Erigenten men den sidstafdøde Lensbesidder er at ansee som Arvelader, er det Liniens Nærhed ved ham ikke dens Nærhed ved Erigenten, hvorpaa det kommer an.

Man har opkastet det Spørgsmaal, om Lensfølgen er kognatisk eller agnatisk-kognatisk. Saavidt sees, udtrykkes ved Ordet „kognatisk“ kun det rent negative, dels at Kognaterne ikke ere udelukkede, dels at Agnaterne ikke som saadanne have noget Fortrin for Kognaterne. „Agnatisk-kognatisk“ betegner derimod en Modifikation i den oven omtalte Linealorden, nemlig dels at Agnater ubetinget gaae foran Kognater, selv om disse ere i nærmere Linie, og dels at mandlige Agnater gaae foran kvindelige Agnater. At optage denne Modifikation kunde nu synes stridende mod Privilegierne, thi disses §§ 1, 3 og 6 (5) nævne Døtre som adgangsberettigede, naar Sønner ikke ere til, og synes altsaa at give dem Fortrinet for mandlige Agnater i Sidelinien; og de grevelige Priv. § 2 udtale, at Lenet tilfalder de yngre Sønners Linie „ved den ældste Linies Afgang“, saa at herefter f. Ex. ældste Søns Datterdatter synes at skulle gaae foran yngre Søn. Disse Slutninger ere imidlertid ikke sikre, thi Ordene „ved den ældste Linies Afgang“, kunne forstaaes som „naar ingen bedre berettiget er i den ældste Linie“, og de andre citerede §§ angaae vistnok nærmest kun Forholdet mellem Søskende. Men paa den anden Side findes ikke i Priv. nogen Hjemmel for den agnatisk-kognatiske Succession, og denne kan ikke, som ofte skeer, støttes ved Analogien af Kongeloven og Fr. 26. Mai 1752, ligesom det er tvivlsomt, om den er tilstrækkelig begrundet ved de jevnlig paaberaabte „overalt antagne Lensbegreber“ og den Maade, hvorpaa Priv.

forbinde Familienavn og Rang med Lensbesiddelse. Erektionsbrevene hjemle dog i Reglen den agnatisk-kognatiske Succession.

Ved „givne“ Len mene nogle, at Formodningen maa være for den agnatiske Lensfølge (der aldeles udelukker Kognater), eftersom Lenet da lettest vil falde tilbage til Giveren (Kongen), og Formodningen ved Gaver maa være for det mindre. Denne Grund vilde dog næppe være tilstrækkelig til at fravige de almindelige Regler, men Spørgsmaalet er uden Betydning, da der kun gives to feuda data, og Successionen i begge er agnatisk.

Naar en Greve eller Friherre ved Ægteskab kommer i Besiddelse af to Len, kan han overdrage dem til sine to ældste Sønner eller Døtre, naar ingen Sønner ere, Priv.s § 6 (5)*).

Uægte Børn ere udelukkede fra Lensfølgen, thi efter Priv.s § 6 (5) skulle Successorerne være Erigentens ægte Descendenter. Til disse høre ogsaa Børn legitimerede ved efterfølgende Ægteskab**). Det er tvivlsomt, om saadanne Børns Alder navnlig i Forhold til Børn af et tidligere Ægteskab skal beregnes fra deres Fødsel eller fra det legitimerende Ægteskabs Indgaaelse, eller, som det ogsaa kan udtrykkes, om det er nok at være ældst og ægte Barn, eller om man skal være ældst som ægte Barn. Da Ordene i Priv.s §§ 6 (5) og 19 (17) „ægte Descendenter ... fra ældste til ældste“ ikke med Sikkerhed kunne siges at fordre mere, end at den paagjældende er ældst og ægte Barn, maa dette være nok. Det kan ikke herimod indvendes, at det legitimerende Ægteskab da tilintetgjør den af Børnene i det tidligere Ægteskab allerede erhvervede Adgangsret, thi dennes Betydning med Hensyn til Lenets Erhvervelse er netop afhængig af, at den paagjældende paa Dødsfaldets Tid er den nærmeste til Successionen. Kom det an paa Alderen som ægte Barn, vilde det lidet naturlige Resultat indtræde, at alle de legitimerede Børn af samme Kjøn bleve lige nære.

De i Fr. 1845 § 9 nævnte Børn ere ikke adgangs-

---

*) H.-R.-Dom om Thorseng i Tid. 1862 pag. 77.

**) Ordene „Rette ægte Livsarvinger og disses rette og ægte Descendenter“ i et Erektionsbrev fortolket ved H.-R.s Dom 30. Jan. 1850.

berettigede til Len. Adoptionsbevilling kan ikke give Adgang til Lenssuccession. — Lensbesidderens efterladte Gods arves efter de sædvanlige Regler se Priv.s § 1.

II. Stamhuse. Forsaavidt Oprettelsesdokumentet ikke indeholder det fornødne om Følgeordenen, maa man anvende Lovgivningens almindelige Regler med de af Stamhusets Natur flydende Modifikationer, nemlig at Successionen er individual, og uden Tvivl at blandt flere iøvrigt lige nære Mand gaaer foran Kvinde, og den ældre foran den yngre. I Erektionsbrevene er i Reglen den agn.-kogn. Succession foreskrevet, men hvor saadan Hjemmel mangler, tør den ikke ansees gjældende. Selv om den antages for den almindelige Regel ved Len, vilde Analogi herfra til Stamhuse ikke være tilstedelig, da de særlige Hensyn, hvorved hint Resultat maatte begrundes, ikke gjøre sig gjældende ved Stamhuse.

Nogle (Born. p. 100) have fremhævet, at det er mindre nøiagtigt at betegne Successionen som foregaaende efter de almindelige Arveregler kun med de angivne Modifikationer, thi da Erigenten maa betragtes som Arvelader, hver Gang Stamhuset bliver vakant, vilde heraf følge, at f. Ex. sidste Besidders Broder maatte foretrækkes for hans Søn. Successionen skulde formentlig betegnes som lineal-kognatisk. Herved maa imidlertid bemærkes, at det angivne Resultat kun indtræder, hvis Gradnærheden ved Arveladeren gjør Udslaget, men efter de almindelige Arveregler er Arvefølgen lineal, og Descendenter træde i deres Ascendenters Sted. Tillæget „kognatisk“ har derhos, som ovenfor bemærket, intet positivt Indhold. At Erigenten ikke kan betragtes som Arvelader, er alt bemærket.

Efter 5—2—65 skal Erigenten være en privilegeret Person, men til at succedere i et Stamhus kræves ikke Adel eller Rang. Adoptionsbevilling kan ikke give Adgangsret til Stamhuse. Uægte Slægtninge ere ikke udelukkede ved nogen almindelig Lovbestemmelse, de succedere derfor i Stamhuse, naar de sædvanlige Betingelser for at de kunne tage Arv ere tilstede, altsaa Slegfredbarn uden videre efter Moder og mødrene Frænder og, naar det er kuldlyst, efter Fader og fædrene Slægt. Fr. 1845 § 9 udelukker udtrykkeligt de der omtalte

Børn fra at arve Familieeiendomme efter Fader og fædrene Slægt.

Naar Slegfredbarn støder sammen med ægte Barn af samme Kjøn, formenes dette sidste fortrinsberettiget til Stamhuset uden Hensyn til Alder, forsaavidt der er Tale om Arv efter Fader og fædrene Slægt, jvfr. Grundsætningen i 5—2—70; men hvor det utinglyste Slegfredbarn er arveberettiget, haves ingen Hjemmel hertil, se 5—2—72 „lige ved Ægtebarn". Hvad angaaer Samenstød mellem Slegfredbarn og ægte Barn af forskjelligt Kjøn, maa kuldlyst Slegfredsøn, hvis Successionen efter Erektionsbrevet er agnatisk eller agn.-kogn., saa at mandlige Agnater ubetinget udelukke kvindelige, allerede af den Grund gaae forud for ægte Datter, at denne udelukkes af mandlige Agnater i fjernere Linier, der atter maa staae tilbage for den kuldlyste Slegfredsøn. Naar Successionen er kognatisk, maa der ligesom ovenfor skjelnes mellem, om Barnet arver i Henhold til 5—2—70 eller 72. I sidste Fald gaaer Slegfredsønnen foran; i første Fald synes Datteren fortrinsberettiget, thi den tinglyste Søn har efter 5—2—70 en ringere Retsstilling end hende, om end Forskjellen i Henseende til Arveloddens Størrelse udjævnedes ved 5—2—29, der iøvrigt nu er bortfaldet. Man kunde vel indvende, at det er vor Lovgivnings almindelige Regel for Individualsuccession i faste Eiendomme, at Mænd have Fortrin for Kvinder, og at denne Regel efter de Grunde, hvorpaa den er bygget, ikke kan indskrænkes til alene at gjælde for ægte Slægtninge; men hvor Arvefølgen er kognatisk, gjælder den dog kun, hvor de arveberettigede staae i samme Forhold til Arveladeren. Særligt fremhæver Born. p. 108 Analogien af Sædegaardsarv 5—2—63, men her er blandt andet den Forskjel, at Stamhuset erholdes uden Vederlag til de andre Slægtninge men ikke Sædegaarden.

Efter 5—2—65 i Slutn. skal den, der faaer Stamhuset efter Fader, saafremt hans Søskende ingen Arv erholde efter deres Forældre, give dem passende aarligt Underhold og holde dem kravesløse for Forældrenes Gjæld. Der er næppe Grund til med nogle Forf. at indskrænke dette til det Tilfælde, at Stamhuset fra Erigenten gaaer over til hans Børn, og paa den anden

Side ingen Grund til at udvide Artiklen saaledes, at Successor skulde give Annuum, selv om Stamhusbesidderens personlige Arvinger ikke ere hans Søskende. Reglen om Gjælden er utydelig, da Arvingerne synes selv at burde have friet sig for Ansvar ved at fragaae Arven.

Stamhussuccessor tager Arv efter de almindelige Regler i Stamhusbesidderens efterladte Gods.

§ 4. Arv af bornholmske Selveiergaarde.

Efter Fr. 14. Okt. 1773 skal Gaarden udelt tilfalde en Person dog mod et ved Vurdering fastsat for Arvingen taaleligt Vederlag til „Medarvingerne“ ɔ: de Personer der efter de almindelige Regler arve den afdøde Gaardeier. Ingen maa arve mere end én Gaard. Arvefølgen er lineal; blandt iøvrigt lige nære gaae Mænd foran Kvinder, blandt Mænd har den yngste, blandt Kvinder den ældste Fortrinet. Ægtefællen danner en særegen Arveklasse, hvorhos den efterlevende Ægtefælle, naar Arvingen er dens eget Barn, har Brugen og Besiddelsen for sin Livstid af sin iboende Gaard, selv om det ikke er dens Arve- eller Kjøbegaard, hvorimod Stedforældre maa fratræde inden 1 Aar.

Er det en Arvegaard arve: 1) Descendenterne, 2) de 3 første Sidelinier af fædrene Frænder, hvis det er en gjennem fædrene Slægt arvet Gaard, af mødrene Frænder, hvis det er en mødrene Gaard. 4de Sidelinie, der var arveberettiget efter Chr. V.s Lov, er ikke nævnt, og det er tvivlsomt, om den kan medtages, da Fr. synes at tilsigte at give udtømmende Regler, se nedenfor. 3) Den efterlevende Ægtefælle. 4) Ascendenter i 1ste og 2den Grad med tilhørende Sidelinier i den Slægt (fædrene eller mødrene) hvorfra Gaarden ikke er kommet. Fjernere beslægtede ere ikke nævnte; det er derfor ligesom ovenfor tvivlsomt, om de kunne admitteres. Da Mangel af sæde- og adgangsberettigede Arvinger efter Fr.s § 7 bevirker, at Gaarden falder til Kongen, ikke at den arves efter de sædvanlige Regler, fremkommer rigtignok, naar henholdsvis 4de Sidelinie og 3die og 4de Sidelinie udelukkes, den Besynderlighed, at en Del af den afdødes Efterladenskaber bliver arvingsløs,

medens Resten arves. For Kjøbegaardes Vedkommende findes heller ikke nogen særlig Begrændsning omtalt.

Ascendenterne i den Linie, hvorfra Gaarden er kommet, ere ikke nævnte; det er aabenbart forudsat, at de maa være afgaaede ved Døden, da her er Tale om Arvegaard. Bedsteforældrene og Oldeforældrene behøve imidlertid ikke at være døde, thi Arveladeren kan have arvet Gaarden efter sin Fader (Moder), der har kjøbt den. Hvis de nævnte Ascendenter leve, vilde det være urimeligt ubetinget at udelukke dem, da jo f. Ex. Bedsteforældre paa den Side, hvorfra Gaarden ikke er kommet, ere arveberettigede. Nogle mene derfor, at de maa indsættes i Spidsen af den fra dem udgaaende Sidelinie. Herved er imidlertid at bemærke, at Fr.s Princip øiensynligt er, at Descendenter af de Personer, gjennem hvilke Gaarden er nedarvet, ere fortrinsvis berettigede, jvfr. ogsaa § 2 i Slutn., men der er ingen Hjemmel til at tillægge Ascendenter, fra hvilke Gaarden ikke er nedarvet, og deres Descendenter noget Fortrin. Reglen bliver herefter, at efter Arveladerens Descendens komme de Sidelinier, der stamme fra Ascendenter, gjennem hvilke Gaarden ikke er arvet, saaledes at efter Analogien af Fr. § 5 lige saa nære fædrene Frænder gaae forud for mødrene.

Er Gaarden en Kjøbegaard, og kjøbt før Ægteskab blev indgaaet, tilfalder den først Erhververens Afkom og siden „hans nærmeste Slægt først paa fædrene og siden paa mødrene Side“ ɔ: nærmeste Linie og fædrene Frænder foran mødrene, Fr. § 6. Er den kjøbt under Ægteskabet, falder den først i Arv efter begge Ægtefællers Død, Reskr. 5. Marts 1777, først til de fælles Børn, derpaa til Særkuldbørnene (er der saadanne paa begge Sider, ere de lige nære) endelig til nærmeste Slægt, Mandens forud for Konens og fædrene Frænder foran mødrene. Grændsen for Arveberettigelsen kan vistnok ikke være videre end ved Arvegaarde, og saafremt man ved disse udelukker 3die og 4de Sidelinie af den Slægt, fra hvilken Gaarden ikke er kommet, maa disse Linier ogsaa udelukkes ved Kjøbegaarde, uagtet Fr. ikke berører det.

Den i Fr. omtalte 7de Mands Grændse og Præskription af Arveretten, der vare Anvendelser af 5—2—11, ere forandrede med denne Artikels Forandring.

Uægte Slægtskab afskjærer ikke fra at arve de her nævnte Gaarde. — Om Tvistigheders Afgjørelse se Fr.s § 8.

Anm. For de i 3—12 omhandlede Selveiergaarde, gjælder ikke, som af Born. p. 113 antaget, en særlig Arvegangsmaade, hvorefter Gaarden skal tilfalde en enkelt Arving, se 3—12—3 i Slutn., hvor det forudsættes, at flere Arvinger kunne have Lod i Gaarden, jvfr. Retshistorien. Der er alene det særlige, at Gaarden kun maa besiddes og bruges af én Arving. Kunne Arvingerne ikke enes, maa den Arving, der har størst Lod være nærmest og ellers Lodtrækning gjøre Udslaget. — 5—2—66, der ofte anføres som en Bestemmelse om Arv af de i 3—12 omtalte Bøndergaarde, har vistnok ikke Hensyn til disse, i al Fald ikke mere end til enhver anden Bondegaard eller til Vandmøller.

B. Arv paa Grund af Ægteskab.

§ 5.

Efter Chr. V.s Lov arvede den efterlevende Ægtefælle en Broderlod, naar der var fælles Børn, dog skulde denne Lod udbetales til Børnene, hvis Ægtefællen giftede sig paany, 5—2—19. Var der ingen fælles Børn, fik den efterlevende ingen Arv, uden forsaavidt den istedetfor Boets lige Deling kunde vælge at udlægge til den først afdødes Arvinger $^3/_4$ af, hvad denne havde indført i Boet, hvis dette ved nøiagtig Specifikation kunde oplyses, 5—2—20.

Efter Fr. 1845 §§ 15 og 17 er Ægtefællen altid arveberettiget, medmindre Ægteskabet er hævet ved Skilsmisse, eller Ægtefællerne ifølge Bevilling levede adskilte i Henseende til Bord og Seng. Arveretten er uafhængig af, om der har været Formuefællesskab eller ei. De særlige Bestemmelser om den i 5—2—19 omhandlede Broderlod gjælde ikke for Ægtefællens Arv efter Fr. 1845, der erhverves med samme Ret som al anden Arv, Fr.s § 16.

I. Naar Arveladeren efterlader arveberettiget Afkom, ligegyldigt om det er Fællesbørn eller Særkuldbørn, er Ægtefællens Lod „lige med en Broderlod, dog maa den i intet Tilfælde overstige $^1/_4$ af den afdødes Boes-

lod efter Fradrag af det, der i Medfør af nærværende Fr.s § 23 maatte være bortgivet til enkelte Livsarvinger eller andre“ Fr.s § 15.

Udtrykket „Broderlod“ sigter ikke til den Lod, som Broder i det enkelte Tilfælde virkelig tager, men til den ved Lovens almindelige Regel hjemlede Lod for en Broder nemlig Dobbeltlod mod Søster. Vel kan Ordet sigte til det første se Fr. 1845 § 2, men i § 15 maa det være brugt i sidste Betydning, allerede fordi §'en ellers ikke vilde indeholde en Angivelse af Ægtefællens Lod i alle Tilfælde, navnlig ikke for det Tilfælde, at ingen Sønner, men kun Døtre vare efterladte. Derhos vilde en Disposition ifølge Fr.s § 2, om at Sønner og Døtre skulde gaae lige i Arv, faae væsentlig Indflydelse paa Størrelsen af Ægtefællens Arv, uagtet hin § kun tilsigtede at lette en Udjævning af Børnenes i Kjønsforskjellen grundede ulige Stilling, men ikke at berøre Ægtefællens Lod, ligesom det ogsaa før 1845 var antaget, at en Bevilling til at Døtre maatte gaae lige i Arv med Sønner var uden Indflydelse paa Ægtefællens Lod. Ordene i § 15, 3die Stykke »om der end ikke er Børn i 1ste Grad, er det dog den Lod, som vilde være tilfalden et saadant, der skal tages i Betragtning“, indeholde næppe, som man har ment, nogen Forudsætning i modsat Retning, men kunne i al Fald ikke veie op mod de anførte Data.

Da Mænd og Kvinder nu ifølge L. 29. Dec. 1857 ogsaa i den nedstigende Linie arve lige, er der opstaaet det Spørgsmaal, om Broderlod nu er forandret til Barnslod. I Fr. for Island om Arv af 25. Sept. 1850, der i § 1 aldeles ophæver 5—2—29, er i § 15 indsat Ordet „Barnslod“ istedetfor „Broderlod“, medens §'en iøvrigt er enslydende med Fr. 1845 § 15, men dette kan ikke være afgjørende for den danske Rets Vedkommende, især da Lovgiveren er en anden. — Det maa godtgjøres, at der er tilstrækkelig Grund til at ansee Fr. 1845 for forandret.

Direkte ophævet er Bestemmelsen om Broderlod ikke, thi L. 1857 indeholder intet derom. Den erklærer vel 5—2—29 og Fr. 1845 § 2 for ophævede; men det er ikke disse Lovbud, som anvendes, naar Hustruens Arv beregnes, men kun Fr.s § 15, omend dennes Forstaaelse kræver et Henblik til hine Bestemmelser. Heller ikke

kan man paastaae, at L. 1857 har borttaget den Forudsætning, under hvilken Fr. 1845 § 15 er givet. Man har vel ment, at Lovhensigten var at stille Ægtefællen lige med Børnene, og at nu Indrømmelse af Broderlod kun skriver sig fra, at Børnenes Arveret jo var forskjellig, saa at det blev nødvendigt at træffe et Valg, hvorefter Lovgiveren da valgte at stille Ægtefællen lige med det gunstigst stillede Barn. Men dette er ikke bevist, og mod det taler, at Ægtefællen arvede Dobbeltlod, selv om der var efterladt lutter Døtre. Forsaavidt man endelig har bemærket, at Love ikke sjeldent henvise til de til enhver Tid for et vist andet Forhold gjældende Normer, og ment, at Fr. 1845 paa samme Maade maa antages at henvise til den til enhver Tid lovhjemlede Lod for en Broder, maa erindres, at en saadan Henvisning dog vistnok ikke har Formodningen for sig, men kun bør antages, hvis der ellers vilde opstaae Anomali eller lign., hvilket ikke kan paastaaes her, hvor der er Tale om en rent positiv Maalestok*).

Arveberegningen bør altsaa for Ægtefællens Vedkommende skee ligesom før 1857, saa at der til Udfirdelse af Broderlodden beregnes Sønnerne Dobbeltlod mod Søstrene. Er der f. Ex. foruden Ægtefællen 3 Sønner og 3 Døtre, faaer førstnævnte $^2/_{11}$ og hvert Barn derefter ifølge L. 1857 lige meget af Resten altsaa $^9/_{66}$.

Naar Broderlodden skal beregnes, maa selvfølgelig de umiddelbart af Boet bortgivne Legater fradrages, eftersom det kun er det tilbageblevne, hvoraf Arvingernes Lodder beregnes, derimod komme Legater, der ere paalagte enkelte Arvinger, ikke i Betragtning.

Befindes det, at den saaledes udregnede Broderlod overstiger $^1/_4$ af Boeslodden efter Fradrag af, hvad der i Medfør af § 23 er bortgivet, bliver Lodden at „beskjære“ eller nedsætte til denne Størrelse. Det er dog vistnok kun det af hele Boet bortgivne, ikke tillige de Legater, som ere paalagte enkelte Arvinger, der skulle fradrages. Nogle have ment, at dette allerede laa i selve Ordene,

---

*) Det antagne er udførligt begrundet af Goos i U. f. R. 1868 p. 849, medens den modsatte Anskuelse er forsvaret af Aagesen i U. f. R. 1868 p. 227 og 1869 p. 17. Kbhvns. Skiftekommission har antaget, at Broderlodden ikke er forandret, U. f. R. 1868 p. 550.

idet § 23 formentlig kun giver Ret til at bortskjænke umiddelbart af Boet, medens det først af § 27 fremgaaer, at der kan paalægges de enkelte Arvinger Legater, men dette er næppe rigtigt; § 27 giver ingen ny Regel, men viser kun, hvad der allerede er indeholdt i § 23. Andre paaberaabe sig, at der ved §'ens Ord „$^1/_4$ af Boeslodden efter Fradrag af det ifølge § 23 bortgivne" maa underforstaaes „umiddelbart af Boet", thi de kun paa enkelte Arvinger hvilende Legater kunne ikke drages fra Boeslodden, eftersom Subtrahendus og Minuendus maa være ensartede; men hertil kan svares, at „Boeslod" lige saa godt kan forstaaes som „Boesloddens Værdi". Det antagne Resultat er imidlertid vistnok tilstrækkelig begrundet ved de her omhandlede Dispositioners Natur, thi at Legatet kun skal falde den enkelte Arving til Byrde kan ikke opnaaes, naar det medtages ved Beskjæringen, og hvis det er paalagt selve den efterlevende Ægtefælle, vilde denne miste mere end Legatets Beløb. At saadanne Legater ikke medtages ved Beskjæringen, er derfor hjemlet som en Konsekvens af eller som indeholdt i Testators Villie.

II. Naar Arveladeren ikke efterlader sig Afkom, men andre arveberettigede Slægtninge, arver Ægtefællen $^1/_3$ af Boeslodden Fr.s § 15 i Slutn.

III. Findes ingen arveberettigede Slægtninge, arver den længstlevende Ægtefælle det hele Bo, Fr.s § 17.

Ægtefællen er ikke arveberettiget til Len og Stamhuse, om de bornholmske Selveiergaarde se foran.

Ægtefællen er Tvangsarving. For Broderloddens Vedkommende følger dette af Fr.s § 23, og for det Tilfælde at der ikke efterlades Livsarvinger, sikrer § 21 sidste St. Ægtefællen den Del, hvortil § 15 berettiger den, altsaa $^1/_3$.

Anm. De, iøvrigt upraktiske, Artikler 5—2—58 til 60, der sædvanligt nævnes som Undtagelser fra Reglen om Ægtefællers Arv og maaske ogsaa hjemlede, at den i Fællig med Forældre levende formueløse Ægtefælle ikke arvede den anden, tør vistnok forsaavidt ansees for bortfaldne ved Fr. 1845, jvfr. om Fortolkningen Grams Famr. p. 140.

C. Arv i nogle særlige Forhold.

§ 6.

Hospitalforstanderes Efterladenskaber tilfalde vedkommende Hospital 2—19—1, Dispensation herfra gives dog let.

Hospitalslemmers Efterladenskaber tilfalde Hospitalet, 2—19—13. Denne Regel er dog for de Hospitalers Vedkommende, der høre under det kjøbenhavnske Fattigvæsen, forandret ved Plan 1. Juli 1799 § 185. Kjøbenhavns Fattigvæsen har nemlig kun Arveret efter Lemmerne under samme Betingelser, hvorunder det har Arveret efter andre Personer, som have nydt urefunderet Fattigunderstøttelse, nemlig naar de ikke efterlade Ægtefælle, Livsarvinger, Forældre eller Søskende „forsaavidt disse eller deres Børn i deres Sted arve med Moder“ (5—2—36, nu maa tilføies „eller med Fader“). Udenfor Kjøbenhavn har Fattigvæsenet Arveret, saafremt Arvingerne ikke ville erstatte dets Udgifter, Regl. 5. Juli 1803 § 20 (24) Flere Stiftelser og Klostre have ifølge deres Fundatser Arveret efter deres Beboere*).

Anm. 1. Ifølge Fr. 5. Dec. 1749 erhvervede Hospitalet eller Fattigvæsenet den Arv, som tilfalder et Hospitals- eller Almisselem, medens det er under Forsørgelse, dog saaledes, at det nyder Renten sin Livstid. Denne Ret, der ikke er nogen Arveret, er vistnok bortfaldet ved den nyere Fattiglovgivning, forsaavidt angaaer Fattiglemmer og de Hospitalslemmer, der høre under det kjøbenhavnske Fattigvæsen.

Anm. 2. Autorrettigheder og desl. gaae ved Ophavsmandens Død over til hans Ægtefælle og Slægt efter særegne Regler, se L. om Eftertryk m. m. 29. Dec. 1857 (p. 344) §§ 3 og 19, jvfr. L. 21. Febr. 1868, og L. om Eftergjørelse af Kunstarbeider 31. Marts 1864, men dette hører ikke ind under Arveretten, da de nævnte Rettigheder ikke ere Formuerettigheder. Forfatterens eller Forlæggerens Ret efter en indgaaet Forlagskontrakt arves ganske efter de sædvanlige Regler.

---

*) Om Vemmetofte, J. U. 1858 p. 906.

2det Kapitel: Testamentarisk Arv.

§ 7.

Testamente betegner en Villieserklæring, der gaaer ud paa at bestemme de arveretlige Forhold, der ved den erklærendes Død skulle indtræde. Det eiendommelige ved Testamentet i Modsætning til Gaveretshandler inter vivos ligger i dets Indhold. Det angaaer den efterladte Formue ikke den nuværende. Det tilsigter at stifte Rettigheder uden dertil svarende Forpligtelser for Testator selv; de i Testamentet anordnede Retsforhold skulle nemlig ikke opstaae strax, men først ved Testators Død. Testamentet skal ikke alene men kun i Forbindelse med Opretterens Død bringe Retsforholdene til Existens. Dette, at de ikke kunne betragtes som stiftede strax ved Testamentets Oprettelse under den suspensive Betingelse, at Arvingen overlever Testator, har foranlediget den Anskuelse, at den testamentariske Erklæring maa betragtes som gjentaget af Testator i hans Dødsøieblik, thi da Testamentet ikke strax begrunder nogen Retsvirkning, og altsaa er retligt ligegyldigt, og da en Nullitet ikke ved Testators Død kan blive retsstiftende, vilde Testamentets Retsvirkning ellers blive uforklarlig. Denne Gjentagelse af Erklæringen er imidlertid en blot Fiktion, der let kan komme i Strid med de virkelige Forhold. At Testamentet ikke strax stifter de paatænkte Retsforhold, udelukker heller ikke fra at erkjende en til samme knyttet og strax indtrædende Retsvirkning, nemlig en Adgang til Retsforholds fremtidige Stiftelse uden yderligere Villieserklæring fra Testators Side. I Testamentslæren bliver derfor at tage Hensyn til to Tidspunkter, dels Erklæringsøieblikket, dels Testators Død.

Saavel efter almindelig som legal Sprogbrug, se f. Ex. Fr. 1845, tænker man ved Testamente paa en Villieserklæring, som er gjenkaldelig ɔ: som Testator er kompetent til vilkaarligt at omstøde. Der kan imidlertid meget vel tilkomme den indsatte en uigjenkaldelig Arveadgang ifølge et af Testator derom afgivet Løfte, jvfr. herom nedenfor. At et Testamente er uigjenkaldeligt eller dog kun indskrænket gjenkaldeligt, jvfr. Fr. 1845

§ 22, paa Grund af Habilitetsmangler hos Testator, udelukker ikke det almindelige Begreb.

Om en Disposition er et Testamente, afhænger af dets Indhold. Omend Ordet „Testamente“ er brugt, kunne naturligvis andre Data vise, at dette er en Feiltagelse, f. Ex. J. U. 1858 p. 669. Testamenter kaldes ofte, og kunne kaldes, Gavebreve, nemlig idet man seer hen til deres Hensigt. Udtrykket „Kodicil“ bruges undertiden for at betegne senere Tillægsbestemmelser til et allerede oprettet Testamente, Stempellovens § 24.

§ 8. Habiliteten til at oprette Testamente.

I. Testator maa være sin Fornuft fuldkommen mægtig. Fr. 1845 §§ 21 og 24.

II. Testator skal have fyldt sit 18de Aar, Fr. § 21. Her tales vel kun om det Tilfælde, at der ikke er Livsarvinger, men det samme maa gjælde, hvor saadanne findes, skjøndt det af let forklarlige Grunde ikke er omtalt. Omend den nævnte Termin tildels er motiveret ved, at personlig Myndighed i Reglen indtræder med den, kan man dog, da Loven ikke omtaler Myndighed, men kræver 18 Aar, ikke ansee Enker og Hustruer under 18 Aar for habile, skjøndt disse Personer ere personlig myndige.

Før 1845 kunde en Mangel i den fastsatte Aldersgrændse afhjælpes ved Testamentets Konfirmation. Om en saadan nu (Justitsministeriet) med Retsvirkning kan gives, beroer efter Grlvs. § 27 paa om den „ifølge de før 5. Juni 1849 gjældende Regler er i Brug“. Fr. 1845 indeholder ingen særlig Hjemmel dertil, navnlig ligger der ikke i de Ord i § 21 „uden at det er fornødent derpaa at erhverve allerh. Konfirmation“ nogen Forudsætning om, at Konfirmation kan gives, naar de almindelige Betingelser ikke ere tilstede, og de sigte desuden alene til Bortgivelsen af samtlige Efterladenskaber jvfr. Ordforbindelsen og den ældre Ret. Da der fremdeles næppe i Tiden 1845—49 foreligger saamange Tilfælde, at der kan siges efter 1845 at være dannet en Regel, kommer det an paa, om den før 1845 gjeldende Regel kan ansees for uberørt af Arveloven. Dette synes antageligt, da Fr. 1845 ved at opstille 18 Aars Alder som Betingelse kun hjemler, hvad der allerede før Fr. i Praxis var antaget

men næppe tilsigter at forhindre Testamentsoprettelse, hvor denne tidligere var mulig, og derhos den i Arveloven udtrykte Bestræbelse for at afløse det gjældende Konfirmationssystem ved ufravigelige Regler væsenligt kun havde Testamentets Form og Testationsrettens Grændser for Øie. Konfirmation meddeles vistnok uden Vanskelighed, naar Opretteren maa antages at have havt fornøden Modenhed. — Værger kunne ikke oprette Testamente for deres Myndlinge, og Kurators Samtykke er unødvendig til mindreaariges Testamenter.

III. Testamenter oprettede af Personer, der „formedelst Ødselhed eller af anden særdeles Aarsag ere satte under Værgemaal“ behøve Konfirmation, se Fr.s § 22, der ogsaa gjælder for Enker, som have faaet fast Lavværge ifølge 3—17—42, thi Ordene omfatte dem, hvilket ogsaa udtrykkelig siges i Motiverne, og Lovgrunden passer. Forsaavidt man indvender, at § 22 sidste Stykke bruger Udtrykkene „umyndiggjort Person“ og „Umyndighedstilstand“, men at de nævnte Enker dog ikke kunne stilles i Klasse med umyndiggjorte, bemærkes, at hine Benævnelser vistnok i videste Forstand kunne anvendes paa disse Enker, Pl. 10. April 1841 § 1, men i al Fald henvise til og derfor maa forstaaes i Overensstemmelse med §s. første Stykke.

IV. Nogle have anseet Straffefanger for inhabile, fordi Pl. 15. Jan. 1768 bestemmer, at den en Person, medens han er i Slaveriet, tilfaldende Arv, skal, hvis han døer i Slaveriet, tilfalde hans Børn og nærmeste Arvinger; men saavel Tilføielsen „alt efter Lovens Forskrift“ som Pls. Præmisser og historiske Anledning vise, at det kun er Meningen at fastslaae, at Arven ikke skal tilfalde Kongen*).

Heller ikke medfører Pl. 1768, at Straffefanger maa ansees som umyndiggjorte, og deres Testamenter derfor konfirmeres; der bestemmes kun, at der over den en Slave tilfaldende Arv skal sættes en Formynder, men ikke iøvrigt særegne Regler, se ogsaa Fr. 9. Marts 1838 § 6.

Habilitetsbetingelserne maa selvfølgelig være tilstede

---

*) Resol. 11. Mai (Cirk. 18. Aug.) 1804 § 6 tillader Forbedringshusfanger, som ikke efterlade Livsarvinger, at borttestamentere hvad de ved Arbeide i Straffeanstalten have sammensparet.

i det Øieblik, da Testationserklæringen afgives (Underskrift, Vedkjendelse, Udtalelse) jvfr. Fr.s § 24. Mangle de, foreligger ingen gyldig Erklæring, og en senere Godkjendelse har kun Virkning, hvis den fyldestgjør alle Betingelser for Testamentsoprettelse, altsaa er et nyt selvstændigt Testamente. Kan Manglen afhjælpes ved Konfirmation, er Testamentet at ansee som betinget gyldigt eller ugyldigt. Det engang gyldigt stiftede Testamente bliver ikke ugyldigt, fordi Habilitetsbetingelserne senere bortfalde, se Fr. § 22 i Slutn.

I Forbindelse med Habilitetsreglerne mærkes Fr. 1845 § 29, hvorefter Hustruen, saalænge hun lever i Ægteskab med Børnenes Fader, ikke uden dennes Samtykkke kan gjøre nogen Forandring i Børnenes „lovbestemte Arveret“ efter hende. Man har spurgt, om dette Udtryk ikke bør opfattes som sigtende til den Ret til $\frac{3}{4}$ (nu $\frac{2}{3}$), som ved § 23 er tilsikret Børnene. Meningen blev da, at Hustruen paa egen Haand kan bortgive $\frac{1}{4}$ ($\frac{1}{3}$), men behøver Mandens Samtykke til Dispositioner, navnlig efter Frd. § 2 og § 28, forsaavidt de berøre Tvangslodden. Udtrykket „lovbestemt Arveret“ kan imidlertid ikke efter korrekt Sprogbrug betegne „lovsikret Arveret“, men henviser kun til den Arveret, der tilkommer Børn, naar man alene skal gaae efter Loven, idet intet Testamente er oprettet. Dette fremgaaer ogsaa af Motiverne, ligesom Udtrykket „lovbestemt“ i Slutn. af § 28 og i Begynd. af § 29 utvivlsomt er brugt i den angivne Forstand, hvorefter dette Ord rigtignok bliver overflødigt.

Reglen i § 29 angaaer vistnok ikke blot Børne men ogsaa andre Descendenters Arv. Derimod gjælder den efter Fr.s Ord kun for det fælles Afkom, og kun naar Moderen lever i Ægteskab (ligegyldigt om i Formuefællesskab) med Faderen, altsaa ikke naar Ægteskab ikke er indgaaet eller hævet ved Mandens Død eller Skilsmisse. §'ens Ord kunne maaske omfatte det Tilfælde, at Ægtefællerne leve separerede ifølge Bevilling, men forstaaes dog naturligst som forudsættende, at Samlivet ikke er retligt ophævet, og herfor taler ogsaa Lovgrunden, der kun kan være, at man efter Konens Stilling i Ægteskabet har anseet Mandens Samtykke for nødvendigt, naar der er Tale om Forandring i Børnenes

almindelige Retsstilling. Da Konen i andre Tilfælde er uafhængig i Henseende til Testationsretten, kan man ikke opfatte Samtykkets Nødvendighed efter § 29 som grundet i Inhabilitet, men den maa betragtes som flydende af en Manden tilkommende Ret. Kun Manden kan derfor reise Indsigelse mod Testamentet, og ved hans Død bliver det uomstødeligt.

§ 9. Testamentsformen.

Efter 5—4—17 og 18 krævedes, at Testamentet var skriftligt og forsynet med Testators Underskrift, hans Segl og Vidners Underskrift. Vidnernes Edfæstelse ansaaes ikke for nødvendig, men Testamentets Uægthed maatte bevises, naar den ydre Form var rigtig. Pl. 8. Jan. 1823 fordrede Skriftlighed, og Ægtheden godtgjort enten ved Notarialattestation eller Tingsvidne. Dog kunde testamenta holographa blive gyldige ved Konfirmation, og det samme antoges efter Pl.s § 2 om mundtlige Testamenter.

Nu angiver Fr. 1845 §§ 24 og 25 Betingelserne „for at et Testamente, hvis Rigtighed ikke af alle Vedkommende (ɔ: alle, der have retlig Interesse i, at det omstødes) erkjendes, skal kunne have Retsgyldighed."

I. Ifølge § 24 skal Testamentet 1) være skriftligt (stemplet, Lov 19. Febr. 1861 § 24). Om Mosaiters Testamenter findes en særlig Bestemmelse i Anordn. 29. Marts 1814 § 3, der dog vistnok kun tilsigter at udelukke Affattelse paa Hebraisk. 2) af Testator være underskrevet (ikke nedskrevet) eller vedkjendt enten for Notarius publicus eller for to Vidner. a) Notaren skal efter Pl. 8. Jan. 1823, hvortil Fr. 1845 § 24 henviser, og sin Instrux (28. Aug. 1829) forvisse sig om Testators Identitet, medhave to Vitterlighedsvidner og attestere, at Testator var sin Fornuft fuldkommen mægtig. Selve Notarialhandlingen indføres i Notarens Protokol men ikke Testamentet, med mindre det begjæres. Notarialhandlingen alene sikrer imidlertid ikke Indholdets Identitet, thi den hindrer ikke senere Tilføielser eller Rettelser fra Testators Side eller Forfalskninger. Hvis det efter Dokumentets Udseende er muligt, at saadant kan være skeet efter den notarielle Akt, maa de, der ville støtte sig til Testamentet, føre særligt Bevis

for, at de omtvistede Punkter hidrøre fra Testator selv og ere fra en Tid, der ikke ligger efter Notarialhandlingen. Ved Indførelse af Testamentet i Notarens Protokol eller efter Omstændighederne ved at lade Notaren attestere, at kun visse Rettelser m. v. fandtes, kan der raades Bod herpaa. Ønsker man at hemmeligholde Testamentets Indhold for Notarius, kan dette og tillige Sikring af Indholdets Identitet opnaaes ved at lade Notaren paategne et af ham forseglet Brevomslag, hvori Testamentet indlægges, men Omslagets Aabning maa da skee saaledes, at Beviset ikke spildes. Ogsaa paa anden Maade navnlig ved Tildækning kan Testamentets Indhold skjules for Notarius, men Sikkerhed for Indholdets Identitet tabes da. Notarius er forøvrigt altid pligtig til at hemmeligholde, hvad han erfarer om Testamentets Indhold, og hvis det er indført i hans Protokol, maa der ikke meddeles Udskrift af det uden Testators Samtykke, saa længe han lever. b) De private Vidner skulle være Mænd (ikke nødvendigvis fuldmyndige), mod hvis Paalidelighed og Upartiskhed „aldeles ingen gyldig Indvending kan fremsættes“, men i sidste Henseende synes Praxis dog ikke at fordre mere end de sædvanlige Vidnebetingelser, se f. Ex. J. U. 1857 p. 737, 1852 p. 63, U. f. R. 1867 p. 76, 1871 p. 909. Vidnerne skulle være „særligt i dette Øiemed tilkaldte“, hvilket vistnok maa forstaaes saaledes, at de maa have paahørt Testationsakten ikke rent leilighedsvis men efter Anmodning om at fungere som Vidner ved den; at Testator selv skal have tilkaldt dem, kan ikke fordres. De maa samtidigt være tilstede. De skulle endelig ved Paategning paa Testamentet attestere og i paakommende Tilfælde under Ed bekræfte, at Testator var sin Fornuft fuldkommen mægtig. Efter Lovordene er Vidnernes Paategning (der næppe kan siges at ligge i deres blotte Underskrift) ligesaa nødvendig som Skriftlighed, saa at Testamentet bliver ugyldigt, naar den mangler. I Praxis synes det imidlertid fast antaget, „at Paategning ikke er paabudt som en nødvendig Form, hvis Undladelse udelukker ethvert Bevis for, at Testator var sin Fornuft mægtig“. Ex. H.-R. Td. 1862 p. 673, U. f. R. 1867 p. 76 og 639, 1870 p. 959. Herfor anføres, at det vilde være hensigtsløst ubetinget at kræve Paategning, thi det er ikke den, men Vidnernes Forklaring,

der er det bevisende, og denne kan være lige paalidelig, enten Paategning er skeet eller ei. Bestemmelsen maa forklares som et Paalæg til Vidnerne for at lede deres Opmærksomhed særligt hen paa Testators Aandstilstand, saa at de kunne forklare derom med Sikkerhed. Paategning kræves heller ikke i § 25, og efter Fr.s Motiver synes overhovedet Meningen kun at være, at Testamentet skal bevises enten notarielt eller ved udadlelige Vidner. Hertil kunde føies, at det overhovedet vilde være besynderligt at opstille en saadan Paategning som Formbetingelse, da det kan tænkes, at Testator ikke kan skaffe den, idet Notarius eller Vidnerne erklære ikke at kunne bedømme hans Sindstilstand eller endog udtale Tvivl om at han er sin Fornuft mægtig, medens han dog kan være fuldstændig habil og derfor ikke burde hindres fra at testere. Alt dette kan imidlertid næppe berettige til at fravige de bestemte Lovord, selv om det var ubetinget rigtigt, og man navnlig vilde bortsee fra, at det dog ikke kan nægtes, at Paalideligheden af Vidnernes Erklæring om Testators Fornuft vinder i Styrke, naar tillige en Paategning paa Testamentet viser, at de virkelig have havt deres Opmærksomhed særlig henvendt derpaa. Vil man imidlertid istedetfor at holde sig til Lovordene lade sig lede af de anførte Betragtninger, da ville de føre langt videre end blot til at ansee den omtalte Paategning for overflødig. I Praxis synes man ogsaa tilbøielig til at modtage Bevisførelse saavel for Testators Fornuft som for andre Punkter ved andre Vidner end de særligt tilkaldte, jvfr. U. f. R. 1867 p. 76 og 1876 p. 453.

Efter Praxis fordrer § 24 altsaa kun Skriftlighed og Oprettelse for Notarius eller Vidner. Om dette skal opfattes som en Form for Testamentserklæringen, saa at Testamentet, naar den er forsømt, bliver ugyldigt, naar dets Anerkjendelse nægtes, selv om dets Ægthed og Testators Habilitet indrømmes, eller som en Form for Beviset, er tvivlsomt. En H. R.dom i U. f. R. 1876 p. 670 synes at gaae ud fra sidstnævnte Opfattelse.

Efter den i Praxis gjældende Opfattelse er det tvivlsomt, om Vidnerne overhovedet behøve at underskrive; dette fordres vel i § 25, men Vidnerne ere her noget anderledes stillede end ved skriftligt Testamente. Undladelse af Underskrift, kan imidlertid bevirke, at Bevi-

set for Dokumentets Identitet gaaer tabt. Iøvrigt ere uskrivkyndige og ikke læsekyndige Vidner admitterede i U. f. R. 1871 p. 909.

Kan Testator ikke læse Skrift, skal Testamentet tydeligt oplæses for ham, og dette af Notarius eller Vidnerne bekræftes. Der sigtes herved utvivlsomt til skriftlig Attestation, men en saadan vil vistnok i Praxis blive anseet for unødvendig paa samme Maade som Paategning om Testators Fornuft. Om Bevisbyrden for Testators Mangel paa Læsekyndighed, J. U. 1859 p. 764.

II. Efter § 25 kan Testationsakten foregaae mundtligt, naar nogen under en „pludselig og betænkelig" Sygdom ønsker at oprette Testamente. To særligt tilkaldte Vidner, der have de i § 24 nævnte Egenskaber, skulle være tilstede og „strax" (J. U. 1862 p. 696) opsætte og underskrive et Dokument (Stpll.s § 24) om Dispositionens Indhold. At de selv skulle foretage Nedskrivningen og Redigeringen, kan ikke fordres. Et saadant Testamente ansees som tilbagekaldt, naar Testator efterat have overstaaet Sygdommen ikke inden 4 Uger gjentager det under de almindelige Former.

Naar Testators til Vidnerne mundtligt erklærede og af disse nedskrevne Villie er oplæst for og vedkjendt, men ikke underskrevet, af ham, er det ikke et mundtligt men et skriftligt Testamente, jvfr. dog U. f. R. 1871 p. 909. Ved den mundtlige Godkjendelse af Dokumentet bliver Testamentets Indhold konstateret ved det nedskrevne, jvfr. ogsaa Ordene i § 24 „underskrevet eller vedkjendt".

III. § 25 i Slutn. opretholder de særlige Former efter Fr. 22. Nov. 1837 § 11, jvfr. Fr. 13. Mai 1769 § 5, der tillader Selveierbønder at diktere deres sidste Villie til Tingbogen og deraf tage Udskrift; fremdeles Reglerne om Testamenter oprettede i Felten og inden Skibsborde, se Krigsretsinstrux 9. Marts 1683 VI § 36 og Søkrigsartikelbrev 8. Jan. 1752 § 977. I alle disse Tilfælde kunne forøvrigt ogsaa de almindelige Former benyttes.

Mangler i Henseende til Formen kunne ikke afhjælpes ved Konfirmation.

§ 10. Testationsrettens Grændser.

Efter Chr. V.s Lov kunde Husbond og Enke, der havde Livsarvinger, bortgive den halve Hovedlod til gudeligt Brug men intet til private eller andet Brug; havde de ikke Livsarvinger, kunde de give saameget, de vilde, til gudeligt Brug, men kun den halve Hovedlod til andre Øiemed, 5—4—14 til 16. Omfanget af Hustruens Testationsret var tvivlsomt 5—4—18 og 19. Konfirmation paa videregaaende Bestemmelser kunde erholdes.

Fr. 1845 § 21 tillader den, der ikke efterlader sig Livsarvinger, at disponere over alle sine Eiendele, saaledes som han finder for godt, uden at Konfirmation er nødvendig, dog Ægtefællens Ret forbeholden jvfr. foran. Den, der efterlader sig Livsarvinger, kan borttestere $^1/_4$ af sit Bo Fr.s § 23, udvidet til $^1/_3$ ved Lov 29. Dec. 1857 (p. 326) § 2. Det er ligegyldigt om Dispositionen skeer til Fordel for private (f. Ex. Ægtefællen, enkelte Livsarvinger, se Fr.s § 15) eller til Fordel for Kirke, Skole, Fattige og desl. Testator kan nøies med blot at fratage en eller nogle enkelte Arvinger noget; disse kunne ikke beklage sig over, at de andre blive uberørte, naar de blot ikke stilles slettere, end hvis hele Testationsretten var benyttet. Ligesaalidt som Testator kan berøve Tvangsarvingerne nogen Del af den dem forbeholdte Lod, kan deres Raadighed (inter vivos eller ved Testamente) derover indskrænkes. Testator kan utvivlsomt bortgive individuelle Ting af Boet, naar deres Værdi ikke overstiger $^1/_3$. Derimod kan han næppe fordele Boets individuelle Ting mellem Arvingerne, omend ingen derved kommer til at tabe mere end $^1/_3$, eller bestemme, at en individuel Ting af større Værdi end $^1/_3$ skal tilfalde en Arving, saaledes at denne for det overskydende skal udløse de andre jvfr. Forudsætningen i Fr. § 27.

I flere Tilfælde gjælde dog videregaaende Regler:

I. Selveierbønder kunne ifølge Fr. 22. Nov. 1837 jvfr. Fr. 13. Mai 1769 § 5 dels fastsætte, at Gaarden skal tilfalde en enkelt Arving, dels vilkaarligt (endog ubilligt, J. U. 1857 p. 145) bestemme, hvormeget denne derfor skal vederlægge de andre Arvinger. Ikke blot Selveiere men endog saadanne Arvefæstere, der ikke kunne sælge eller pantsætte, have Testationsret efter Fr.

1837, forsaavidt denne kan bestaae med deres Adkomstbrev*); den testerende behøver ikke at høre til Bondestanden, Fr.s § 8. Fr. 1837 gjælder for Bøndersteder paa 1 Td. Hartkorn eller derover og for bebyggede Hovedgaardsjorder fra 1—12 Td. Hk., men ved Pl. 17. Marts 1847 § 2 er den udvidet ogsaa til større Landeiendomme, forsaavidt de ikke kunne henføres til Sædegaarde. Naar Eieren lever i Formuefællig med sin Hustru kræves hendes Samtykke, Fr.s § 1, og Dispositionen kan da ikke forandres af den længstlevende, der kun kan træffe en ny Bestemmelse, hvis det indsatte Barn døer eller ikke vil modtage Gaarden, Fr.s § 3. Er ingen Disposition truffet, kan den længstlevende, der hensidder i uskiftet Bo, vel benytte Testationsretten, men kun saaledes, at den allerede faldne fædrene eller mødrene Arv bliver uberørt**). Derimod kan den længstlevende, der paa Skifte har faaet udlagt eller paa anden Maade erhvervet en Gaard, frit borttestere den, Fr. § 10.

Testationsretten kan anvendes paa to Maader:

a) Gaarden med Tilbehør, se Fr.s § 7, kan mod vilkaarligt ansat Vederlag tillægges et Barn, frit valgt uden Hensyn til Kjøn eller Alder. Pl. 17. Marts 1847 § 1 tilsiger derhos efter Omstændighederne Konfirmation paa en Bestemmelse om, at Gaarden, hvis det Barn, hvem den er tillagt, døer før Testator, skal tilfalde dette Barns efterladte Ægtefælle. I Forbindelse med Dispositionen til Fordel for et Barn kunne Forældrene bestemme, at den af dem, der bliver den længstlevende, skal beholde Gaarden mod at tilsvare det fastsatte Vederlag. Den maa da ikke sælge Gaarden uden først at tilbyde den til det Barn, hvem den er tillagt, og dette er berettiget til at erholde den for den i Testamentet fastsatte Værdi; den længstlevendes Ret kan iøvrigt indskrænkes yderligere ved Testamentet, f. Ex. saa at den ikke kan pantsætte, Fr. § 2. Omtalte Ret tilkommer Enkemanden til hans Død, selv om han indgaaer nyt Æg-

---

*) Testator ikke Skjøde men kun Kjøbekontrakt, J. U. 1856 p. 474, 1863 p. 312.

**) Ordning af Forholdet, hvor denne Regel var tilsidesat, J. U. 1863 p. 318.

teskab, men Enken kun, til hun gifter sig paany, og Arvingen er 18 Aar eller, hvis det er en Datter, gifter sig, Fr.s § 4. Naar Enken maa forlade Gaarden, skal hun fyldestgjøres for sin Halvpart efter lovlig Vurdering uden Hensyn til den i Testamentet som Regel for Delingen mellem Børnene satte Taxt. Broderlod omtales ikke, da den i 1837 bortfaldt ved nyt Ægteskab (5—2—19). Nu maa den beregnes og sikkert efter Gaardens sande Værdi, da Tanken i § 4 synes at være, at Ægtefællen i det angivne Tilfælde ikke skal lide under den fastsatte Taxt. Findes ingen Bestemmelse til Fordel for den længstlevende Ægtefælle, kunde man mene, at dens Lod, eller dog dens Boeslod, maatte beregnes efter Gaardens sande Værdi, eftersom Fr.s § 4 siger, at Taxten er en Regel for Delingen mellem Børnene. Dette har imidlertid vistnok kun Hensyn til det i § 4 omtalte særlige Tilfælde, jvfr. ogsaa § 2, og da den længstlevende Ægtefælle selv har deltaget i at tillægge Arvingen Gaarden for en vis Taxt uden Reservation for sig selv, bør Taxten ubetinget lægges til Grund for Skiftet, se ogsaa Fr. 1769 § 5 „hvad Sum Arvingen skal tage samme for og hvormeget han derfor skal erlægge til Stervboen og hans Medarvinger.“

b) Livsarvingerne kunne forbigaaes, og Eiendommen ved reciprokt Testamente tillægges den længstlevende Ægtefælle til fuld Eiendom, Fr.s § 5, mod at den til Arvingerne betaler $^1/_3$ af Gaardens sande Værdi, Pantegjælden fradraget, og renuncerer paa Broderlod, Fr. 1845 § 26 i Slutn.

Den, der har flere Gaarde, kan ikke ved Testamente tillægge et Barn eller sin Ægtefælle flere af dem, Fr.s § 9. Gaardarvingen er ikke udelukket fra Arv i den øvrige Formue.

Ifølge Fr. 1845 § 26 kan Eieren, der benytter Testationsretten efter Fr. 1837, ikke paa anden Maade disponere over mere end $^1/_8$ af sin øvrige Formue, saaledes som denne bliver efter den Værdi, der i Testamentet er sat paa Gaarden. Denne Bestemmelse har man (Born. p. 188) fundet utydelig, thi „sin øvrige Formue“ kan kun betyde Formuen ÷ Gaarden, men de følgende Ord „saaledes som denne bliver osv.“ vise dog, at den øvrige Formues Størrelse beroer paa den Taxt, hvortil

Gaarden er ansat. I Lov om Udstykning af Jord paa Færøerne 4. Marts 1857 (p. 52) § 12 er derfor i en tilsvarende Bestemmelse Ordet „øvrige“ ombyttet med „efterladte“. Men hin Utydelighed er dog næppe tilstede, thi da det Vederlag, Gaardarvingen skal give, bliver et Aktiv ved Bodelingen, er jo virkelig den øvrige Formue eller den, der bliver at dele, naar Gaarden holdes ude, afhængig af Taxtens Størrelse. Testation efter § 26 kan ogsaa skee til Fordel for Gaardsarvingen.

Gaver efter § 26 maa utvivlsomt tages i Beregning ved Broderloddens Beskjæring, skjøndt § 15 kun siger „i Medfør af nærværende Fr.s § 23.“

II. Efter Fr. 1845 § 27 kan der faaes Konfirmation paa Testamenter, hvorved hele Formuen eller en væsentlig Del af samme overlades til en enkelt Livsarving mod et passende Vederlag, saafremt det befindes efter indhentet Erklæring fra vedkommende Øvrighed og fra andre paalidelige med Forholdene bekjendte Mænd saavidt muligt af nærmeste Slægt, at Dispositionen er til fælles Tarv, hvortil hører, at der er Grund til at antage Vederlaget for svarende til den Lod, som efter § 23 skal være forbeholdt Livsarvingerne. Saavidt skjønnes udelukke §'ns Udtryk ikke, at Vederlaget kan sættes til en i en vis Tid uopsigelig Kapital, der sikres ved Pant i Eiendommen; dette er ingen Baandlæggelse af Arven. Bedømmelsen af Vederlagets Tilstrækkelighed er overladt til den konfirmerende Autoritet, saa at Dispositionen ikke kan omstødes af Domstolene, om det end i Virkeligheden er for ringe.

Ægtefællens Broderlod maa utvivlsomt beregnes under Hensyn til det for den paagjældende Gjenstand satte Vederlag, og Dispositionen maa, forsaavidt Broderlodden angaaer, binde Ægtefællen ligesaavel som Livsarvingerne, hvilke § 27 alene omtaler. Iøvrigt maa ogsaa Ægtefællens Boeslod beregnes paa tilsvarende Maade, da Dispositionen maa være oprettet af begge Ægtefæller i Forening, hvilket vil være nødvendigt, selv om Gjenstandens Værdi ikke overstiger Halvdelen af Fællesboet.

III. Sædegaardseiere kunne disponere over deres halve Bo til Fordel for den Arving, hvem de ville tillægge Sædegaarden, men naar denne Ret benyttes, kan der kun disponeres over $^1/_4$ af den øvrige Formue til

Fordel enten for de andre Børn eller for fremmede, Fr. 1845 § 27 (ældre Ret 5—4—6 og 7). Efter Sammenhængen med § 27 1ste Stykke har Bestemmelsen nærmest Hensyn til Oprettelsen af en Disposition, hvorved Sædegaarden mod Vederlag tillægges en Arving, og ved at undersøge, om Konfirmation bør gives, har Justitsministeriet da kun at paasee, at Vederlaget svarer til den ifølge § 27 i Slutn. forbeholdte Lod. Imidlertid have Sædegaardseiere vistnok den større Testationsret, selv om de ikke oprette nogen saadan Disposition som omtales i § 27, 1ste St., men blot udtale at de ønske, at Sædegaarden skal tilfalde den begunstigede, ja maaske tør dette ansees underforstaaet, naar intet derom siges. Derimod kunne Sædegaardseiere ikke tillægge en Arving Gaarden og benytte Testationsretten til Gunst for en anden eller bestemme, at Gaarden skal sælges, og heller ikke kan Arvingen nyde Godt af Testationsretten, naar han nægter at overtage Gaarden. Derimod maa Bestemmelsen vistnok staae ved Magt, naar Arvingen ikke kan faae Gaarden, fordi han ikke kan tilfredsstille Medarvingerne, som fordre deres Lodder udbetalt. Uden Konfirmation er Bestemmelsen om at Gaarden udelt skal tilfalde én, ikke forbindende, medmindre Eiendommens Værdi ikke overstiger $^1/_2$ af Boet.

Sædegaardseieren har frit Valg mellem sine „Livsarvinger“ uden Hensyn til Kjøn og Alder, og det maa være tilladt at vælge Descendenter i fjernere Grader, omend Børn i første Grad efterlades, dog vel saaledes, at ikke Børn foretrækkes for deres Forældre.

Sædegaardsarvingen er ikke udelukket fra Arv ab intestato; derimod kan Retten til at disponere over $^1/_4$ kun udøves til Fordel for de andre Børn eller fremmede.

Ægtefællens Broderlod maa selvfølgelig afficeres ved Dispositioner ifølge § 27, 2det St. Om der ved Beskjæringen af Broderlodden skal tages Hensyn hertil, er tvivlsommere, da Fr.s § 15 kun omtaler det „i Hennold til § 23“ bortgivne, men den bekræftende Besvarelse synes naturligst.

IV. Ifølge Fr. 1845 § 28 kan der faaes Konfirmation paa Dispositioner, hvorved den Testators Børn tilfaldende Arv sættes fast, saa at de ikke kunne raade over Kapitalen, men kun oppebære Renten. Der skal

indhentes Erklæringer fra de i § 27 ommeldte Personer, og tages Hensyn til, om Forældrene have berøvet vedkommende Børn noget af deres lovbestemte Arvelod. Børnene ere utvivlsomt ikke berettigede til at disponere over deres Rentenydelsesret, i al Fald ikke naar dette udtrykkeligt er dem forbudt, thi Baandlæggelsens Hensigt vil ellers let blive ganske tilintetgjort. Børnenes Kreditorer kunne ikke have større Ret end Børnene selv og ere derfor udelukkede fra at gjøre Exekution i Kapitalen eller Renteretten. Dog kunne de vistnok gjøre foreløbig Udlæg, saa at den videre Forfølgning først skeer, naar Debitor (Barnet) er død, jvfr. dog U. f. R. 1874 p. 762. § 28 giver ikke Hjemmel til at konfirmere Dispositioner, der bestemme, hvorledes der skal forholdes med Kapitalen efter Barnets Død, jvfr. U. f. R. 1874 p. 513 (H. R.).

Til alene at sætte den $^1/_3$ fast, hvorover Testationsretten er fri, kræves ikke Konfirmation.

V. Endnu mærkes Retten til at lade Søn og Datter gaae lige i Arv Fr. 1845 § 2, jvfr. nu Lov 1857, og Mandens Beføielse til at tillægge sin Hustru samme Ret, som efter Loven tilkommer ham selv til at sidde i uskiftet Bo, Fr. 1845 § 18. Autorret og desl. indbefattes ikke under Reglerne om Testationsrettens Grændser.

Andre og videregaaende Dispositioner ere utilstedelige og kunne ikke erholde Gyldighed ved Konfirmation, da Fr. 1845 tilsigter at give udtømmende Regler i saa Henseende. Navnlig kan ikke længere gives Konfirmation paa Dispositioner, hvorved Boet tillægges den længstlevende af Ægtefællerne, skjøndt den ene af dem har Særkuldbørn, mod at disse arve hele Boet efter den længstlevendes Død, omend de maatte være dennes Stedbørn. Ligesom imidlertid et saadant Testamente kan blive i Kraft, naar de myndige Stedbørn samtykke, saaledes kan det samme skee for de umyndiges Vedkommende af Værgen med Justitsministeriets Samtykke som øverste Pupilautoritet, da der ikke er nogen Grund til, at Indgaaelsen for dem af denne efter Omstændighederne fordelagtige Retshandel skulde være forbudt. Det er derfor overflødigt at søge Hjemmel herfor i Analogien af Fr. 1845 § 18 (Born. p. 217), hvorefter det kan tillades Stedforældrene at sidde i uskiftet Bo med deres umyndige Stedbørn, og hint Lovsted er heller ikke bevisende, da det angaaer et ganske forskjelligartet Forhold,

der navnlig i flere Tilfælde kan fordres opløst før den længstlevende Ægtefælles Død.

De ovenomtalte Konfirmationer faaes i Justitsministeriet, og kunne erholdes saavel efter som før Testators Død. I sidste Fald ophæves ikke Testators Gjenkaldelsesret, men oprettes da atter Testamente, maa Konfirmation søges, selv om Manglen er ganske den samme som i det ældre. Mangler, som det ikke har været Konfirmationens Mening at afhjælpe, tabe ikke deres Betydning, Ex. H. R. Td. 1865 p. 23. Konfirmationen kan omstødes, forsaavidt Regeringen har manglet Hjemmel til dens Meddelelse, Grlv.s § 77 (72).

Da Testamentet ikke stifter de i samme omhandlede Retsforhold før ved Dødsfaldet, kan det ogsaa først paa dette Tidspunkt komme i Strid med andres Rettigheder som Tvangsarvinger; det er derfor ligegyldigt, om Testationsretten bedømt efter de paa Testationstiden gjældende Forhold vilde være overskredet, naar der dog ikke efterlades Personer, mod hvis Ret de trufne Dispositioner stride; paa tilsvarende Maade omvendt. I Reglen bliver Testamentet kun uvirksomt, forsaavidt Testationsgrændsen er overskredet, men staaer iøvrigt ved Magt. Er der flere særskilte Dispositioner, maa de sædvanligt alle afkortes pro rata, U. f. R. 1868 p. 303. Undertiden vil dog hele Testamentet blive uvirksomt, navnlig naar det efter de foreliggende Omstændigheder maa ansees som betinget af eller forudsættende, at der ingen Tvangsarvinger er, f. Ex. naar Testator har været uvidende om et Barns Tilværelse, eller oprettet Testamentet i barnløs Stand men senere erholdt Børn og nu er død uden at have havt Leilighed til at træffe nye Dispositioner, kfr. ogsaa U. f. R. 1874 p. 513.

§ 11. Testamentets Indhold.

Testamentet kan indeholde Indsættelser saavel til Arving i stræng Forstand som til Legatar. Nogen Arving behøver ikke at indsættes, men hele Boet kan opløses i Legater, jvfr. iøvrigt nærmere nedenfor.

Til de testamentariske Dispositioner kan knyttes Tidsfrister og Betingelser. I begge Tilfælde erhverver den indsatte strax ved Arveladerens Død en (betinget eller udsat) Ret til at erholde det skjænkede. Naar den

indsatte døer, inden Betingelsen foreligger eller Fristen udløber, vil dens Ret dog vistnok hyppigst ikke gaae over til dens Bo eller Arvinger, idet det sædvanlig maa betragtes som forudsat i Testamentet, at den indsatte selv skal opleve vedkommende Begivenheds Indtræden.

Den saakaldte simple Substitution er en Indsættelse betinget af at en anden (institutus), der skal have Fortrinet, ikke kan eller vil arve, Ex. Fr. 22. Nov. 1837 § 3 Slutn. Flere indsættes, kun én skal arve.

Den fideikommissariske Substitution — Flere indsættes, der skulle arve efter hinanden — gaaer ud paa, at den først indsatte (fiduciarius) til et vist Tidspunkt eller under en vis Betingelse skal overgive det skjænkede til en anden (fideicommissarius), og denne maaske atter paa tilsvarende Maade til en tredie o. s. v. Hyppigst vil Forholdet være saaledes ordnet, at hver af de indsatte skal nyde Gaven sin Livstid, men saaledes at Substansens Tilstedeblivelse er sikret. Ved hans Død hører det skjænkede ikke til hans efterladte Formue, men gaaer over til fideicommissarius ifølge en af denne allerede ved Testators Død erhvervet Ret. Testator er altsaa her Arvelader, hver Gang Fideikommisset skal skifte Besidder. Dets Ihændehaver har en resolutivt betinget Eiendomsret, idet den ophører naar nogen fideicommissarius overlever ham. Der kan imidlertid forekomme Dispositioner af andet og meget forskjelligt Indhold f. Ex. endog saaledes, at fiduciarius er berettiget til Dispositioner saavel inter vivos som ved Testamente, saa at Gjenstanden kun skal tilfalde fideicommissarius, hvis ingen Disposition er skeet.

Grlv.s § 98 (93) forbyder Oprettelsen af Fideikommisgodser. Herved er nærmest tænkt paa et vist konventionelt Begreb om Godser, for hvis Vedkommende en ubetinget sikret gjennem flere Generationer vedvarende Individualsuccession er fastsat, og Bestemmelsen er derfor maaske uanvendelig, hvor der ikke gjøres Indskrænkning i de enkelte Besidderes Raadighed inter vivos, men blot Testationsret udelukkes og Individualsuccession anordnes, og ligeledes, naar den fideikommissariske Bestemmelse kun angaaer to Personer eller flere nulevende Personer. § 98 angaaer kun Godser, ikke Kjøbstadeiendomme eller Kapitaler. Hvor Grlv.s Regel er uanvendelig, vedbliver den ældre Ret, og herefter synes fideikommissariske Dispositioner tilstedelige, uden at Konfirmation

er nødvendig, medmindre en særlig Medvirkning af det offentlige ønskes. 5—2—65 giver vel alene Privilegerede Ret til at stifte Stamhuse, og kunde derfor synes at forudsætte, at fideikommissariske Substitutioner ikke i Almindelighed ere tilladte, men det særlige i 5—2—65 kan dog ogsaa ligge i, at Stamhusoprettelse tillodes uden Hensyn til de almindelige Testationsgrændser, og at Erektionen strax traadte i Kraft for Opretteren selv.

Testator kan ved tilføiede Vilkaar, Indskrænkninger o. desl. modificere de almindelige Regler f. Ex. bestemme, at der skal holdes offentligt Skifte jvfr. Skiftelov 30. Nov. 1874 § 6 og nedenfor, sætte en Kapital fast, saa at der ikke kan disponeres over den, med hvilket Tilfælde ikke maa sammenblandes det, at kun Renten er skjænket. Hyppigt skjænkes en Kapital saaledes, at en Person først skal nyde Renten sin Livstid, og Kapitalen derpaa tilfalde en anden, hvis han overlever Rentenyderen. Man har undertiden med Urette ment, at Kapitalen da indtil Rentenyderen døer, tilhører Testators Bo, jvfr. U. f. R. 1874 p. 284 (stadf. af H. R. smstds. p. 1060). L. 26. Mai 1868 (p. 284) § 11 giver enhver Testator Ret til at bestemme, hvem der som Værge skal bestyre de Midler, den efterlader en umyndig, og at de ikke skulle indsættes i Overformynderiet. Derimod kan det neppe fastsættes, at Midlerne skulle overgives den umyndige til fri Raadighed. Endnu mærkes Strflv.s § 304, hvorefter Arveladeren kan tilbagegive den ved Dom forbrudte Arveret.

Der er ikke tillagt Testamentet nogen retsstiftende Kraft, forsaavidt det indeholder Regler om andet end Formuens Behandling f. Ex. om Begravelsen, Behandling af Papirer; men Iagttagelsen af saadanne Bestemmelser kan sikres ved at knytte dem som Betingelser til Formuedispositioner.

§ 12. Testamentets Omstødelse ved Testators Villiesforandring.

Et Testamente kan gjenkaldes ved en dertil sigtende Villieserklæring af Testator. Iagttagelsen af en vis Form herved er ikke foreskrevet og derfor ikke nødvendig; Fr. 22. Nov. 1837 § 11 taler kun om „Forandring“ i et Testamente ikke om dets Ophævelse. Ligesom Te-

stator ikke kan binde sig overfor sig selv til ikke at gjenkalde Testamentet, saaledes begrændses han ikke i Henseende til Tilbagekaldelsen derved, at han i Testamentet har fastsat, at det kun skal betragtes som gjenkaldt, naar en vis Form er iagttaget. Tilbagekaldelsen kan saaledes altid skee lige saa vel mundtligt som skriftligt, ligesom den kan skee stiltiende f. Ex. ved Testationsdokumentets Tilintetgjørelse, Oprettelse af et nyt Testamente, der logisk strider mod det ældre, jvfr. U. f. R. 1872 p. 225. Er der blot faktisk Strid, idet Boet ikke er tilstrækkeligt rigt, men begge Testamenter kunde fuldbyrdes, hvis der var efterladt mere, er der i Almindelighed ikke Grund til at ansee det ældre for omstødt; de maa konkurrere. Tilintetgjørelse eller Salg af en borttesteret Ting vil ligeledes sædvanlig kun bevirke, at Testamentet bliver faktisk ugyldig, men ikke sikkert tilkjendegive en Omstødelsesvillie jvfr. U. f. R. 1871 p. 215.

Gjenkaldelseserklæringen maa være bevislig, bestemt og utvetydig. Forefindes Testamentet i uskadt Stand ved Testators Død, paahviler Bevisbyrden for at det er gjenkaldt den, der paastaaer dette. Forefindes det ikke, har det Formodningen for sig, at det er tilintetgjort af Testator i den Hensigt at gjenkalde det. At Testamentet dog haves i rigtig Gjenpart eller som Udskrift af Notarialprotokollen, bevirker ikke Forandring i saa Henseende. Hvis der imidlertid i Testamentet findes den Klausel, at en Udskrift af bemeldte Protokol skal have samme Gyldighed som det originale Testamente, saa at der altsaa er to Hovedexemplarer, berettiger den Omstændighed, at det i Testators Besiddelse værende Exemplar ikke kan findes, vistnok næppe til at formode. at det er tilintetgjort af ham selv og i Gjenkaldelseshensigt, jvfr. U. f. R. 1875 p. 254.

Med Hensyn til Tilbagekaldelsens Bestemthed mærkes, at blotte Ytringer om at fortryde Testamentet o. desl. ikke ere tilstrækkelige. I Testamentets uskadte Tilstedeværelse kan ligge et Datum mod en formentlig Gjenkaldelses Endelighed og Bestemthed. Om Udstrygninger, Rifter o. desl. skulle antages at udtrykke en Gjenkaldelsesvillie beroer paa de nærmere Omstændigheder.

Er Tilintetgjørelsen af et Testamente ikke foretaget af Testator selv eller efter hans Anmodning eller ikke

skeet for at tilbagekalde det, er den ikke til Hinder for Testamentets Gyldighed, naar dettes Indhold og rigtige Form kan oplyses. Naar Testator, efter at en saadan Tilintetgjørelse er skeet og med Kundskab derom, forholder sig passiv, kan der i denne Passivitet ligge en Tilkjendegivelse af en Gjenkaldelsesvillie, jvfr. J. U. 1855 p. 700.

En Gjenkaldelse kan være knyttet til Betingelser eller Forudsætninger. Hvor en Tilbagekaldelse udtales i Forbindelse med nye testamentariske Dispositioner, der logisk stride mod de ældre, kan det indtræffe, at de nye Bestemmelser ere ugyldige f. Ex. fordi de særlige Testationsregler ere tilsidesatte, medens de fornødne Betingelser for Gjenkaldelsens Gyldighed ere tilstede. Da den blotte Forbindelse mellem Gjenkaldelsen og de nye Dispositioner ikke kan godtgjøre, at Testator ikke ubetinget har villet omstøde det ældre Testamente, men kun for at det nye kunde komme i Stand, maa Gjenkaldelsen i det angivne Tilfælde staae ved Magt, naar ikke særlige Omstændigheder hjemle andet, jvfr. J. U. 1849 p. 876 og U. f. R. 1868 p. 1067. Naar det nye ugyldige Testamente, der logisk strider mod det ældre, ikke indeholder nogen udtrykkelig Ophævelsesklausel, er Resultatet dog vistnok det samme. Vel kunde man, jvfr. Born. p. 234, fremhæve, at det ældre Testamentes Ugyldighed da ikke følger direkte af Testators Villie men af det yngres Indhold: det første bortfalder kun, fordi det ikke kan gjælde, naar det andet skal gjælde. Men bortseet fra ganske extraordinære Tilfælde maa det dog staae Testator klart, at hans nye Disposition ikke kan bestaae med den tidligere, og der er følgelig her ikke blot Tale om en faktisk Uforenelighed mellem de to Dispositioner, men tillige om en bevidst om end stiltiende Tilkjendegivelse af en Gjenkaldelsesvillie. Er det nye og det ældre Testamente blot faktisk uforenelige efter Boets Tilstand, er der ikke Anledning til Tvivl.

I Henseende til Habiliteten til at gjenkalde maa fordres, at Testator er sin Fornuft fuldkommen mægtig. Konfirmerede Testamenter oprettede af umyndiggjorte saavelsom de af dem før Umyndiggjørelsen oprettede Testamenter kunne kun tilbagekaldes med Justitsministeriets Autorisation, Fr. 1845 § 22. Et af en umyndiggjort oprettet ikke konfirmeret Testamente er derimod

frit gjenkaldeligt. Personer under 18 Aar kunne frit tilbagekalde, selv om Testamentet er konfirmeret. Hustruen behøver ikke Mandens Samtykke til at ophæve Dispositioner, der forandre Børnenes lovbestemte Arveret efter hende.

De angivne Habilitetsbetingelser kræves lige saa vel, naar Gjenkaldelsen skeer stiltiende, som naar den er udtrykkelig, jvfr. U. f. R. 1875 p. 254.

Naar et Testamente gyldigt er tilbagekaldt, har det dermed retligt ophørt at existere. En senere Gjenkaldelse af Gjenkaldelsen kan derfor næppe sætte Testamentet i Kraft igjen, medmindre den fyldestgjør Betingelserne for Testamentsoprettelse.

§ 13. Uigjenkaldelige Testamenter.

Det her foreliggende Emne omtales gjerne under Læren om Arvepagter. Sædvanligt defineres Arvepagt som en Forening, der indgaaes om Arv, hvorhos der skjelnes mellem de akvisitive, ved hvilke en Arvelader uigjenkaldeligt erklærer, at en vis Person skal være hans Arving, de konservative, ved hvilke Arveladeren uigjenkaldeligt erklærer, at han ikke vil gjøre Indskrænkning i en Persons Arveret, de renunciative, ved hvilke en Arving opgiver sin Arveret, og de dispositive, ved hvilke en Arving overdrager sin Arvelod til en anden Person, jvfr. Born. p. 238.

Naar Begrebet Arvepagt tages i en saa vid Forstand, er det imidlertid ikke udtømt ved de nævnte fire Klasser, og disse ere derhos af indbyrdes væsentlig forskjellig Natur. Begrebet er derfor næppe systematisk brugeligt, naar det ikke opfattes mindre vidt. Fremmede Forfattere indbefatte i Reglen under Arvepagter kun de akvisitive. Tillader vor Sprogbrug ikke det, bør de nævnte Retshandler dog ikke omtales samlede men ved de Materier, hvortil hver især naturligst slutter sig. Her er kun Anledning til at omhandle de akvisitive og konservative Arvepagter.

En akvisitiv Arvepagt foreligger, naar en Person har afgivet en ham bindende Erklæring til en anden om, at denne eller en tredie uigjenkaldeligt skal være hans Arving altsaa have en sikret Adgang til ved den lovendes Død at erhverve hans efterladte Formue eller en Del deraf. Herhen høre altsaa ikke Løfter om senere at

ville indsætte en Person til sin Arving, jvfr. J. U. 1857 p. 177, men Forudsætningen er, at der enten samtidig med Løftet stiftes en Arveadgang for den paagjældende ved en testamentarisk Villiesbestemmelse, eller at han allerede har en saadan Adgang ifølge et tidligere oprettet Testamente eller som Intestatarving. Forsaavidt den paagjældende er Tvangsarving, kan der ikke blive Spørgsmaal om en akvisitiv Arvepagt.

I Reglen henføres dog ikke alle disse Tilfælde til de akvisitive Arvepagter, men de Arvepagter, der blot gaae ud paa at sikre allerede erhvervede Arverettigheder, betragtes som en særegen Klasse: de konservative, og disse siges da kun at kunne indgaaes mellem en Person og hans Intestatarvinger, jvfr. Born, p. 263. Dette sidste er dog ikke velgrundet, da den Ret, der tilkommer en Person ifølge Arveloven, ikke i høiere Grad eller anden Forstand er en „allerede erhvervet Arverettighed" end den Ret, som tilkommer en Person ifølge et Testamente. Vil man sondre mellem konservative og akvisitive Arvepagter, maa man altsaa til de første henføre alle de Tilfælde, hvor Løftet gaaer ud paa at sikre en allerede ved Testamente eller Loven hjemlet Arveadgang, og til de sidste de Tilfælde, hvor Arveadgangen først stiftes samtidigt med Løftet. Men Begrebet konservative Arvepagter er overhovedet overflødigt, da der, hvorledes man saa bestemmer det, ikke i noget Punkt gjælder andre Regler for dem end for de akvisitive.

Naar en testamentarisk Erklæring og et Løfte om dens Uigjenkaldelighed ere udvortes forbundne f. Ex. nedskrevne i samme Dokument, har man spurgt, om der foreligger to Retshandler eller kun én Retshandel med to forskjellige Momenter: et kontraktmæssigt og et testamentarisk. Afgjørelsen heraf er næppe af stor Vigtighed, men da det i al Fald maa erkjendes, at de to Momenter ere væsentligt forskjellige og maa bedømmes efter forskjellige Regler, og at navnlig Retshandlens Ugyldighed som Overenskomst ikke nødvendigt gjør den ugyldig som Testamente, er Opfattelsen som to Retshandler vistnok korrektest. Man har vel indvendt, at en saadan Deling er ubeføiet ligesaa vel som f. Ex. at dele den obligatoriske Overenskomst i 1) en ensidig Erklæring om at den anden skal være Kreditor, 2) en kontraktmæssig Renunciation paa at tilbagekalde denne Erklæ-

ring, men dette er ganske ubevisende, thi en saadan Erklæring afgivet uden forpligtende Hensigt er aldeles ingen Retshandel, medens den ensidige testamentariske Indsættelse jo er en saadan. Overhovedet maa mærkes, at medens en almindelig obligatorisk Skylderklæring forbinder den erklærende, idet der i selve dens Indhold ligger tilstrækkelig Udtalelse af en forpligtende Hensigt, maa der altid kræves to Villieserklæringer, for at et Testamente kan blive bindende som uigjenkaldeligt. En Erklæring om at man indsætter nogen til Arving, forpligter ikke, blot fordi den afgives til eller meddeles den indsatte, men kun naar det desuden særlig udtales eller stiltiende tilkjendegives, at den erklærende vil være bundet. Forøvrigt benævnes dog sædvanligt begge de omtalte Retshandler med ét Navn nemlig som Dødsgave, jvfr. nedenfor. De ere i al Fald nøie forbundne, idet Løftet om Uigjenkaldelighed staaer i et accessorisk Forhold til den testamentariske Erklæring. Heraf er det bl. a. en Følge, at bemeldte Løfte, om det end i sig selv er gyldigt, bliver uden Betydning, naar den testamentariske Erklæring er ugyldig.

Arvepagter af det angivne Indhold stride ikke mod Lov eller Ærbarhed og ere derfor gyldige, om de end ikke fra et legislativt Standpunkt fortjene ubetinget Anbefaling. Man har særligt spurgt „om de akvisitive Arvepagter, der gaae ud paa at begrunde en universel Succession i Almindelighed kunne ansees som retsgyldige“ og paastaaet (Born. p. 241), at de vel ere gyldige som Testamenter, naar de ikke ere gjenkaldte, men ikke forhindre Arveladeren fra Gjenkaldelse. Da efter det foregaaende ikke Arvepagten men det Testamente, hvortil den har Hensyn, begrunder Universalsuccessionen, maa Spørgsmaalet stilles saaledes, om ikke Kontrakter, hvorved en Arvelader tvinges til mod sin erklærede Villie at beholde en Person som Universalsuccessor, ere ugyldige. For den bekræftende Besvarelse anføres, at Universalsuccession kun er begribelig og naturlig fra Familierettens Standpunkt, ikke fra Formuerettens, thi den strider navnlig mod Delegationsreglerne, og at Retten til ved Testamente at udnævne Universalsuccessorer derfor maa ansees som indrømmet til Erstatning for Mangel af Livsarvinger. Men naar en Person ifølge et obligatorisk Baand paa Arveladeren skulde kunne succedere som

Arving mod Arveladerens udtrykkelige Villie, ophører Forholdet at være analogt med det mellem en Arvelader og hans Livsarvinger, der hviler paa et Kjærlighedsbaand. At fastholde Kontraktens Gyldighed vilde altsaa stride mod Grunden til, at Indsættelse af Arvinger ved Testamente er tilladt. Samme Argumentation passer iøvrigt paa de saakaldte konservative Arvepagter, forsaavidt de have Hensyn til Udarvinger, thi da Loven tillader ganske at forbigaae dem ved Testamente og altsaa erkjender, at de in concreto muligen ikke afgive Erstatning for Livsarvinger, synes det ligesaa stødende, at de skulde kunne paatvinges som Arvinger, naar Arveladeren udtrykkeligt har tilkjendegivet, at han ikke føler sig knyttet til dem. Den hele Paastand kan dog ikke billiges, eftersom det ikke med Sikkerhed kan godtgjøres, at den angivne Grund til Retten til at indsætte Universalsuccessorer er den eneste, og det i al Fald ikke er absolut stridende herimod, at et engang truffet Valg kan binde for stedse, jvfr. Adoption. Som positivt Datum herfor har man anført Fr. 12. Sept. 1792 § 1, der forudsætter, at „Arv“ (brugt i Modsætning til Legater og Gaver) kan være at udlægge i Henhold til en Forening, en Udtalelse, der iøvrigt hviler paa den i det foregaaende forkastede Opfattelse af Arvepagten som et fra Testamentet forskjelligt Grundlag for Arveret.

Løftet om at en Persons Arveret skal være uigjenkaldelig, medfører i og for sig kun det Baand paa Arveladeren, at han ikke kan oprette testamentariske Dispositioner eller omstøde de oprettede, forsaavidt det vilde stride mod Arvepagten. Denne bevirker derimod ingen Indskrænknirg i Arveladerens Dispositionsret i levende Live. Selv om det er en individuel Ting, som uigjenkaldeligt er borttesteret, maa det vistnok antages, at Testator gyldigt kan sælge den. Han har ikke forpligtet sig til at efterlade Tingen, men kun lovet, at den skal arves af den paagjældende, hvis den efterlades. Ikke heller synes der at være tilstrækkelig Grund til at indrømme den paagjældende Arving en Ret til at kræve Tingens Værdi ud af Boet.

Arvepagten kan imidlertid have et videregaaende Indhold, saa at den lægger et Baand paa Arveladerens nuværende Formue. Arveladeren, der bortskjænker en individuel Ting, kan saaledes ikke blot love ikke at gjen-

kalde Dispositionen, men tillige forpligte sig til ikke at disponere over Tingen i levende Live paa en saadan Maade, at den gaaer ud af hans Bo, og altsaa Arveadgangen bliver unyttig. Dreier det sig om en fast Eiendom, maa der skee Tinglæsning om dette Baand for at sikre den eventuelle Erhverver overfor godtroende Trediemænd, og forsaavidt angaaer Gjældsbreve maa der skee Paategning i Overensstemmelse med Fr. 9. Febr. 1798. Paa lignende Maade kan f. Ex. den Sum Penge, som testeres, indsættes i en Sparekasse saaledes, at den ikke kan udtages af Giveren, en Obligation eller rørlig Ting kan deponeres hos en Trediemand eller overgives vedkommende berettigede selv, o. s. v. Jo videre saadanne Baand gaae desto vanskeligere bliver det at afgjøre, om der virkelig kun foreligger en testamentarisk Erklæring, altsaa en Bortgivelse af den efterladte Formue, i Forbindelse med en Aftale, hvorved Arveadgangen sikres, eller om der allerede er skjænket i levende Live, af den nuværende Formue, men saaledes at Giveren har forbeholdt sig visse Rettigheder, der hvile som Baand paa Erhververens Ret og først bortfalde, naar Giveren døer. Den enkelte Dispositions Ordlyd kan ikke være afgjørende i saa Henseende. Som oftest kan samme Retsforhold formuleres ligesaa godt saaledes, at der efter Ordlyden strax skeer en omend begrændset Erhvervelse, som saaledes at der først erhverves ved Giverens Død. Det kan f. Ex. være en Giver af en uigjenkaldelig Gave ligegyldigt, om han affatter sit Løfte saaledes, at han strax er obligatorisk forpligtet, men Betaling dog kun kan fordres efter hans Død, eller saaledes at han kun er forpligtet til ikke at gjenkalde, medens Rettigheden for Gavemodtageren først opstaaer ved hans Død. Hvad det kommer an paa, er om Gaven i Virkeligheden i al Fald hovedsagentlig er et materielt Offer for Giveren selv, eller om den først bliver det for hans Arvinger. Kun i første Fald kan Gaven virkelig siges at være gjort af den nuværende Formue, medens den i sidste Fald i Realiteten er gjort af hans efterladte Formue. Det vil ogsaa sees, at Grunden til de særlige Testamentsregler navnlig til Bestemmelserne om Testationsrettens Grændser passe aldeles paa den sidste Klasse af Retshandler, men ikke paa den første. Mod umotiverede Bortgivelser i levende Live haves tilstrækkelig Betryggelse i enhvers Lyst til selv at

nyde sit Gods, hvorhos Indskrænkninger vilde være mislige og vanskelige at overholde, men ved Retshandler, der ikke paalægge Giveren selv noget Offer, gjælder dette ikke.

Det udviklede kan korrekt ogsaa udtrykkes saaledes, at Gaver „der først skulle opfyldes ved Giverens Død“, se Fr. 1845 § 30, ere Gaver af den efterladte Formue. Udtrykket „opfylde“ henviser vistnok til den materielle Overflyttelse fra Giverens til Modtagerens Formue, men bør i al Fald forstaaes i Overensstemmelse med Sagens Natur. De i Fr. 1845 § 30 omtalte Gavebreve kaldes sædvanligt Dødsgaver, og ifølge det oven udviklede forstaaes herved altsaa en testamentarisk Erklæring i Forbindelse med en Arvepagt, eller om man vil et uigjenkaldeligt Testamente.

For den Undersøgelse af Dispositionens materielle Betydning, som i de enkelte Tilfælde maa anstilles for at afgjøre, om der foreligger en Livsgave eller en Dødsgave, kan ikke gives faste almindelige Regler. Dødsgavebrevet vil især være anvendeligt, naar Giveren har forbeholdt sig en væsentligt uforandret, gratis eller dog utilstrækkeligt betalt Brug eller Indtægt af det bortskjænkede, og derhos Tilstedeværelsen af Gavens Substans er sikret. At Gaven skal gaae over til Modtagerens Arvinger, hvis han døer før Giveren, beviser ikke, at det er en Livsgave. En særlig Aftale om, at Giveren frit eller paa visse Betingelser kan gjenkalde, udelukker hverken Livsgave eller Dødsgavebegrebet Stundom kan netop den Omstændighed, at Gjenkaldelsesret særlig er forbeholdt, bevirke, at Forholdet maa ansees for en Dødsgave. Samme Virkning kan følge af lange Tidsfrister o. desl., skjøndt Gavens Opfyldelse ikke er udsat til Giverens Død. At Gaven blot faktisk er ufuldbyrdet ved Giverens Død, gjør den ikke til en Dødsgave, men den Omstændighed, at den er ufuldbyrdet, skjøndt den kunde og efter Retshandlens Indhold skulde have været fuldbyrdet før Giverens Død, kan vise, at Hensigten i Virkeligheden har været at give en Dødsgave. Hvor Vederlag er givet, er Dødsgavebegrebet selvfølgelig uanvendeligt. Af de mange herhen hørende Domme kan mærkes I. U. 1859 p. 764, 1862 p. 337 og 881, 1863 p. 70, 1865 p. 31, U. f. R. 1870 p. 229 og 330, 1871

p. 250, 1872 p. 24, 1873 p. 344, 1875 p. 1132 og 1876 p. 284.

Ifølge Fr. 1845 § 30 ere Testamentsreglerne anvendelige paa Dødsgaver, dog med de Modifikationer, som følge af Gavebrevets Natur som Kontrakt. Der siges ikke, hvilke disse Modifikationer ere, men det er klart, at de kun kunne angaae Habilitetsbetingelserne. Det at en Erklæring af testamentarisk Indhold er uigjenkaldelig, forandrer ikke dens Væsen som en Bortgivelse af den efterladte, ikke af den nuværende, Formue, og de herpaa byggede særegne Testationsregler maa derfor være anvendelige. Uigjenkaldeligheden bevirker kun, at der desuden bliver Spørgsmaal om Betingelserne for det derom afgivne Løfte. Naar man i Modsætning til Fr. 1845 § 30 fastholder den korrektere Opfattelse af Forholdet som to Retshandler, er Sagen fuldstændig klar. Testamentet maa da som ethvert andet følge alle de om Form, Grændser og Habilitet givne Testamentsregler. Med Hensyn til den anden Retshandel, Løftet om Uigjenkaldelighed, er der ikke foreskrevet nogen Form. Hvad Habiliteten angaaer, synes det klart, at den lovende maa have Testationshabilitet, da han binder sin Testationsret. Endvidere er det selvfølgeligt, at forsaavidt Arvepagten efter sit Indhold lægger et Baand paa den nuværende Formue, f. Ex. forpligter til ikke at sælge en Ting, maa Giveren være fuldmyndig eller have Kurators Samtykke. Men hvor dette ikke er Tilfældet, antage mange, at der ikke behøves mere end Testationshabilitet, thi Reglen om Myndighed i Henseende til Formuedispositioner angaae kun Retshandler om den nuværende Formue men ikke om den efterladte, og heller ikke kan fordres personlig Myndighed, da Giveren ikke raader over sin personlige Arbeidskraft. Nogen Indvending herimod kan ikke hentes fra Fr. 1845 § 30, thi denne forudsætter kun, at Gavebrevets Natur som Kontrakt kan medføre Modifikation i Testamentsreglerne, men ikke at dette altid skeer. Endelig finder man et Bevis i de forøvrigt ved Fr. 1845 ophævede Bestemmelser i 5—4—14 til 19. Efter Ordene i 5—4—16 og 17 omfatte disse Artikler saavel (uigjenkaldelige) Gaver som (gjenkaldelige) Testamenter, og Habilitetsbetingelserne ere for begge de samme, og i al Fald for Hustruens Vedkommende, se 5—4—19, væsentligt forskjellige fra Reglerne om Raadighed over Formue i le-

vende Live. — Hvad det fra 5—4 hentede Bevis angaaer, kan dog indvendes, at det for det første er tvivlsomt, om der ikke ligesaa vel efter 5—4—19 som efter 5—4—18 kræves Mandens Samtykke til Hustruens Dødsgaver, og dernæst usikkert om de cit. Art. angaae andet end Betingelserne for, at Gaver kunne staae som gyldige efter Giverens Død, medens Spørgsmaalet om Dispositionen binder Giveren selv maa afgjøres efter andetsteds givne Regler. Fremdeles kan bemærkes, at Lovgiveren uden Tvivl væsentligt af den Grund har stillet ringere Fordringer til Testationshabiliteten end til Indgaaelsen af forpligtende Retshandler i levende Live, at Testator ikke selv bliver bundet, og det synes da besynderligt ikke at kræve mere, skjøndt Testator bindes. Overhovedet sondrer Lovgivningen ved Reglerne om Myndighed til Formuedispositioner ikke mellem Dispositioner over den nuværende og den efterladte Formue; den giver kun særegne Bestemmelser for Raadighed over den efterladte Formue ved gjenkaldelige Retshandler men ikke ved uigjenkaldelige, og Grundene til de nævnte Myndighedsregler synes ogsaa i al Fald for største Delen anvendelige paa disse. Med Tabet af Testations eller Gjenkaldelsesretten mistes unægteligt en Nydelse af Formuen. Man har ogsaa for det her forsvarede Resultat anført, at Ordet „Forskrivning“ i 3—17—34 ligefrem omfatter de her omtalte Retshandler, og at Fr. 1845 § 30 forudsætter, at de skulle bedømmes efter Kontraktsreglerne, men det sidste er kun lidet bevisende, da jo ikke alle Kontrakter udkræve Fuldmyndighed.

Selv om en Dødsgave er skjænket saaledes, at Giverens Raadighed i levende Live er indskrænket, kan den ikke afskjære hans Kreditorer fra at søge Fyldestgjørelse i Gavens Gjenstand, ligesom Gaven efter Giverens Død staaer tilbage for Kreditorerne, se 5—4—16 og Konkl.s § 35. Det anførte følger iøvrigt allerede deraf, at Dødsgaver, som foran bemærket, maa vige for Tvangsarvingernes Ret. At saavel tidligere oprettede som senere testamentariske Dispositioner maa vige for Dødsgaver, forsaavidt de ere i logisk Strid med dem, er en Selvfølge. Det samme bør vistnok antages, naar saadan Strid ikke er tilstede, men Boet blot ikke er tilstrækkeligt til at fuldbyrde saavel Testamentet som Dødsgaven. I Arvepagten ligger nemlig et Løfte om, at Gavemod-

tageren ikke ved Giverens testamentariske Bestemmelser skal lide noget Tab. Af samme Grund maa en yngre Dødsgave ubetinget vige for en ældre, selv om Gavens Gjenstand kun er generisk bestemt.

Som særegne Arter af akvisitive Arvepagter, pleier man, jvfr. Born. p. 253, bl. a. at nævne Ægtepagter. Herved menes ikke, at Ægtepagter ere Arvepagter, men der sigtes blot til, at naar vordende eller værende Ægtefæller slutte Overenskomst om deres Formueforhold, kunne de hyppigt finde Anledning til at indgaae akvisitive Arvepagter og optage Bestemmelser derom i Ægtepagtsdokumentet. Fremdeles nævnes unio prolium. Dette betegner en Forening mellem Ægtefæller, der have Særkuldbørn, om at disse skulle arve hver Ægtefælle sammen med dens egne Børn. Saadanne Overenskomster kunde tidligere erholdes konfirmerede og ere ogsaa konfirmerede efter Grundloven, men vistnok med tvivlsom Berettigelse. De stride mod Børnenes Tvangsarveret. Endelig kan mærkes pacta confraternitatis eller Foreninger mellem to Familier, der besidde Len, Stamhuse eller Fideikommisser, om at Besiddelsen, naar den ene Slægt er uddød, skal gaae over til den anden. Saadan Forening kunde dog kun indgaaes om Len med kgl. Konfirmation, og om Arvepagt kan her ikke være Tale. En Stamhuserigent maatte vel kunne træffe en saadan Disposition i Erektionsbrevet, men heller ikke her bliver Spørgsmaal om Arvepagt, da Dispositionen, selv om den ikke var skeet efter Aftale med nogen, ifølge 5—2—65 var uigjenkaldelig. Efter Erektionen kunde Stamhusbesiddere i al Fald ikke uden kgl. Konfirmation indgaae de her omtalte Foreninger, medmindre Bestemmelsen blot gik ud paa, at hvis vedkommende ikke overleves af nogen af sin successionsberettigede Slægt, skal Stamhuset arves af en anden Familie som Stamhus eller fri Eiendom jvfr. herved Grl.s § 98 (93).

§ 14. Fælles og gjensidige Testamenter.

Om et fælles Testamente (t. simultaneum) taler man, naar to (eller flere) Personer i Forening afgive Testationserklæringer, Ex. Fr. 1845 § 29, Fr. 22. Nov. 1837 § 1 (Ordet „Samtykke“ er i begge Love brugt unøiagtigt). Paa Grund af Testationsaktens Enhed foreligger

udvortes kun ét Testamente, men da der er flere Villieserklæringer, er der selvfølgelig i Virkeligheden flere Testamenter.

Et gjensidigt (reciprokt) Testamente er et fælles Testamente, hvori Opretterne gjensidigt indsætte hinanden til Arvinger eller Legatarer.

I eller i Forbindelse med et fælles eller gjensidigt Testamente kan det særligt bestemmes, at de trufne Dispositioner ikke skulle kunne gjenkaldes af Parterne; i saa Fald foreligger der en akvisitiv Arvepagt. Men selv om saadan særlig Aftale ikke er skeet, antage mange, at det af selve Testamentets Natur som fælles eller i al Fald som gjensidigt følger, at Tilbagekaldelsesretten maa være opgivet eller dog indskrænket saaledes, at ikke den hemmelige men kun den aabenlyse (ɔ: til Medopretteren meddelte) Gjenkaldelse er gyldig. Det maa imidlertid fastholdes, at der ikke i den testamentariske Erklærings Indhold, der jo gaaer ud paa først at stifte Retsforhold fra Testators Død, ligger nogen Antydning af en Forpligtelsesvillie hos den erklærende, og at en saadan Erklæring efter Aftale med en anden afgives i Forening med en lignende fra denne eller endog under bestemt Hensyn til den Fordel, som den andens Erklæring stiller i Udsigt, kan ikke begrunde en sikker Slutning til en Forpligtelsesvillie. Overhovedet lader det sig næppe godtgjøre, at Gjenkaldelsesretten skulde være ubetinget afskaaret, saa at Tilbagekaldelse var afhængig af Medtestators Samtykke. Derimod kunde det snarere antages, at ved reciprokke Testamenter vel den aabenlyse men ikke den hemmelige Gjenkaldelse er gyldig. Herfor er paaberaabt, se Born. p. 200, at den gjenkaldende ellers svigagtigt kunde tilvende sig Arven efter sin Medtestator ved at hemmeligholde sin Tilbagekaldelse, naar denne var død, og endvidere at Medtestator har retlig Interesse i at erholde Underretning om den andens Gjenkaldelse for at kunne benytte sin Testationsret paa anden Maade, naar Motivet til det reciprokke Testamente er bortfaldet. Beviset skal altsaa ligge i at Parterne maa antages at have villet ordne deres Mellemværende paa en saadan Maade, at der ikke er let Adgang for den ene til at besvige den anden eller dog foranledige feilagtige Forestillinger, der kunne bevæge ham til at undlade at træffe Dispositioner, som han ellers vilde

have oprettet. Sikkerhed i sidstnævnte Henseende kan imidlertid let opnaaes uden at binde Medtestator, thi de Bestemmelser, som subsidiært ønskes trufne, kunne oprettes knyttede til den Betingelse, at det reciprokke Testamente gjenkaldes af Medtestator. Hvad dernæst den omtalte Svigagtighed angaaer, kan bemærkes, at naar der er sikret Bevis for Gjenkaldelsen, vil det ikke altid være let at skjule den ved Medtestators Død, og i al Fald er den blotte Mulighed af saadanne Misligheder næppe tilstrækkelig til at begrunde en Forpligtelse. Der er intet urimeligt i at Parterne ikke søge Sikkerhed herimod, især naar hensees til det gjensidige Hengivenheds og Tillidsforhold, hvoraf reciprokke Testamenter sædvanligt udspringe. — Naar ikke andet særligt er vedtaget, maa altsaa saavel reciprokke som blot fælles Testamenter være ensidigt gjenkaldelige, hemmeligt eller aabenlyst.

Hver Testators Disposition oprettes utvivlsomt motiveret ved og under Hensyn til den andens tilsvarende Disposition, men det er ikke afgjort, at den engang trufne Bestemmelses Bestaaen skal være afhængig af den tilsvarende Bestemmelses Skjæbne. Den vedvarende Gyldighed af den ene Parts Disposition kan derfor ikke opfattes som en egentlig Betingelse men kun som en Forudsætning. Naar den ene Indsættelse falder bort, ophører den anden ikke eo ipso at gjælde, men den kan omstødes. Naar Testators Gjenkaldelsesret ikke ved særlig Bestemmelse er ham berøvet, er dette ganske vist ikke nogen ny Ret for ham, men det er det i al Fald for hans Arvinger eller Bo, der nu kan erklære Testamentet for ugyldigt, eftersom dets Forudsætning er bristet. Dette gjælder, hvad enten Medtestators Disposition er bortfaldet ved Gjenkaldelse eller ved andre Begivenheder navnlig Tvangsarvingers Opstaaen. Har den anden imidlertid erholdt Kundskab (f. Ex. ved Meddelelse fra Medtestator) om Dispositionens Bortfald, men desuagtet udtrykkeligt eller stiltiende tilkjendegivet, at Forudsætningens Svigten ikke skal have Indflydelse paa hans testamentariske Bestemmelser (hvilken Tilkjendegivelse ikke tiltrænger Testamentsform), maa hans Arvinger eller Bo være uberettiget til at omstøde Testamentet. Omtrent til samme Resultat fører det, naar man, som nogle have villet, opfatter den ene Parts Gjenkaldelse som en Renunciation paa den af den anden oprettede Disposition,

men dette er ikke korrekt, thi i Gjenkaldelsen ligger i al Fald kun en Renunciation paa Arv, naar denne skal gjengjældes med Vedligeholdelse af en tilsvarende Arveadgang for Medtestator, men ikke en Renunciation paa Arv, naar den kan faaes uden saadant Vederlag.

Forøvrigt kunne gjensidige og hinanden forudsættende Indsættelser meget vel forekomme i to udvortes sondrede Testamenter.

Reciprokke Testamenter oprettes hyppigst af Ægtefæller, der mangle Livsarvinger. Ofte bestemmes, at det hele fælles Bo skal tilfalde den længstlevende og efter dens Død deles mellem begges Arvinger efter Loven. Naar ikke særlige Indskrænkninger ere gjorte, kan den længstlevende ubundet disponere inter vivos over hele Boet, der bliver at dele saaledes, som det af den længstlevende efterlades. Dennes Erhvervelser ved en af Boet uafhængig Adkomst, navnlig Arv eller Gave, kunne ikke udsondres, selv ikke hvis de ved den længstlevendes Død endnu ikke ere indkomne i Boet. Analogien af Fr. 1845 § 18 er nemlig uanvendelig paa Grund af Forholdenes Forskjellighed, mærk saaledes, at den i uskiftet Bo hensiddende kan kræve Forholdet opløst naarsomhelst. Den Ægtefælle, der ifølge reciprokt Testamente har erhvervet hele Boet, er ikke pligtig at skifte, naar den indgaaer nyt Ægteskab, men for dette Tilfælde er der ofte givet særlige Bestemmelser i Testamentet.

Forsaavidt Testamentet bestemmer, hvem Boet skal tilfalde efter den længstlevende, er det naturligvis ikke reciprokt, men kun simultant. Har den længstlevende tiltraadt Arven i Henhold til Testamentet, er det vistnok den almindelige Regel, at den derved afskjæres fra at forandre Testamentet, ogsaa forsaavidt dens egne deri indeholdte Dispositioner angaae, thi disses Vedbliven maa ansees som en Betingelse eller Forudsætning for den længstlevendes Ret, jvfr. Fr. 22. Nov. 1837 § 3*). Imidlertid kunne de nærmere Omstændigheder føre til et andet Resultat, og navnlig er dette Tilfældet, naar det er begge Ægtefællers Arvinger efter Loven, hvem Boet

---

*) Især gjælder dette, hvor en Person er indsat som begges eneste Arving J. U. 1864 p. 772, og p. 676 jvfr. H. R. Td. 1865 p. 149 (den Hjelmstjerne-Rosenkronske Stiftelse).

skal tilfalde efter den længstlevendes Død. I Reglen*) maa dette antages at vise, at det ikke er Hensigten at udelukke de almindelige Arveregler mere, end den den længstlevende tillagte Arveret nødvendiggjør. Sidstnævnte er derfor i det angivne Tilfælde sædvanligt ikke udelukket fra ved Testamente at disponere over sin Del af Boet. Naar denne ikke i Testamentet er angivet (f. Ex. deles lige mellem begges Slægt), er det tvivlsomt, om den blot omfatter det halve Bo eller tillige den $^1/_3$, som den længstlevende arver ab intestato. Det første er antaget i U. f. R. 1868 p. 76 (H. R.) fordi der, da Testamentet gjør den længstlevende til uindskrænket Eier af det hele Bo, ikke ved den førstafdødes Død har været Anvendelse for Fr. 1845 § 15, og Formodningen derfor ikke kan være for, at Delingen ved den længstlevendes Død skal skee under Hensyn til denne §. Da Testamentet imidlertid ogsaa vil gjøre den længstlevende til Eier af hele Boet, selv om hver Ægtefælle betragtes som kun havende testeret over sin Boeslod med Fradrag af den andens Tvangsarv, og da der ikke synes at være Grund til at ansee et Resultat for grundet paa andet, naar det lige saa vel kan være grundet paa de almindelige Lovregler, er den angivne Argumentations Rigtighed omtvistelig. Derimod kan den længstlevende ikke uden særlig Hjemmel raade ved Testamente over den Del, der skal tilfalde den førstafdødes Arvinger, ligegyldigt om disse betragtes som den førstafdødes Arvinger ifølge en fideikommissarisk Substitution eller som den længstlevendes direkte testamentariske Arvinger. Efter den sidstnævnte Opfattelse synes der at opstaae Vanskeligheder, naar den længstlevende faaer Livsarvinger, thi mod Tvangsarvingers Ret gjælde Arvepagter ikke. Den første Opfattelsesmaade er utvivlsomt den naturligste. Arvefaldet finder herefter Sted ved den førstafdødes Død, saa at dens Arvinger strax arve omend med den af den længstlevende Ægtefælles Ret flydende Begrændsning; heraf følger da, at de overføre Arven til deres Bo eller Arvinger, om de end døe før den længstlevende Ægtefælle, J. U. 1849 p. 168.

---

*) Anderledes, hvor den først afdøde maa antages at have næret personlig Interesse for den længstlevendes Slægt, U. f. R. 1869 p. 1002.

Den hver Ægtefælles Arvinger tilfaldende Del af Boet, maa fordeles mellem dem indbyrdes efter Reglerne om Intestatarv, naar ikke andet fremgaaer af Testamentet.

Naar Ægteskabet opløses ved Skilsmisse, bortfalder en væsentlig Forudsætning for Testamentet, og dette kan omstødes af Testatorerne selv eller deres Arvinger, medmindre det tilkjendegives, at det dog skal blive i Kraft. Hertil er det dog neppe tilstrækkeligt, at Testamentet efterlades i uskadt Stand, og at iøvrigt ingen Ophævelsesvillie er tilkjendegivet, uagtet der har været Tid og Leilighed dertil. Ofte lægges særlig Vægt paa det i Testamentet sædvanligt brugte Udtryk „det fælles Bo", idet man fremhæver, at der efter Skilsmissen ikke længer findes et saadant. Denne Betragtning vil imidlertid ikke ganske passe, naar en af de adskilte Ægtefæller døer inden Fællesskabet er afviklet, og slet ikke kunne anvendes, naar hint Udtryk tilfældigvis ikke er brugt eller ikke kunde bruges, fordi der var Særeie. Men i disse Tilfælde maa Testamentet dog ligefuldt bortfalde. — Det anførte gjælder ogsaa, naar Ægtefællerne ere separerede i Henseende til Bord og Seng, U. f. R. 1876 p. 321 (H. R.). I det ved denne Dom afgjorte Tilfælde var Formuefællesskabet opløst, og Dommen støtter sig væsentligst paa den oven anførte Betragtning om „det fælles Bo". Det tør maaske ogsaa antages, at naar Formuefællesskabet ikke ved Separationen opløses, har Ægtefællernes Adskillelse en saadan mere foreløbig Karakter, at Testamentet maa blive i Kraft, naar det ikke tilkjendegives, at det skal bortfalde. Bestemmelsen om Intestatarv i Fr. 1845 § 17 kan ikke anvendes analogisk i nærværende Tilfælde.

Anm. 5—4—20 (Born. p. 209) er blevet overflødig ved de nyere Regler om Testationsgrændserne.

Andet Afsnit: Arvefaldet.

§ 15.

Arvefaldet (Ex. 1—24—39, Fr. 11. Sept. 1839 § 2) eller Arvens Overgang til Arvingerne, idet deres eventuelle Ret bliver en aktuel, deres Adgang til Erhvervelse realiseres, foregaaer ved Arveladerens Død og strax ved denne. Af eller for den, hvis Arveret skal gjøres gjældende, maa der om fornødent føres Bevis saavel for hans Arveadgang, som for at Arvefaldet er indtraadt, og for at han har overlevet dette, se 5—2—31 og Fr. 1839 § 1. Udenfor de Tilfælde, hvor et Testamentes Indhold kræver det, udfordres det ikke til Erhvervelse af Arven, at Arvingen afgiver en Modtagelseserklæring, jvfr. Fr. 1839 § 1, og Arven overføres derfor til Arvingens Bo eller Arvinger, selv om førstnævnte døer uden at have tilkjendegivet nogen Tilegnelsesvillie eller endog uvidende saavel om sin Arveadgang som om Arvefaldet. Imidlertid kan Arvefaldet dog ikke bevirke en Erhvervelse mod Arvingens Villie. Naar derfor Arvingen efter Arvefaldet erklærer ikke at ville arve, ligger heri ikke en Opgivelse af en alt erhvervet Arv, men Forholdet bliver, som om der aldrig havde tilkommet ham nogen Ret. Til gyldigt at afgive en saadan Erklæring udkræves Fuldmyndighed, se ogsaa Konkl s § 3. Særlige Former ere ikke foreskrevne. Reglerne i 5—14—30 m. fl. Lovbud om Arv og Gjælds Fragaaelse ere vistnok nu bortfaldne, jvfr. nedenfor.

Hvis Arvingen allerede før Arvefaldet gyldigt har opgivet sin eventuelle Ret eller overdraget den til en anden, begrunder Arvefaldet forsaavidt ingen Erhvervelse, eller der indtræder en Erhvervelse for en anden end Arvingen nemlig den, til hvem hans Ret overdroges. Saavel de sidstnævnte Retshandler, de saakaldte dispositive Arvepagter over ventendes Arv, som de førstnævnte renunciative Arvepagter ere imidlertid som Regel forbudte (ikke blot ugyldige) efter vor positive Ret. En Overdragelse af ventendes Arv kunde overhovedet ikke skee saaledes, at Erhververen blev berettiget til at indtræde i de Forpligtelser navnlig til Arveladerens Kreditorer, som vilde have paahvilet Arveladeren som Arving. Men selv med denne Modifikation er dispositive Arvepagters Indgaaelse før Arvefaldet afskaaret ved Fr. 1845 § 14, der forbyder at sælge, pantsætte eller bortgive den Arv, man har i Vente, jvfr. 5—2—81. De renunciative Arvepagter om ventendes Arv gaae ikke som de dispositive ud paa direkte at tillægge Medkontrahenten nogen Ret til Arven, men skulle blot medføre, at denne behandles uden Hensyn til den renuncerende, saa at altsaa Medarvingerne faae saa meget mere. Renunciation til Fordel for en Person, der ikke uden dette Forbehold vilde arve, er en dispositiv Arvepagt. Det samme gjælder om Renunciation paa Arv afgivet af en Tvangsarving til Arveladeren, saaledes at denne skal være berettiget til ved Testamente at raade over den renuncerendes Lod, jvfr. herved U. f. R. 1875 p. 1080. Derimod kan et Afkald meget vel være betinget, f. Ex. af at Arveladeren indsætter en vis Person til Arving.

Ifølge Fr. 1845 § 14 ere Afkald meddelte til Arveladeren gyldige, hvad enten de gives mod eller uden Vederlag, og hvad enten Arvingen er en Descendent eller staaer udenfor Descendentlinien. Derhos ere de, naar ingen Indskrænkning i saa Henseende er gjort, ligesaa forbindende for Udstederens Børn som for ham selv. Derimod ere renunciative Arvepagter over ventendes Arv indgaaede med andre end Arveladeren forbudte. Forbudet mod at sælge eller bortgive sin ventendes Arv omfatter maaske sprogrigtigt renunciative Arvepagter indgaaede med Medarvinger mod eller uden Vederlag, men i al Fald viser Ordet „Dog“, hvormed 2det St. af § 14 begynder, at Lovgiveren betragter den for visse

Afkald hjemlede Gyldighed som Undtagelse fra det i 1ste St. givne Forbud.

Man har spurgt, om ikke Analogien af Reglen om Gyldigheden af Afkald meddelte til Arveladeren kan berettige til at ansee dispositive Arvepagter over ventendes Arv for gyldige, naar de indgaaes med Arveladeren, eller denne dertil giver sit Samtykke. Dette maa benægtes, da Undtagelsen i § 14 har en bestemt afgrændset Karakter. Forøvrigt er der heller ikke fuldstændig Lighed i Aarsagerne, navnlig ikke samme Garanti mod Mislighеder, jvfr. Born. p. 266.

Den renunciative Arvepagt kan saavel angaae Arveretten i det hele som indskrænke sig til enkelte i den liggende Beføielser navnlig Retten til at erholde Arvelodden. Men selv om Opgivelsen efter sine Ord kun angaaer Arvelodden, maa dog Formodningen være for, at der er ment hele Arveretten, thi naar først Arvelodden er opgivet, ville de øvrige i Arveberettigelsen liggende Beføielser, navnlig Retten til at deltage i Skiftebehandlingen være uden Interesse for den renuncerende eller endog kunne paadrage ham Tab.

Særlige Former ere ikke foreskrevne for de renunciative Arvepagter. Den renuncerende maa være fuldmyndig, se Fr. 1845 § 14.

Naar Arven er faldet og endelig tiltraadt af Arvingen, kan denne gyldigt renuncere paa sin Ret eller overdrage den til en anden. I første Fald vil dog Arven ikke i Almindelighed tilfalde Staten, idet Renunciationen sædvanlig maa opfattes enten som en Tilbagetagelse af Arvingens Modtagelseserklæring eller som i Virkeligheden tilsigtende en Overdragelse til Medarvingerne. Med Hensyn til Overdragelser af, eller som de ofte benævnes dispositive Arvepagter over, falden Arv, indeholder 5—2—80 Regler for, hvorledes med Arvekjøb skal forholdes, men angaaer vistnok kun Salg af fraværende Arvingers Arv, se Artiklens eget Indhold, Sammenhængen med de foregaaende Artikler og Kilden Fr. 29. Juli 1631. Den er under denne Forudsætning nu uanvendelig. — Har en Arving tiltraadt Arven paa en saadan Maade, at han har paadraget sig Forpligtelser navnlig mod den afdødes Kreditorer, kan han selvfølgelig ikke ved Afkald eller Overdragelse befrie sig herfor.

§ 16. Sondringen mellem egentlige Arvinger og Legatarer.

I Henseende til Fremstillingen af Arvingens retlige Stilling efter Arvefaldet er Sondringen mellem Universalsuccessorer (Arvinger i stræng Forstand, heredes) og Legatarer af stor Betydning.

Universalsuccession betegner en Indtræden i den afdødes formueretlige Stilling, en Efterfølgen i Formuen som Helhed og dermed selvfølgelig i alle de enkelte Formueretsforhold, hvori Arveladeren stod, forsaavidt de ikke ifølge deres Indhold ophøre ved dennes Død (jura personalissima) eller ved særlige Dispositioner ere undtagne. Under Legat indbefattes alle Arveerhvervelser, der ikke konstituere en Universalsuccession. Da der ikke behøver at foreligge en Singularsuccession, fordi der ikke foreligger en Universalsuccession, er det urigtigt, saaledes som ofte skeer, at karakterisere Legat som en Singularsuccession. Naar der f. Ex. ved Testamente skjænkes nogen en aarlig Understøttelse eller Eftergivelse af en Gjæld, indtræder der ikke for den begunstigede nogensomhelst Succession ɔ: Efterfølgen i Arveladerens retlige Stilling. Heller ikke kan Betegnelsen som Singularsuccessor retfærdiggjøres derved, at Legatet kun skulde bevirke Overgang af en enkelt Del af den efterladte Formue, thi dels gives der ingen kvantitativ Begrændsning af Legatet, og det kan derfor meget vel omfatte den afdødes hele beholdne Formue, dels forudsætter Universalsuccession ikke, at hele Formuen gaaer over til Arvingerne, men kun at Formuen som en Helhed overføres til dem. Derfor kan der være flere Universalsuccessorer efter samme Arvelader, thi Formuen som en Helhed kan tilkomme flere i Forening, medens hver enkelt selvfølgelig kun kan faae en Del af Formuen. Sondringen mellem Arv i stræng Forstand og Legat beroer derimod paa Erhvervelsesgjenstandens forskjellige Kvalitet: Gjenstanden for Universalsuccession er en Formuehelhed, Gjenstanden for Legat en Formuefordel. Den første er mulig, selv om den afdøde ikke efterlader sig Formuerettigheder, men den sidste ikke.

Legater kunne begrebsmæssigt grunde sig saavel umiddelbart paa Loven, jvfr. Reskr. 28. Juli 1751 op-

hævet ved Reskr. 30. Sept. 1791, som paa Testamente, men det sidste er hos os alene af Betydning. Efter den romerske Ret var Legaters Gyldighed betinget af, at der fandtes en Universalsuccessor, men dette er ikke foreskrevet hos os, og hele Boet kan derfor bortgives til lutter Legatarer.

Den danske Ret gik vistnok oprindeligt ikke ud fra den fremstillede romerretlige Theori, men hvilede paa en anden Grundanskuelse. Der var ikke Tale om ved Arv at overføre Boet som Helhed; kun Formuefordele kunde arves, og Sondringen mellem Arv og Legat fandtes derfor ikke. Medens ifølge Universalsuccessionen Arvingen træder i Arveladerens Sted i formueretlig Henseende, saa at han bliver Eier, Kreditor eller Debitor, ligesom Arveladeren var det, bliver der efter den nationale Theori kun Spørgsmaal om at arve det Overskud, som bliver tilbage, efterat Boets Gjæld er betalt. Gjælden gaaer ikke over paa Arvingerne, medmindre Kreditorerne samtykke i at modtage dem som nye Debitorer. Forsaavidt Arvingerne selv opgjøre Boet, ere de imidlertid selvfølgelig pligtige til som Boets Repræsentanter at sørge for Gjældens Betaling, og hvis de ikke ville udrede en Gjældspost fuldtud, maa de godtgjøre, at Boet er udtømt. For at sikre Kreditorerne mod urigtige Angivelser, slet Bestyrelse o. desl. fra Arvingernes Side, som hyppigt ikke vilde kunne tilstrækkeligt oplyses af Kreditorerne, maa Lovgiveren naturligt komme til enten at indskrænke Arvingernes Adgang til at føre Bevis for Boets Utilstrækkelighed f. Ex. ved at betinge den af, at der strax ved Dødsfaldet optages et Inventar under offentlig Kontrol, eller, saaledes som Chr. V.s Lov jvfr. 5—2—83 og 5—14—30, ligefrem paalægge de Arvinger, der opgjøre Boet, det fulde og ubetingede Gjældsansvar. Uagtet den nationale Theori's Udgangspunkt er, at Arvingerne ikke skulle tilsvare Gjælden videre, end det arvede Gods rækker, kommer den saaledes til ligesom den romerske Lære at statuere fuldt Gjældsansvar, naar Arvingerne selv opgjøre Boet, men dette ensartede Resultat hviler paa en forskjellig Grundvold, og de videre Konsekvenser ere derfor forskjellige. Arvingerne blive fuldt ansvarlige, fordi de som Boets Repræsentanter ikke have opfyldt den dem paahvilende Pligt at betale den afdødes Gjæld, medens de efter Universalsuccessions-

theorien blive ansvarlige, fordi de have efterfulgt den afdøde, og hans Gjæld derved er blevet deres egen.

Chr. V.s Lov er vistnok bygget paa den oven angivne nationale Opfattelse. Herfor taler især, at Benævnelsen Legat intetsteds findes i Lovbogen saalidt som nogen Antydning af de i flere Henseender væsentligt forskjellige Regler, som maatte gjælde for Legatarer, naar de dannede en særegen Klasse Arvetagere i Modsætning til egentlige Arvinger. Flere Lovsteder synes ogsaa mindre vel stemmende med den romerske Theori, f. Ex. 5—2—14 forsaavidt den bestemmer, at den bortskyldige Gjæld skal betales „før end nogen arve kan“ og synes at forudsætte, at saavel den efterlevende Ægtefælle som den afdødes Arvinger altid ere ansvarlige for Boets Gjæld uden Hensyn til, om den førstafdøde Ægtefælle bar noget Gjældsansvar eller ei, jvfr. 5—4—9 og 10. Ligeledes kan anføres 5—2—83 i Slutn., der unægtelig naturligst forstaaes som gaaende ud fra, at Arvingerne ere pligtige til inden Bodelingen at betale al Arveladerens Gjæld, forfalden eller ei.

Universalsuccessionstheorien har overhovedet først i Skifteloven af 30. Nov. 1874 faaet en klar Anerkjendelse fra Lovgiverens Side. Theori og Praxis havde ganske vist længe forinden accepteret den romerske Lære om end med nogen Inkonsekvens i Enkeltheder, men Lovene indeholdt ikke utvivlsomme Data til Støtte for den, og selve Ordet Legat forekom kun aldeles undtagelsesvis i Lovsproget, f. Ex. i Fr. 12. Sept. 1792 § 1 og Stempell. 19. Febr. 1861 §§ 25, 27 og 29. En klar Lovhjemmel giver imidlertid nu Skiftel. 1874, idet den dels helt igjennem tilstræber en konsekvent Gjennemførelse af den romerske Theori dels i sin Terminologi sondrer skarpt mellem egentlige Arvinger og Legatarer, se f. Ex. Lovens § 4.

Om en Person i et givet Tilfælde er egentlig Arving eller Legatar, kan være udtrykkelig afgjort af Testator, men dette vil dog være sjældnere. I den blotte Brug af Benævnelsen Arving ligger ikke en Tilkjendegivelse herom, thi bemeldte Ord kan efter almindelig og indtil Skiftel. 1874 ogsaa legal Sprogbrug omfatte Legatarer. At den vedkommende ikke er benævnt Arving, er ligeledes uden Vægt, da en Indsættelse til Universalsuccessor ikke som i Romerretten behøver at foregaae

under udtrykkelig Benævnelse som Arving (heres); det kan meget vel blot hedde f. Ex : „jeg giver, skjænker“. Udtrykket Legat vil derimod vistnok sjældent være brugt i et Testamente, uden hvor der virkelig foreligger et Legat. Man er saaledes væsentligt henvist til at undersøge, hvad der efter vedkommende Dispositions Beskaffenhed maa antages for Testators Villie. Som veiledende Sætning kan det opstilles, at den, hvem hele Formuen eller en alikvot Del af den er tillagt, maa ansees for Arving, medens den, hvem en bestemt Ting eller Ret, en vis Sum Penge eller lign. er givet, maa betragtes som Legatar. Dette gjælder imidlertid kun, forsaavidt ikke andre Data tale derimod, f. Ex. Udtalelser eller Forudsætninger i Testamentet om privat Skifte eller om Gjældsansvaret, eller naar den Kvota af Formuen, som er skjænket nogen, ikke skal tages umiddelbart af Boet, men skal udredes af en bestemt Person. Men selv bortseet herfra er den nævnte Sætning ikke ubetinget. Det kan saaledes være naturligt at ansee den for Universalsuccessor, hvem en bestemt Ting er tillagt, f. Ex. naar denne er den væsentligste Del af Boet, saasom et Gods. Dispositionerne over den øvrige Formue fremtræde her som Fradrag fra hele Formuen ved dens Overgang til Godsarvingen. Ligeledes synes det rigtigt at betragte de paagjældende som egentlige Arvinger, naar det hedder f. Ex.: min Formue udgjør 100, heraf skal A. have 60, B. 40, idet de bestemte Summer her nærmest betegne Kvoter. Den, der indsættes til at tage, hvad der bliver tilbage, efterat visse Poster ere udbetalte, vil vel i Reglen være at ansee for Arving, ligesom den, der indsættes til at erholde den hele Formue med Undtagelse af visse Poster, men naar det af Omstændighederne fremgaaer, at Testator har betragtet det tiloversblevne som ringe eller problematisk, kan heri ligge Grund til at ansee vedkommende for blot Legatar.

§ 17. De egentlige Arvingers Retsstilling.

Da Boet som Helhed indbefatter samtlige de enkelte Rettigheder og Forpligtelser, maa en egentlig Arving strax ved Arvefaldet indtræde i hver enkelt af dem, og hvis der er flere Arvinger, maa de tilkomme og paahvile dem i Forening. Det er derfor urigtigt, naar flere

Forf. (Born. p. 275, Schlegels Skifteret p. 246 o. fl. St.) antage, at Arvefaldet kun bevirker Overgang til Arvingerne af Boet som Helhed og en Ret til forholdsvis Andel i Boets Overskud ved dets Opgjørelse, medens der endnu maa komme visse Begivenheder til, inden de enkelte Rettigheder og Forpligtelser indlemmes i Arvingernes Formue. Da der hyppigt gjøres Undtagelse for det Tilfælde, at der kun er en eneste Arving, er Meningen imidlertid maaske blot den, at der her som andetsteds maa komme en ny Begivenhed til, inden en Medeier eller Medforpligtet kan blive Eneeier eller Eneforpligtet.

Arvingerne maa indtræde i Arveladerens Retsforhold saaledes, som de efterlades, naar ikke særlige Indskrænkninger ere hjemlede, og navnlig svare til Gjælden, selv om den overstiger Boets Aktiver.

Efter Chr. V.s Lov havde Arvingerne kun Valget mellem fuldtud at tilsvare Gjælden eller at fragaae Arv og Gjæld og derved miste Udsigten til Boets mulige Overskud. Ifølge 5—14—30 skulde Arvinger, der vilde fragaae Arv og Gjæld, og som vare myndige og tilstede, sige sig fra Arven til det første Ting, som holdes 14 Dage efter den afgangnes Død og Boets Forsegling. Denne Frist blev dog forandret og forlænget først ved Fr. 4. Marts 1690 og derpaa ved Fr. 19. August 1735. Vare Arvingerne fraværende, havde de ifølge 5—14—30 Tid, indtil det af Øvrigheden tilkjendegives dem, at Arven er faldet. Om umyndige Arvinger tales ikke i 5—14—30, men Fr. 1690 og Præm. til Fr. 8. Apr. 1768 forudsætte, at samme Frist gjælder for dem som for de myndige. Skete Fragaaelse ikke paa den foreskrevne Maade inden Fristens Udløb, er det saavel af 5—14—30 som især af Fr. 1690 og 1735 samt Præm. til Fr. 1768 klart, at Arven maatte betragtes som vedgaaet. Selvfølgelig kunde Arvinger ogsaa inden Fristens Udløb vedgaae Arv og Gjæld navnlig ved at overtage Boet til Behandling, jvfr. Fr. 1690.

De omtalte Regler, hvorefter Fragaaelse af Arv under visse Former og inden en vis Frist var nødvendig for at undgaae Gjældsansvar, ere vel ikke udtrykkeligt ophævede, men dog bortfaldne som uanvendelige ifølge den senere Lovgivning. For at gjøre de nævnte Bestemmelser gjældende mod nogen maatte nemlig udkræves, at Passivitet

udover Fristens Udløb paadrog Gjældsansvar, men dette er ikke længere Tilfældet, efterat Fr. 8. April 1768 har indført det saakaldte beneficium inventarii.

Betingelsen for at nyde beneficium inventarii er ifølge Fr. 1768, at Arvingerne ikke selv paa egen Haand befatte sig med Boet, men overlade dets Behandling til det offentlige. I saa Fald indtræder Beneficiet uden at særlig Paastand derom behøver at nedlægges, jvfr. Skftl. 1874 § 18 sidste St. Dog følges offentlig Skifte og beneficium inventarii ikke altid ad. Dels følger det af Ordene og Hensigten i Fr. 1768, at Beneficiet ikke haves, naar den offentlige Behandling først indtræder, efterat Arvingerne allerede have begyndt at behandle Boet privat, dels kunne Arvingerne give Afkald paa Beneficiet jvfr. herved Skftls. §§ 16—18, hvorefter Arvingerne altid skulle opfordres af Skifteretten til at erklære, om de ville overtage Gjældsansvaret eller ei.

Virkningen af beneficium inventarii er, at Arvingernes Gjældsansvar kun strækker sig saa vidt som Boets Beholdning, hvis derfor efter Skifteslutningen nogen Fordring opvaagner (navnlig paa Grund af en ved Proklama's Udstedelse begaaet Feil) ere de ikke forbundne til at betale mere, end hvad de efter deres Lodseddel have faaet i Arv og det uden Rente for den Tid, de have besiddet det.

Det fulde Gjældsansvar kan altsaa nu kun indtræde som Følge af et positivt Skridt fra Arvingernes Side: enten deres Overtagelse af Boet til privat Skifte eller en Erklæring om at ville bære Gjældsansvaret. Det eneste Tilfælde, hvor der kunde blive Spørgsmaal om, at Passivitet paadrog Gjældsansvar, skulde være, naar en Arving opdukkede, efterat Medarvingerne allerede havde begyndt et privat Skifte. Det er klart, at naar den nye Arving fordrer offentlig Skifte, jvfr. Skiftls. § 72, vil dette ikke kunne give Medarvingerne, der jo allerede have skaltet og valtet med Boet, beneficium inventarii, og vistnok de fleste antage, at heller ikke den nye Arving kan faae beneficium inventarii for sit Vedkommende, og at der altsaa, hvis han vil undgaae Gjældsansvar, kun staaer ham den Vei aaben at fragaae Arv og Gjæld og da paa den i Chr. V.s Lov foreskrevne Maade. Hertil maa imidlertid bemærkes, at det allerede er tvivlsomt, om ikke 5-—14—30 smhldt. med 5—2—83

i Beg. „og sig med Arven befatter“ forudsætter, at Arvingen paa en eller anden Maade optræder som saadan, saa at den Arving, der forholdt sig ganske passiv, ikke blev ansvarlig. Men i al Fald er der næppe Grund til at nægte den senere opdukkende Arving beneficium inventarii for hans Vedkommende. Dette strider hverken mod Ordene eller Tanken i Fr. 1768, og det at nogle Arvinger hæfte ubetinget, medens andre have beneficium inventarii, er ikke noget i sig selv urimeligt. Det maa nødvendigvis finde Sted, naar nogle Arvinger erklære at ville tilsvare Boets Gjæld, medens andre nægte det. I Almindelighed maa vel hver enkelt Arvings Overtagelse af Gjældsansvaret ifølge Skftls. § 16 ff. ansees betinget af, at ogsaa de andre ville overtage det, men det kan dog selvfølgelig hændes, at Overtagelsen skeer ubetinget.

Ligesom Iagttagelsen af de særlige Fragaaelsesregler altsaa er unødvendig for Gjældsansvarets Skyld, saaledes ere de vistnok i det hele nu uden Betydning. Det kan navnlig ikke antages, at den Arving, der passivt har ladet Fragaaelsesfristen udløbe, skulde være forpligtet til at modtage Boets ved den offentlige Skiftebehandling fremkomne Overskud og svare til senere opdukkende Gjæld, saa at Kreditorerne kunde holde sig til ham, selv om han lod Overskuddet henstaae uafhentet; Fr. 1768 viser klart, at Gjældsansvar først paadrages ved at modtage Overskuddet.

§ 18. Privat og offentligt Skifte.

Kun naar der ikke fandtes Arvinger, eller naar de, der fandtes, fragik Arv og Gjæld, skulde efter Chr. V.s Lov Dødsboer tages under det offentliges Behandling til almindelig samlet Opgjørelse i Kreditorernes Interesse, Konkursbehandling, jvfr. 5—14—31 ff. samt 1—24—40 og 5—14—39, hvorefter separat Forfølgning fra de enkelte Kreditorers Side var afskaaret i saadanne Boer. Var der derimod Arvinger, som ved at vedgaae Arven havde paataget sig Ansvaret for den afdødes Gjæld, henviste Lovbogen Kreditorerne til at søge Fyldestgjørelse af Boet og Arvingerne ved Hjælp af de almindelige Retsmidler, separat Forfølgning og Exekution. Ikke engang Anmeldelse af Dødsfaldet for Øvrigheden var altid nød-

vendig, men kun naar nogen Arving var umyndig eller fraværende, se 5—2—1. I saa Fald skulde den offentlige Skifteforvalter „have flittigt Indseende med at alting paa Skiftet kristeligen og retfærdeligen tilgaaer paa alle Sider“, se 5—2—16, men han skulde dog kun udfolde en kontrollerende og veiledende Virksomhed, og selve Behandlingen af Boet udførtes af „Arvingerne og deres Formyndere med Rettens Middels Betænkende og Bistand“, jvfr. 5—2—14. Dette offentlige Tilsyn, der iøvrigt ogsaa kunde finde Sted paa myndige og nærværende Arvingers Begjæring, se 5—2—16, bevirkede ingensomhelst Lettelse for Arvingerne i Henseende til Gjældsansvaret jvfr. Indl. til Fr. 8. April 1768. Hensigten med det var kun at forstærke de sædvanlige Midler til Varetagelsen af umyndiges og fraværendes Tarv, idet man paa Grund af Skiftets store Betydning for Arvingerne og Vanskeligheden ved senere at kontrollere, om der under Behandlingen var handlet forsvarligt, fandt det betænkeligt at betroe Værgen at optræde paa egen Haand uden umiddelbart Tilsyn. Den offentlige Medvirkning tilsigtede altsaa ingenlunde at give Boets Behandling en anden Karakter, end naar Arvingerne skiftede ganske privat. Skifteretten skulde vel ligesom Arvingerne sørge for, at al Gjæld blev afgjort, men om nogen Behandling efter Konkursgrundsætninger var der ikke Tale; Kreditorerne havde saaledes ingen Stemmeret i Boets Anliggender, og af 1—24—40 sammenholdt med de foregaaende Artikler og 5—6—7 fremgaaer, at separat Forfølgning fra de enkelte Kreditorers Side kun var udelukket i Arv og Gjældsfragaaelsesboer, men ikke i andre Dødsboer, selv om de behandledes under offentligt Tilsyn.

Dette Skifte under offentligt Tilsyn gik vistnok allerede kort efter Chr. V.s Lov over til et Skifte, hvor selve Bestyrelsesmyndigheden udøvedes af Skifteretten, se Fr. 5. April 1754 og 8. April 1768. Fremdeles maatte der, efterat Fr. 1768 var givet, finde en konkurslignende Behandling Sted af Dødsboer, forsaavidt Arvingerne benyttede sig af beneficium inventarii, og Forholdet blev endvidere det, at Skifteretten ex officio overtog Dødsboers Behandling, selv om Arvingerne vare berettigede til at skifte privat, naar de dog ikke fremsatte Begjæring herom, kfr. Fr. 12. Sept. 1792 § 8, medens efter 5—2—16 Skifterettens Bistand kun ydedes

i dette Tilfælde, hvis Arvingerne begjærede det. Det blev altsaa Reglen, at Dødsboer behandles offentligt, og hvis Arvingerne have beneficium inventarii, da paa konkurslignende Maade, idet der først og fremmest skeer en fuldstændig Opgjørelse og Afvikling af Boets Forhold for Kreditorernes Skyld, som et Retsmiddel for dem, og derpaa, hvis noget bliver tilovers, foretages en Deling mellem Arvingerne. I de sjældnere Tilfælde, hvor den offentlige Behandling ikke ledsagedes af beneficium inventarii, var der derimod ingen Hjemmel til at betragte Behandlingen som et Retsmiddel for Kreditorerne, men det dreiede sig da kun om en Opgjørelse for Arvingernes Skyld navnlig mellem disse selv indbyrdes. Forøvrigt bemærkes, at uagtet Benævnelsen „Skifte“ efter dette Ords Etymologi og Chr. V.s Lovs Sprogbrug, kun kan betegne Deling mellem Sameiere og altsaa kun passer paa den Bobehandling eller Del af samme, som tilsigter en saadan, er det dog blevet Sprogbrug at benævne alle Tilfælde af offentlig Dødsbobehandling som offentlig Skifte uden Hensyn til, at der i de fleste Tilfælde først og væsentligst er Tale om en konkursmæssig Behandling og først derefter finder et egentligt Skifte Sted.

Skifteloven af 1874 har i det væsentlige fastholdt den stedfundne Udviklings Resultater. Ethvert Dødsbo skal ex officio overtages af Skifteretten til offentligt Skifte, medmindre Arvingerne kunne og erklære at ville skifte privat, se Skiftel.s §§ 71 og 72. Iøvrigt maa der sondres som før Skifteloven:

I. Offentligt Skifte.

a. Naar det offentlige Skifte er ledsaget af beneficium inventarii, blive sædvanlig Reglerne i Skftls. Kap. 3 at anvende, og herefter finder først en Behandling Sted i Kreditorernes Interesse, der i sit Væsen er en Konkurs. Saaledes ere Kreditorerne stemmeberettigede, indtil de fyldestgjøres eller Fyldestgjørelse sikres dem, se Skftls. § 19, og kun de ere stemmeberettigede, jvfr. Modsætningen mellem §'ns 1ste og 2det Punktum. Endvidere er separat Forfølgning fra de enkelte Kreditorers Side afskaaret, se §§ 34 og 35 jvfr. 37, og fremdeles kan mærkes § 44, hvorefter Konkursl.s Kap. 14 og saavidt muligt dens 1ste, 3die og 5te Kap. ere anvendelige.

Naar Boet er insolvent, og tillige nogen Kreditor

begjærer det, skal det ifølge Skftls. § 18, jvfr. Konkursl.s § 145, behandles i Overensstemmelse med sidstnævnte §. Denne Behandlingsmaade er dog ikke af en ganske anden Karakter end den i Skftls. Kap 3 foreskrevne, thi ogsaa denne sidste er i sit Væsen en Konkursbehandling. Det er kun i visse enkelte Henseender at det faaer Betydning, at Konkl.s § 145 anvendes, navnlig ville da Afkræftelsesreglerne i Konkls. Kap. 4 og denne Lovs Bestemmelser om Kurator og Kreditorudvalg kunne benyttes.

b. Naar det offentlige Skifte ikke giver beneficium inventarii, behandles Boet efter Skftls. Kap. 4. Grundtanken er her, at Skiftet ikke er noget Retsmiddel for Kreditorerne, men kun tilsigter at besørge Delingen mellem Arvingerne og, hvis nogen af dem er umyndig eller fraværende, at føre et umiddelbart Tilsyn med dens Tarv. I Overensstemmelse hermed udtaler § 51, at Boets Behandling skal rette sig efter Arvingernes Villie, hvorimod der ikke tillægges Kreditorerne nogen Stemmeberettigelse. Kreditorerne behøve ikke engang at indkaldes, naar ikke de umyndige eller fraværende Arvingers Tarv kræver det se § 52, og separat Forfølgning afskjæres ikke ved Skiftet se § 54 Det anførte gjælder uden Hensyn til Boets Status, saaledes selv om det er givet, at det er aldeles insolvent. — En Modifikation i det angivne Hovedprincip er dog skeet ved § 52, 2det St., hvorefter Boet ikke maa deles, medmindre de anmeldte Kreditorer samtykke eller fyldestgjøres eller erholde Sikkerhed for at ville blive fyldestgjorte til Forfaldstid, hvorhos Delingen, naar Proklama til Kreditorerne er udstedt, først maa skee efter Indkaldelsesfristens Udløb. Forsaavidt tjener altsaa Skiftet Kreditorerne som Retsmiddel, medens Tanken iøvrigt er, at det ikke har denne Karakter. I Skftls. Kap. 5, der angaaer offentligt Skifte af Dødsboer, hvor der er en efterlevende Ægtefælle, som hæfter for Boets Gjæld, findes ingen til § 52, 2det St. svarende Bestemmelse, uagtet Forholdet er ganske analogt, og Behandlingen efter Kap. 5 hviler paa samme Grundtanke som den efter Kap. 4.

II. Privat Skifte.

Kun egentlige Arvinger, være sig efter Loven eller ifølge Testamente, jvfr. Fr. 8. Apr. 1768, ere berettigede til at skifte uden Skifterettens Mellemkomst, hvori-

mod Legatarer ikke kunne skifte privat, selv om hele Boet er bortgivet til dem, jvfr. Skftls. §§ 71 og 72, der kun omtale „Arvinger“.

Ligesom Arvinger, der have opgivet deres Arveret, ikke kunne forrette eller deltage i Skiftet, saaledes gjælder det samme om Intestatarvinger, der ere udelukkede fra Arv enten udtrykkeligt eller derved, at hele Boet er bortgivet til andre, thi der er ikke Anledning til at antage, at nogen af de af Arveretten flydende Beføielser skulde være dem forbeholdt.

Arveladeren kan bestemme, at der skal holdes offentligt Skifte eller skiftes af executores testamenti, og det selv om Arvingerne ere Livsarvinger se Skftls. § 6. Denne § fordrer udtrykkeligt, at Arveladerens her omhandlede Villie skal være tilkjendegivet i et Testamente, hvis Arvingerne ere Livsarvinger, medens der for andre Tilfælde kun nævnes „gyldig Villiesbestemmelse“. Hvad der hører hertil, siges imidlertid ikke og maa altsaa afgjøres efter vor Rets almindelige Regler, og disse medføre, at Testamentsformen maa iagttages. Arveladerens her omtalte Villie kan i og for sig fremgaae lige saa vel stiltiende af Testamentets hele Indhold som af en udtrykkelig Udtalelse, men det første vil være sjeldnere. Navnlig er det ikke nok, at alle Arvingers Lodder ere satte fast, thi Grunden hertil ligger hyppigt aldeles ikke i Mistillid til Arvingernes Evne til at opgjøre Boet eller bestyre Kapitalen fornuftigt. Hvis blot enkelte Arvingers Lodder ere satte fast, er der saa megen mindre Grund til heraf at slutte, at Arveladeren har villet offentligt Skifte, som jo de andre Arvingers Tilstedeværelse giver Garanti for en behørig privat Bobehandling.

Legatarer kunne ikke forhindre privat Skifte; de kunne ikke forlange offentligt Skifte se Skftls. § 4, og Skifteloven omtaler ikke, at deres Umyndighed eller Fraværelse skulde nødvendiggjøre offentlig Behandling. Boets Kreditorer kunne heller ikke hindre privat Skifte, hvorimod de selvfølgelig have Ret til, hvor de sædvanlige Betingelser derfor ere tilstede, at erklære Arvingerne fallit se Skftls. § 4. Dog mærkes det særlige Tilfælde i Kassefr. 8. Juli 1840 § 52, jvfr. Skftl. § 13 i Slutningen.

Er en Arving under Konkurs da Arven falder, kan

hans Konkursbo ifølge Konkls. § 3 tiltræde Arven, og offentligt Skifte skal da finde Sted, men hvis Konkursboet ikke vil tiltræde Arven eller ikke kan det, fordi Arven efter Arveladerens Bestemmelse skal holdes udenfor Konkursen, er denne ikke til Hinder for privat Skifte.

Endelig opstiller Skifteloven følgende væsentligt fra den ældre Ret hentede Betingelser for privat Skifte, som have Hensyn til Arvingernes personlige Forhold:

1) Myndighed. Ingen af Arvingerne maa være umyndig paa Grund af Alder eller umyndiggjort, se Skftls. § 5 a og b. Ved „umyndige" maa efter Ordets sædvanligste Betydning forstaaes Personer under 18 Aar. Mindreaarige (med Kurator) have altid kunnet skifte privat, thi offentligt Skifte er kun indført for at forstærke det offentlige Tilsyn med ufuldmyndiges Tarv, men med Kuratel fører det offentlige overhovedet ingen Kontrol. Da kun Umyndighed paa Grund af Alder hindrer privat Skifte, kan dette finde Sted, om end en Arving er umyndig som Hustru, ligegyldigt om hun lever i Formuefællig eller ei. Værgen maa da paa hendes Vegne deltage i eller forrette Skiftet. Enker, der have fast Lavværge, kunne vel maaske indbefattes under „umyndiggjorte" i videre Forstand, men i Reglen betegner dette Ord dog kun umyndiggjorte efter 3—17—1, og efter det oven angivne Øiemed med offentligt Skifte er der ingen Grund til her at foretrække den videre Betydning. Heller ikke nødvendiggjøres offentligt Skifte, fordi et Len eller en offentlig Stiftelse er indsat som Arving.

Som Undtagelser fra oven omtalte Regel mærkes:
a) Forsaavidt en umyndiggjort har en i sædvanligt Formuefællig med den samlevende Ægtefælle, kan Værgen i Forbindelse med denne tiltræde Boet paa den umyndiggjortes Vegne se § 5, b. Dog er det private Skifte i saa Fald undergivet en vis offentlig Kontrol se §§ 77—80.
b) Naar Skifteretten ifølge de ved Dødsanmeldelsen foreliggende Oplysninger skjønner, at Boets Formue er mindre end 400 Kroner, og at Gjælden ikke overstiger dette Beløb, ere Arvingerne berettigede til at skifte privat, forudsat at en eller nogle af dem ere myndige, og at disse saavelsom Værgerne for de umyndige strax

erklære at ville vedgaae Arv og Gjæld. Dette Skifte er ikke underkastet offentlig Kontrol se § 10.

2) Nærværelse. Efter den ældre Ret var offentligt Skifte nødvendigt, naar nogen af Arvingerne var fraværende udenfor den Jurisdiktion, hvor Skiftet holdtes se 5—2—1 og 16. Ifølge Skftls. § 5 c. er det derimod nu kun Fraværelse udenfor Riget eller paa ubekjendt Opholdssted, som nødvendiggjør offentligt Skifte. Da imidlertid, jfr. nedenfor, offentligt Skifte er nødvendigt, naar der ikke fra samtlige Arvinger haves Samtykke til at skifte privat, og da Fraværelse udenfor Riget efter Sagens Natur og Skiftel.s § 8 ikke bevirker offentligt Skifte, naar den fraværende sender en Fuldmægtig til at deltage i privat Skifte eller samtykker i, at de andre Arvinger skifte privat, men kun naar han begjærer offentligt Skifte eller tier, vil det let sees, at i alle de Tilfælde, hvor offentligt Skifte efter § 5 c. skal afholdes, vil det allerede være nødvendigt, fordi den Betingelse, at alle Arvinger skulle være enige i at skifte privat, mangler. Da endvidere offentligt Skifte ogsaa er nødvendigt, omend Arvingerne alle ere i Riget og paa bekjendt Sted, naar en af dem forlanger det eller ikke afgiver nogen Erklæring, ere altsaa de retlige Betingelser for privat Skifte ikke ringere, naar Arvingerne ere i Riget, end naar de ere udenfor dette. Men skjøndt § 5 c. ikke forøger Antallet af de Tilfælde, hvor offentligt Skifte skal finde Sted, er den dog ingenlunde betydningsløs. Naar offentligt Skifte finder Sted paa Grund af Umyndighed eller Fraværelse har det nemlig, som alt berørt, det Øiemed at lade Skifteretten særligt tilsee den paagjældendes Tarv, medens der ikke bliver Tale om saadant, hvor det offentlige Skifte blot skyldes Arvingernes Mangel paa Enighed om at skifte privat. Skjøndt offentligt Skifte altid alligevel maatte afholdes, naar det efter § 5 c. er nødvendigt, har følgelig det, at offentlig Behandling tillige er nødvendig paa Grund af Fraværelse den Betydning, at Skifteretten da maa beskikke Værge for den fraværende og ex officio føre særligt Tilsyn med hans Tarv. Efter Skiftelovens § 5 c. er altsaa Reglen, at Arvinger, der opholde sig paa bekjendt Sted i Riget, selv ganske maa sørge for deres Interesser, medens der for Arvinger, som befinde sig udenfor Riget eller paa ukjendt Opholdssted, om fornødent beskikkes

Værge og føres særligt Tilsyn af Skifteretten. I Overensstemmelse hermed maa Skiftel.s § 14 forstaaes, hvor det hedder „fraværende Arvinger . . . som ere saa langt borte“. Skal § 14 ikke stride mod § 5 c. kan den kun angaae Arvinger udenfor Riget; og dens Mening maa da være, at naar de dog ikke ere langt borte, kan Værgebeskikkelse udsættes, indtil de selv ere blevne opfordrede til at sende en Fuldmægtig, medens der i andre Tilfælde strax sættes dem en Værge.

Uagtet Skiftel.s § $10_{,2}$ gjør en Undtagelse fra „Reglerne i § 5“, er det noget tvivlsomt, om den kan anvendes, hvor der er Arvinger fraværende udenfor Riget eller paa ukjendt Sted, thi § 10 omtaler dog kun myndige Arvinger og Værgerne for de umyndige, men ikke Værgerne for fraværende myndige.

3) Enighed. I Overensstemmelse med den tidligere vistnok velgrundede Praxis, fastholder Skifteloven, at privat Skifte er betinget af, at samtlige Arvinger samtykke deri. Privat Skifte er udelukket ikke blot, naar en Arving erklærer sig derimod, se Skiftel.s § 4, men ogsaa naar og saalænge en Arving ikke har erklæret sig hverken for eller imod. Dette sidste fremgaaer bl. a. af § 73, hvorefter der af Skifteretten efter mødende Arvingers Begjæring kan rettes en Forespørgsel til ikke mødte myndige Arvinger, om de begjære offentligt Skifte, med den Virkning, som ved Opfordringen udtrykkelig bør betydes dem, at hvis de ikke svare, ansees de at ville skifte privat. En Arvings Taushed nødvendiggjør altsaa offentligt Skifte, naar § 73 ikke kan benyttes eller i al Fald ikke bliver benyttet. Skifteretten er forøvrigt aldrig pligtig til at stille den omtalte Opfordring, jvfr. Ordene „Skifteretten kan“.

Ligesom Arvinger, der begjære at skifte privat, maa godtgjøre deres Myndighed, saaledes maa de ogsaa bevise, at de ere de eneste Arvinger. Deres egen Angivelse er dog i Reglen tilstrækkelig, naar der ikke findes Grund til at betvivle dens Rigtighed, jfr. Skiftel.s § 71. Har der været Personer, som vilde være Arvinger, hvis de havde overlevet Arveladeren, maa de, der ville skifte privat, oplyse, at hine ikke ere arveberettigede, navnlig fordi de ere døde før Arvefaldet. Ifølge Skiftel.s § 5 c. kan dog privat Skifte finde Sted, selv om en mulig Arvings Død ikke kan bevises, nemlig

naar der er forløbet 5 Aar, siden der sidst havdes Efterretning om vedkommende, eller naar de i Fr. 11. Sept. 1839 §§ 14 og 15 omhandlede Betingelser, under hvilke en bortebleven Persons Arvinger vilde kunne procedere til at erholde Nytten og Brugen af dennes Formue, ere tilstede. Se forøvrigt §§ 71, 72 og 74 om særlige Regler sigtende til at beskytte den mulig berettigede Arving.

Overgang fra offentligt til privat Skifte. For at Boet kan extraderes til privat Skifte, maa naturligvis alle Arvingerne være enige om at ville skifte privat. Fremdeles udkræves der samtlige anmeldte Kreditorers Samtykke, medmindre de fyldestgjøres eller erholde Sikkerhed for Fyldestgjørelse til Forfaldstid, og derhos maa Udløbet af Proklama afventes, hvis et saadant er udstedt se Skiftel.s §§ 9 og 75.

Endvidere forudsætter Extraditionen: a) enten at Grunden til offentligt Skifte er bortfaldet se Skiftel.s § 9, f. Ex. en umyndig Arving blevet myndig b) eller at Skifteretten efter Boets Beskaffenhed, Arvingernes personlige Forhold og de øvrige Omstændigheder finder, at de umyndige eller fraværende Arvingers Interesse ikke udsættes for Fare ved Extraditionen. Dog kan den i dette Tilfælde først skee, efterat Boet er behørig registreret og vurderet, hvorhos den er aldeles udelukket hvis samtlige Arvinger ere umyndige eller fraværende, se § 75 kfr. endvidere § 77 ff. om en offentlig Kontrol med Skiftet. I det i § 75 omtalte Tilfælde er Skifteretten i Modsætning til § 9 aldrig pligtig til at extradere Boet, jvfr. Ordene „kan Skifteretten“.

Overgang fra privat til offentligt Skifte. Et engang begyndt privat Skifte behøver ikke at afløses af et offentligt, fordi Forholdene forandre sig derhen, at offentligt Skifte vilde være indtraadt, hvis de havde været saaledes ved Dødsfaldet, se Skiftel.s § 7. Offentligt Skifte nødvendiggjøres altsaa f. Ex. ikke derved, at en Arving umyndiggjøres eller forsvinder, jvfr. imidlertid § 77 om særlig Kontrol for dette Tilfælde. Anderledes hvis man f. Ex. opdager et Testamente, der anordner offentligt Skifte, thi her have Forholdene ikke forandret sig, men det sande Forhold er blevet oplyst.

Enhver Arving kan, skjøndt han har samtykket i privat Skiftehold, dog senere forlange offentlig Behandling.

„i Tilfælde af Uenighed“ se Skiftel.s § 8. Skulde Uenigheden være aldeles grundløst provoceret, maa Medarvingerne kunne faae vedkommende dømt (ved almindelig Ret) til at erstatte de ved det offentlige Skifte paadragne forøgede Omkostninger. Grunden til den angivne Ret for enhver Arving til senere at begjære offentligt Skifte er, at Behandling ved Skifteretten netop tilsigter at danne det judicielle Middel, hvortil enhver Andelshaver i en Formuemasse maa kunne tye hen, naar Sameiet ikke ad mindelig Vei kan opløses. — Boet maa, naar den heromhandlede Overgang finder Sted, selvfølgelig behandles efter Skiftel.s Kap. 4 se § 8. — Naar en Arving først melder sig, efter at det private Skifte er begyndt, kan han forlange offentligt Skifte, men kun efter at have ført fuldstændigt Bevis for sin Arveberettigelse, hvis denne ikke anerkjendes af de andre Arvinger. Derimod behøver han ikke at paaberaabe sig Uenighed, se § 72. Hvis den senere fremstaaede Arving ikke vil give Afkald paa beneficium inventarii, maa Boet behandles efter Skiftel.s Kap. 3.

Endelig kan her mærkes de i §§ 72, 78 og 79 omtalte Tilfælde.

Naar der foruden Arvinger findes en efterladt Ægtefælle, beroer det, forsaavidt der ikke hensiddes i uskiftet Bo, ganske paa de angivne Regler, om der skal holdes offentligt Skifte, eller kan finde privat Skifte Sted. Er den længstlevende (Enke) uansvarlig for Boets Gjæld, behandles Boet, naar offentligt Skifte skeer, efter Skiftel.s Kap. 3 eller 4, eftersom Arvingerne overtage Gjældsansvaret eller ei. Er derimod den længstlevende ansvarlig for Gjælden, findes særlige Regler i Kap. 5 se Skiftel.s § 57. I sidste Tilfælde kan Boets Extradition til privat Skifte ikke være afhængig af Kreditorernes Samtykke, thi der findes ikke i Kap. 5 nogen til § 52, svarende Bestemmelse, men Kreditorerne ere ude af Stand til at modsætte sig Boets Deling. Det beroer paa en feilagtig Redaktion naar § 75 foreskriver Kreditorernes Samtykke til Extraditionen.

§ 19. Arvingernes Forhold til Kreditorerne.

I. Privat Skifte. De selvskiftende Arvingers Forhold til Kreditorerne afhænger ifølge Skiftel.s § 81 hovedsagentlig af den tidligere Rets Regler i Forbindelse med de af Skiftel.s Bestemmelser, som (skjøndt ikke direkte givne for privat Skifte dog) efter deres Beskaffenhed ere anvendelige derpaa.

Hvis der kun er én Arving, smelte den arvede og den egne Formue strax sammen til én. De arvede Kreditorer saavel som Arvingens egne kunne strax holde sig til Arvingen og alt hans Gods, arvet eller ikke. Selv om Arvingen er insolvent og umiddelbart efter Arvens Overtagelse gaar fallit, kan dog Behandlingen af Arven ikke sondres fra Behandlingen af hans paa anden Maade erhvervede Formue.

Hvis der er flere Arvinger, maa først bemærkes, at efter de flestes Mening var det ifølge Chr. V.s Lov tilladt Arvingerne at dele Gjælden mellem sig med bindende Virkning for Kreditorerne, navnlig saaledes at hver Gjældspost kom til at hvile paa én Arving alene, dog at Aktiverne fordeltes i samme Forhold som Passiverne. Herfor paaberaabes 5—2—83, hvor Ordene „omendskjøndt de have delt Udgjælden mellem sig“ unægteligt synes at forudsætte, at Kreditorerne i Reglen maatte finde sig i Arvingernes Gjældsdeling. Derimod beviser 5—2—14, som man ogsaa har anført, intet i denne Henseende, thi den omtaler vel, at Arvingerne kunne overlade den efterlevende Ægtefælle Løsøret til Gjældens Aflæggelse, men Ordet „betroe“ viser tydeligt, at Arvingerne ikke ved dette Arrangement tænkes frigjorte for Ansvar overfor Kreditorerne. For den angivne Sætning kan overhovedet ikke paavises anden Støtte end Forudsætningen i 5—2—83, og dens Rigtighed er derfor noget omtvistelig. Den stemmer i al Fald ikke med Universalsuccessionstheorien, og under Paavirkning af denne er det ogsaa forlængst blevet anerkjendt, at Arvingerne ikke egenmægtigt kunne dele Gjælden, men at deres Ansvar beroer paa de objektive Arveforhold: hver Arving hæfter som almindelig Regel i Forhold til sin Arveret, jvfr. Skiftel.s § 53 „det Forhold, hvori de ere berettigede til at tage Arv“.

Iøvrigt er der Anledning til at sondre mellem: *a*. Forholdet saalænge Boet staaer udelt. Kreditorerne

kunne altid søge alle Arvinger i Forening, og de ere nødte dertil, hvis de ønske at gjøre Exekution i Boet. Lige saa lidt som en Arvings ikke fra Arven hidrørende Kreditor kan exekvere sin Dom i Boet, lige saa lidt kan en arvet Kreditor deri exekvere sin kun over en enkelt Arving erhvervede Dom, thi Medarvingerne have Ret til at fordre, at ingen Del af Boet bortfjernes uden deres Samtykke, og den enkelte Arvings Kreditor kan ikke have større Ret end hans Debitor. Udlæg efter Dom over en enkelt Arving kan kun gjøres i hvad der senere ved Skiftet maatte blive den domfældte tildelt, jvfr. 1—24—30 og J. U. 1863 p. 662. De processuelle Vanskeligheder, som et Søgsmaal mod samtlige Arvinger forhen mødte, hvis de havde forskjelligt Værneting, ere nu fjernede ved Skiftel.s § 84 jvfr. § 86.

En Dom, der blot lyder paa Arvingerne i Forening, kan ikke exekveres i de enkelte Arvingers særlige Formue, men Kreditor maa kunne forme sin Paastand saaledes, at de enkelte Arvinger tilpligtes, forsaavidt Fyldestgjørelse ikke kan faaes af Boet, at betale Fordringen pro rata eller efter Omstændighederne (se nedenfor) in solidum.

Det er omtvistet, om Kreditorerne ere forpligtede til først at søge alle Arvinger og Boet, saa at de kun kunne holde sig til de enkelte Arvinger og deres særlige Formue, efterat Boet er delt eller har vist sig utilstrækkeligt. Mange antage, at efter Chr. V.s Lov maatte Kreditorerne være saaledes indskrænkede, thi Arvingernes Ret til Gjældsdeling medførte, at Kreditor maatte vente, indtil det ved Skiftet blev ham anvist, hvem der skulde være hans Debitor. Af Arvingernes Gjældsdelingsret kan imidlertid kun udledes, at Kreditor naar en enkelt Arving havde overtaget Gjælden, var nødt til alene at holde sig til ham, men ikke at Kreditor skulde vente indtil Delingsretten var benyttet, jvfr. ogsaa 5—2—83 i Slutn. I al Fald maa den enkelte Arvings Frihed for Tiltale, saalænge Boet er udelt, forsaavidt den er en Følge af Gjældsdelingsretten, være bortfaldet med denne. Den omspurgte Sætning kunde imidlertid endnu være hjemlet enten ved Sagens Natur eller positive Lovbud. I første Henseende har man fremhævet, at det ikke opgjorte Bo udgjør en Helhed, hvis Aktiver fortrinsvis skulle tjene til at dække Passiverne, hvorfor det er naturligt, at Kreditor foreløbigt

maa nøies med at holde sig til det. Denne Betragtningsmaade er imidlertid udsprunget af en Sammenblanding af den nationale Theori med den romerske Lære. Efter den første ere Arvingerne kun Boets Repræsentanter, deres principale Forpligtelse er at udrede Gjælden af Boet, og først naar de ikke kunne eller ville det, indtræder deres Forpligtelse til at betale af egen Formue. Efter Universalsuccessionstheorien er derimod Arveladerens Gjæld blevet Arvingernes egen, de ere nye Debitorer, og det synes da, at hver enkelt, naar paafordres, maa betale sin Del. Arvingerne kunde kun med Føie henvise Kreditorerne til først at holde sig til Boet, hvis det var Meningen med Skiftet, at Kreditorerne derigjennem skulde erholde Betaling. Men saaledes er Forholdet ikke: Arvingerne ere ikke mere pligtige til ved Skiftet at foranstalte nogen Afvikling af den arvede Gjæld end af deres ad anden Vei paadragne Forpligtelser. Skiftet tilsigter kun at løse Arvingernes indbyrdes Forhold, og med Hensyn til dette gjælder det, at Aktiverne fortrinsvis skulle bruges til at dække Passiverne, idet ingen af Arvingerne kan fordre at erholde noget af Boets Gods, forinden dets Gjæld er betalt eller fraregnet. Kreditorerne have derimod ingen Retsbeskyttelse for, at Aktiverne fortrinsvis ville blive brugte til Betaling af Passiverne, men en saadan Beskyttelse maatte dog billigvis være Forudsætningen for at paalægge Kreditorerne den Pligt først at søge Boet. Det kan ogsaa bemærkes paa den ene Side, at et Søgsmaal mod den enkelte Arving, medens Boet staaer udelt, ikke let kan paadrage ham uforskyldt Skade, og paa den anden Side at det er lidet hensigtsmæssigt at gjøre Boets Deling til Betingelse for at kunne søge Arvingerne enkeltvis, da Delingen kan foregaae, uden at den ved noget ydre Tegn bliver kjendelig for Trediemand. Hvad den positive Lovgivning angaaer mærkes, at Skiftel.s Kap. 4 i § 55 omtaler Søgsmaal til Exekution i Boet altsaa af alle Arvinger i Forening og i § 53 angiver de enkelte Arvingers Stilling „efter Boets Deling og Skiftets Slutning“, hvorimod den enkelte Arvings Forhold, medens Boet staaer udelt, ikke er berørt. Hvis man paa Grund heraf turde antage, at Søgsmaal mod enkelte Arvinger er udelukket i de i Kap. 4 omhandlede Tilfælde, saalænge Boet ikke er delt, maatte det samme gjælde, naar der skiftes privat, jvfr.

Skiftel.s § 81. Det er imidlertid uberettiget at drage en saadan Slutning af Forbigaaelsen i Kap. 4, saa meget mere som Lovudkastets Motiver (1872) p. 58 udtrykkeligt udtale, at man ved Lovens Forfattelse gik ud fra, at enkeltvis Tiltale inden Boets Deling kunde finde Sted.

Om den Del af Gjælden, hvorfor hver enkelt Arving kan søges, se strax nedenfor.

b. Forholdet efterat Boet er delt. Kreditorerne kunne ogsaa her søge alle Arvingerne i Forening og benytte de i Skiftel.s §§ 84 og 86 hjemlede processuelle Lettelser. En Dom, der blot lyder paa alle Arvingerne i Forening, kan imidlertid kun exekveres i hvad de maatte eie i Forening. Vil Kreditor holde sig til hver enkelts Formue, maa han i al Fald tillige nedlægge Paastand over hver enkelt.

Som Hovedregel for de enkelte Arvingers Gjældsansvar gjælder, at de alle hæfte for hver enkelt Gjældspost, men hver Arving kun pro rata „i det Forhold, hvori de ere berettigede til at tage Arv" se Skiftel.s § 53 jvfr. § 81 og 5—2—83 i Beg. Er en eller nogle af Arvingerne ude af Stand til at betale deres Andel, har Kreditor ingen subsidiær Tiltale mod de øvrige.

Solidarisk Ansvar paahviler dog Arvingerne i følgende Tilfælde:

1) Naar de ifølge Indholdet af den mellem Arveladeren og Kreditor indgaaede Overenskomst ere forpligtede en for alle og alle for en.

2) Naar den afdøde har været regnskabspligtig for Kongens Penge, Børnepenge, Fattiges Penge eller Kirkepenge, og Arvingerne have delt Boet uden først at aflægge saadant Regnskab ɔ: ikke blot gjøre Rede for, men betale det efter Regnskabet skyldige Beløb jvfr. 5—2—83.

3) For den Gjæld, som har været anmeldt og krævet betalt i Boet (ikke hos en enkelt Arving) inden dets Deling. Anmeldelse efter Proklama af forfalden Gjæld vil i Reglen tillige være tilstrækkelig Begjæring jvfr. J. U. 1865 p. 486, derimod ikke af uforfalden Gjæld. Der er ikke indrømmet Kreditorerne nogen Frist til at melde sig. Nogle have dog ment, at naar Arvingerne udstede Proklama, tilkjendegive de derved paa bindende Maade, at Boet indtil Indkaldelsesfristens Udløb vil forblive udelt, saa at den Kreditor, der begjærer Be-

taling forinden, maa betragtes som havende meldt sig før Bodelingen, om end denne virkelig er skeet inden hans Anmeldelse. Paa Lovbogens Tid kunde dette imidlertid ikke antages, eftersom Indkaldelsesfristen for udenrigske Haandskriftskreditorer var ubestemt lang se 5—14—29, og om end denne Indvending ikke kan anføres mod de nuværende Proklamaer, har man dog hverken i deres sædvanlige Indhold eller nærmeste Hensigt nogen Hjemmel for at tillægge dem den nævnte Betydning. — Der haves ingen Berettigelse til at sætte det, at Boets Beholdning opbruges til at betale Gjælden, i Klasse med Boets Deling, jvfr. dog J. U. 1866 p. 201.

Der kan spørges, om ogsaa de Kreditorer, hvis Fordringer ifølge det mellem Arveladeren og dem bestaaende Forhold ikke ere forfaldne, kunne erhverve Ret til solidarisk Tiltale i Henhold til 5—2—83 i Slutn. Dette maatte besvares bekræftende, hvis den ofte fremsatte Paastand var rigtig, at Arvingerne kun saalænge Boet staaer udelt ere berettigede til at nyde den Henstand, som tilkom Arveladeren. Efter den nationale Theori er dette utvivlsomt sandt, og ikke lidet taler for, at det var Reglen efter Chr. V.s Lov. Selve den heromhandlede Regel i 5—2—83 synes naturligt at forudsætte, at Arvingerne have en Pligt til ikke at dele Boet før Gjælden — i al Fald den forfaldne — er betalt. Dette er en Selvfølge efter den nationale Theori, men vilde være en ren Positivitet efter den romerske Lære, der ikke sikrer Kreditorerne ved at knytte deres Krav til det efterladte Gods, men ved Arvingernes Indtræden som nye Debitorer. Ligeledes kan mærkes, at 5—2—14, uagtet den omhandler al Gjæld, forfalden eller ei, dog tydeligt viser, at det altid maatte ordnes ved særlig Overenskomst, hvis en Gjældspost skulde blive henstaaende hos Arvingerne.

Med Universalsuccessionsprincipet er det derimod ikke stemmende at antage, at al Gjæld forfalder senest ved Bodelingen. Gjælden kan kun gaae over paa Arvingerne, saaledes som den er, altsaa med den Arveladeren tilkommende Henstand. Anerkjender man nu dette Princip som herskende i vor Ret og allerede i Chr. V.s Lov, maa det indrømmes, at de citerede Bestemmelser i Lovbogen ikke indeholde saa afgjørende Data, at de nøde til at statuere den under den angivne Forudsætning anomale Sætning, at al Gjæld forfalder ved Bodelingen.

Heller ikke kan dette støttes paa den Betragtning, at vor Ret intetsteds antyder, at det i denne Materie gjør nogen Forskjel, om Gjælden er forfalden eller ei, og at dette maa beroe paa, at der ikke er nogen Forskjel. Lovgiverens Tavshed kan i al Fald lige saa vel beroe paa, at han har anseet Forskjellen for givet med vor Rets almindelige Grundsætninger. Iøvrigt giver Skiftel.s § 52 et temmelig afgjørende Bevis for, at al Gjæld ikke forfalder ved Bodelingen, thi den viser, at Kreditorer med uforfaldne Krav ikke paa Grund af Bodelingen kunne fordre Betaling men blot Sikkerhedsstillelse for at blive betalte til Forfaldstid. Denne Bestemmelse er vel ikke anvendelig paa privat Skifte, men det er utvivlsomt, at naar ifølge § 52 al Gjæld ikke forfalder ved Bodelingen, naar der er ansvarlige Arvinger og holdes offentlig Skifte, maa dette lige saa vel eller endnu mere gjælde, naar privat Skifte finder Sted.

Det er nu klart, at hvis 5—2—83 i Slutningen alene sigter til at give Kreditorer, hvem Betaling uretmæssigt er nægtet, en særlig Sikring, er den ikke anvendelig paa uforfalden Gjæld, thi efter det udviklede kan saadan netop ikke fordres betalt, før Henstanden er udløbet. Man er imidlertid næppe beføiet til at indskrænke Artiklen til kun at angaae Kreditorer, der ere berettigede til at erholde Betaling strax. Efter Ordene kræves kun, at vedkommende „begjærer Betaling“, hvilket i og for sig ogsaa den Kreditor, hvis Krav er uforfaldet, kan gjøre, og i Udtrykket „maa den ei nyde“ ligger der ikke med Sikkerhed nogen Antydning af, at Betalingsundladelsen skal være retsstridig. Herefter bliver Resultatet, at Kreditorer med uforfaldne Fordringer vel ikke kunne fremtvinge Betaling før Henstanden er forbi, men dog ved at begjære Forholdet afviklet, forinden Boet deles, kunne opnaae Ret til at holde sig til Arvingerne in solidum, naar Forfaldstiden kommer. Arvingerne kunne altsaa, naar Kreditor begjærer Betaling inden Bodelingen vælge, om de ville underkaste sig solidarisk Ansvar eller strax betale den uforfaldne Fordring, medens de med Hensyn til forfaldne Krav, som ikke betales, uagtet det er begjært inden Delingen, baade vedblive at være pligtige til at betale strax, og tillige ifalde solidarisk Ansvar. Seet fra Universalsuccessionens Standpunkt

bliver denne Regel ikke let forklarlig, men dette kan ikke være afgjørende.

Den antagne Fortolkning hjemles ogsaa ved Skifteloven. Den Regel i § 53 at Arvingerne hæfte solidarisk for den Gjæld, som har været anmeldt og krævet betalt inden Bodelingen, kan nemlig ikke sigte til forfalden Gjæld, da denne ifølge § 52 netop skal betales af Skifteret en inden Bodelingen. Forfalden og anmeldt Gjæld kan kun henstaae ubetalt efter Skifteslutningen, naar Kreditor har samtykket deri. Da man nu ikke kan sige om den Gjæld, som Kreditor har samtykket i at lade henstaae, at den er „krævet betalt i Boet", eftersom Kreditor jo i al Fald atter maa have frafaldet saadant Krav, maa man for at skaffe den nævnte Regel i § 53 noget Indhold antage, at den angaaer uforfalden Gjæld. Alene at referere den til de enestaaende Tilfælde, hvor Skifteretten af en Feiltagelse eller lign. har undladt at betale forfalden og anmeldt Gjæld, er vistnok ganske unaturligt.

Endnu bemærkes, at Kreditorer, hvis Krav ikke ere forfaldne, ikke naar privat Skifte holdes, kunne tvinges til at modtage Betaling.

II. Offentligt Skifte. Have Arvingerne beneficium inventarii, skulle samtlige Kreditorer fyldestgjøres gjennem den konkurslignende Behandling, som da finder Sted, se bl. a. Skiftel.s § 46. Kreditorer, hvis Krav ikke ere forfaldne, ere pligtige til at modtage Betaling, se Skiftel.s § 44, der bl. a. henviser til Konkursl.s § 14. Arvingerne blive først ansvarlige, naar Overskud udlægges dem, og da kun saaledes at de „ikke skulle være forbunden til videre" end til at udbetale, hvad de have faaet udlagt uden Renter for den Tid, hvori de have besiddet det, se Fr. 8 Apr. 1768, jfr. Skiftel.s § 18 i Slutn. Da Fr. 1768 ikke hjemler, at Arvingerne altid ere forbundne saa vidt, maa de almindelige Regler om pro rata Ansvar anvendes. Den i Fr. omtalte Regres til Medarvinger kan da kun finde Sted, hvor Kreditorerne efter de sædvanlige Regler have solidarisk Tiltale.

Have Arvingerne ikke beneficium inventarii, hæfte de strax pro rata eller in solidum for al Gjæld. Det sædvanligste vil være, at Kreditor melder sig og begjærer Betaling i Boet. Skifteretten skal, inden Boet deles mellem Arvingerne, betale al forfalden og anmeldt Gjæld

og enten betale den anmeldte uforfaldne Gjæld eller stille Sikkerhed for, at den vil blive betalt til Forfaldstid. Det er Boet, som har Valget mellem at give Betaling eller Sikkerhed, men det kan dog ikke tvinge Kreditor til at modtage Betaling før Forfaldstid. Valget haves nemlig kun overfor Kreditorer, som ikke samtykke i Boets Deling mellem Arvingerne.

Kreditor behøver imidlertid ikke at søge Betaling gjennem Skifteretten, men kan, ligesom naar privat Skifte afholdes, enten søge alle Arvinger i Forening og derefter gjøre Exekution i Boet se Skiftel.s § 55 jvfr. § 86, eller søge hver enkelt Arving og derefter gjøre Udlæg i hans særskilte Formue. Dog kan man ikke samtidigt begjære Betaling i Boet og søge alle Arvinger i Forening, thi dette vilde være paa engang at benytte to forskjellige Retsmidler til at opnaae det samme, nemlig Betaling af Bomidlerne. Arvingerne vilde derved blive tvungne til at imødegaae samme Paastand af samme Person i to forskjellige Sager. Derimod kan man samtidigt søge en enkelt Arving og begjære Betaling i Boet eller søge alle Arvinger i Forening.

Naar Boet er delt, kan Kreditor ligesom ved privat Skifte søge alle Arvinger i Forening eller hver enkelt.

Naar den efterlevende Ægtefælle skifter med den førstafdødes Arvinger, og førstnævnte enten i sin Egenskab af Ægtefælle, eller fordi den har hensiddet i uskiftet Bo, er ansvarlig for Boets Gjæld, vedbliver dette dens Ansvar uforandret, og Kreditorerne kunne, hvad enten der holdes privat eller offentligt Skifte, forfølge deres Ret mod den efterladte Ægtefælle ganske, som om ingen Skiftebehandling fandt Sted, se Skiftel.s § 62. Afholdes der offentligt Skifte, kunne Kreditorerne henvende sig til Skifteretten om Betaling, men det er ikke foreskrevet, at den anmeldte Gjæld skal betales eller forsynes med Sikkerhed inden Bodelingen, se dog det i § 62 sidste St. omtalte Tilfælde. Hvad angaaer den først afdødes Arvinger, er det efter Universalsuccessionens Princip klart, at de, selv om der holdes privat Skifte, ikke kunne blive ansvarlige for nogen Del af Gjælden, da denne ikke har hvilet paa den Arvelader, i hvis Retsstilling de indtræde,

eller i al Fald er gaaet over paa den i uskiftet Bo hensiddende efterladte Ægtefælle. Kreditorerne, der jo beholde samme Skyldner som forhen, kunne ikke beklage sig over, at Arvingerne have Ret til at faae noget af Boet uden Forpligtelse til at svare for Gjælden. Debitor beholder ganske vist mindre til at betale sin Gjæld med, naar han deler Boet med den førstafdøde Ægtefælles Arvinger, men dette kan ikke i og for sig være stridende mod Kreditorernes Ret, da disse jo endog maa finde sig i, at Debitor ved rent frivillige Akter bortgiver af sin Formue, hvad han lyster. Det er først, naar Debitor ved sine Retshandler gjør sig insolvent, at Kreditorerne have Krav paa særlig Retsbeskyttelse; det er altsaa først, naar den længstlevende Ægtefælle ved Skifte med den afdødes Arvinger gjør sit Bo insolvent, at der vilde skee Kreditorerne Uret, hvis de vare indskrænkede til at holde sig til deres Debitor, og dennes resterende Formue. Herved erindres imidlertid, at hvis Boet ikke allerede er insolvent, kan det ikke blive det ved Skiftet, hvis dette foretages paa rigtig Maade, thi det, som ved Skiftet skal deles, er naturligvis kun det Overskud, som fremkommer, naar Boets Passiver trækkes fra dets Aktiver. Det er følgelig kun mod de Skifter, hvor Arvingerne faae en for stor Del af Aktiverne og navnlig saa meget, at det resterende er mindre end Gjælden, at Kreditorerne behøve Sikring. Efter den nationale Theori er Forholdet et ganske andet, thi ifølge den beroer Gjældsansvaret for Arvingen ikke paa en Succession, men er en retlig Følge for alle Andelshavere, der selv tage Boet under Behandling. Indtil Skifteloven, var Praxis vistnok tilbøielig til at fastholde dette, som ogsaa synes forudsat i 5—2—14 og 5—4—9 og 10. Skiftel.s § 61 bestemmer imidlertid i Overensstemmelse med Principet om Universalsuccession, at Arvingerne efter den førstafdøde ikke ved at modtage Arv eller Vederlag derfor blive ansvarlige for Boets Gjæld, og fastsætter videre, at Spørgsmaalet, om det dem udlagte eller udbetalte kan søges tilbage af Kreditorerne i Tilfælde af Boets Utilstrækkelighed, afgjøres efter Konkurslovens Forskrifter om Retshandlers Afkræftelse paa Grund af Konkurs. At denne Bestemmelse ogsaa er anvendelig, hvor Ægtefællen skifter privat med Arvingerne, er en Selvfølge.

Er den efterlevende Ægtefælle ikke personlig ansvarlig for Boets Gjæld, ifalder den kun Gjældsansvar i sin Egenskab af Arving og under samme Betingelser som alle andre Arvinger. Ifølge den i Skiftel.s § 61 hjemlede Grundsætning medfører nemlig Deltagelse i Skiftet ikke i og for sig Gjældsansvar, men den afdødes personlige Forpligtelser gaae kun over paa dem, der indtræde i hans Retsstilling, og for Boesloddens Vedkommende er Ægtefællen ikke Successor. Efterlades der f. Ex. en for Gjælden uansvarlig Enke og to Børn, og de vedgaae Gjælden, svarer Enken kun til $^1/_4$ af den, men hvert Barn til $^3/_8$, uagtet Enkens Boeslod og Broderlod er $^5/_8$ af Boet, medens hvert Barn kun faaer $^3/_{16}$. Det tilsyneladende besynderlige heri bortfalder, naar det erindres, at al Gjæld selvfølgelig først skal betales, eller det fornødne til dens Betaling lægges tilside, forinden Aktiverne deles. Fremkommer der siden Gjæld, som ikke er taget i Betragtning, maa Arvingerne have Regres til Ægtefællen, saavidt det er nødvendigt for at tilveiebringe samme Forhold, som hvis Gjælden var medtaget inden Delingen. Anvender man den samme Grundsætning ogsaa i det Tilfælde, at der skiftes med beneficium inventarii, maa Ægtefællens Andel af Ansvaret for senere vaagnende Gjæld bestemmes ved det Forhold, hvori den er arveberettiget, ligesom den overfor Kreditorerne i det høieste er forpligtet til at lægge det som Arv modtagne fra sig. Har Ægtefællen renunceret paa Arv have Kreditorerne altsaa slet ingen Tiltale til den, uagtet den har modtaget Boeslod. Derimod have Arvingerne Regres til Ægtefællen, forsaavidt det er nødvendigt for at opnaae det samme, som om Gjælden var fremkommet inden Skifteslutningen. Er der f. Ex. foruden Ægtefællen, der har renunceret paa Arv, to Børn, og Fællesboet er 400, og der siden vaagner en Gjæld paa 300, kan Kreditor hos hvert Barn søge 100, men intet hos Ægtefællen. Børnene kunne imidlertid søge Regres hos Ægtefællen hver for 50, og naar de have erholdt disse 50, kan Kreditor atter søge dem til Udbetaling af dette, og saaledes faae fuld Dækning, hvorpaa Børnene igjen kunne holde sig til Ægtefællen hver for 25. Kreditorerne kunne utvivlsomt fordre, at Børnene skulle søge Regres eller cedere deres Regreskrav. Gjennem Arvingernes Regreskrav kommer Ægtefællen saaledes til at udbetale ligesaa

meget, som hvis der paahvilede den Gjældsansvar i Forhold til den Kvota, som den erholder af Fællesboet. Den af Universalsuccessionsprincipet flydende Ordning bevirker her blot en unaturlig Omvei. Det turde imidlertid ogsaa være berettiget her at forlade dette Princip, og at udlede den Grundsætning af Fr. 1768, at naar beneficium inventarii finder Sted, hæfter Ansvaret for mulig senere opdukkende Gjæld som en Betingelse ved Modtagelsen af enhver Andel, der udbetales af det til Gjældens Dækning bestemte Boes Overskud. Heraf følger da, at Ægtefællen bliver ansvarlig overfor Kreditorerne i Forhold til og indenfor den Andel, som den modtager som Boeslod og Arvelod.

Hvorledes der skal forholdes, naar den efterlevende Ægtefælle bærer personligt Ansvar for noget af Boets Gjæld men ikke for det øvrige, afgjøres let efter de oven fremstillede Regler, jvfr. Skiftel.s § 70.

§ 20. Tilvæxtret.

Tilvæxtret (jus accrescendi) betegner en Ret for en Arving, ifølge hvilken dens Lod forøges med en ledig Lod. Ledig er en Lod, naar der paa Arvefaldets Tid foreligger et gyldigt Arvefundament, men den tilsigtede Erhvervelse ikke indtræder, idet den ifølge Loven eller ved Testamente indsatte fragaaer Arv og Gjæld eller renuncerer. I Klasse hermed stilles dog det Tilfælde, at Testator har undladt at disponere over en Del af sin Formue enten paa Grund af en Feiltagelse, eller fordi en paatænkt senere Suplering ikke er skeet, og fremdeles det Tilfælde, at en Testamentsarving er død før Testator, uden at Testamentet er blevet forandret. Døer en Intestatarving, kan derimod ikke tales om en ledig Lod, eftersom Loven ikke indsætter individuelt betegnede Personer, men de Slægtninge, der efterlades.

I selve Benævnelsen ligger, at Tilvæxtret kun kan tilkomme en Person, hvis Berettigelse til en Lod allerede er givet uden Hensyn til om en anden Lod bliver ledig, men dette fastholdes sædvanligt ikke, idet man f. Ex. ogsaa taler om Tilvæxtret, hvor Intestatarvinger erhverve Arven paa Grund af Renunciation af en til at arve hele Boet indsat Person.

Mange opfatte Forholdet saaledes, at der tilkommer

de egentlige Arvinger Tilvæxtret ifølge en af Universalsuccessionens Natur flydende necessitas juris, thi da Universalsuccessionen er en Indtrædelse i Totaliteten af den afdødes Rettigheder og Forpligtelser, kan der aldrig blive nogen Lod tilovers, saalænge én Arving efterlades, det hele Bo falder i Arv. En Arvings Lod maa altid tages af en Arving, og da Statens Ret til vakant Arv ikke er nogen Arveret, maa Lodden altid falde til de øvrige Arvinger, saalænge nogen af dem er til. Det betegnes derfor som en Selvmodsigelse, hvis en Arvelader vilde indsætte en Person som Arving men med den Begrændsning, at under ingen Omstændigheder mere end en vis Del af Boet skulde tilfalde den indsatte. Derimod formenes det, at Legatarerne ikke have nogen saadan jus accrescendi.

Hertil maa imidlertid bemærkes, at deraf, at Arvingerne indtræde i Boet som en Helhed, følger kun, at naar en Arving bortfalder, uden at nogen ny Arving træder i dens Sted, indtræde de tilbageblevne alene i Boet som en Helhed. Spørgsmaalet om Tilvæxtret dreier sig imidlertid ikke herom, men om en reel Forøgelse af Arvelodden. At en saadan ikke skeer, men den bortfaldnes Andel tilfalder Staten, hindrer aldeles ikke Boets Overgang som Helhed til de tiloversblevne Arvinger. Naar 3 Personer indsættes til Arvinger hver for $^1/_3$ med den Tilføielse, at hvis en af dem renuncerer, skal dens $^1/_3$ tilfalde en fjerde Person som Legat, og nu denne Eventualitet indtræder, er det klart, at derved Arvingernes Antal formindskes, idet nu ikke tre men kun to indtræde i Boet som Helhed, men nogen reel Forøgelse af disses Arvelod skeer ikke. Det kan da heller ikke være stridende mod nogen necessitas juris, at den renuncerende Arvings $^1/_3$, naar hin Tilføielse manglede, ifølge almindelige retlige Grundsætninger tilfaldt Staten, medens Arvingernes Antal ved Renunciationen svandt ind fra 3 til 2, og ligesaa lidt indsees, hvorfor man ikke ubetinget skulde kunne begrændse en Arving til en vis Kvota.

Man kan saaledes ikke grunde nogen særlig jus accr. paa selve Universalsuccessionens Natur. Tilvæxtretten følger derimod deraf, at hvor samme Gjenstand skal deles mellem flere, saaledes at de enkeltes Begrændsning blot skyldes de andre samtidigt berettigedes Ret,

maa denne Begrændsning bortfalde, naar de andre berettigede bortfalde. Hver arveberettiget er i Virkeligheden indsat til at tage hele Gjenstanden, idet Begrændsningen til en Del eller Kvota kun skyldes, at ogsaa andre skulle have Lod i samme Gjenstand. Denne Betragtning kan naturligvis finde Anvendelse saavel paa Legatarer som paa Arvinger.

Forøvrigt vil det af det udviklede fremgaae, at jus accr. ikke er nogen ny selvstændig Ret, men i Virkeligheden reducerer sig til, at Grændsen for Loddens Størrelse ifølge selve Arveberettigelsens Grundlag ikke er sat som ubetinget, men skal udvides med Indskrænkningen af de paa samme Fundament berettigedes Antal. Hvorvidt dette i det enkelte Tilfælde kan antages, beroer paa de konkrete Omstændigheder, og faktisk Tvivl kan let opstaae, hvorimod Grundsætningerne for Afgjørelsen af, hvem en ledig Lod tilfalder, i sig selv ere klare. Hvis Arveladeren ikke efterlader sig Testamente, tilfalder en Intestatarvings ledige Lod de andre, thi Lovens Arvedelingsregler beroe derpaa, at Formuen bør blive hos den afdødes nærmeste, og at den enkelte ikke faaer hele Arven, er kun en Følge af, at flere ere lige nære, (solo concursu partes fiunt). Efterlades Testamente, og en testamentarisk Arving bortfalder, tilkommer dens Lod, hvis de andre Testamentsarvinger ikke have jus accr., Intestatarvingerne, thi efter Loven have disse Ret til Formuen, forsaavidt den ikke efter Arveladerens Villie tilfalder andre. Er der ingen Intestatarvinger eller ere de ubetinget exherederede, tager Staten Lodden. Bortfalder en Intestatarving, vil der ikke let blive Tale om Tilvæxtret for de testamentariske Arvinger, men den ledige Lod vil tilfalde de andre Intestatarvinger eller efter Omstændighederne Staten.

§ 21. Arvingernes indbyrdes Retsforhold.

Enhver Arving kan fordre, at det ved Arven stiftede Fællesskab snarest muligt opløses ved Skifte, jvfr. dog nedenfor om Hensidden i uskiftet Bo. Skiftet mellem Arvingerne skal foretages paa den Maade, som de ere enige om at bestemme, selv om den er nok saa uheldig, og selv om offentlig Behandling finder Sted. I sidste Fald skal dog Skifteretten ex officio paasee umyndige og fraværende Arvingers Tarv, saa at det ikke er tilstrækkeligt, at disses Værger ere enige med de andre

Arvinger, se Skiftel.s § 24 og § 51, og det samme gjælder, naar privat Skifte (under offentlig Kontrol) afholdes, uagtet ikke alle Arvinger ere myndige og nærværende se Skiftel.s § 78.

Ere Arvingerne derimod uenige om, hvorledes Skiftet skal skee, kan Majoriteten ikke binde Minoriteten, men naar Boet behandles offentligt, skal Skifteretten selvstændigt fatte Beslutning dog med størst muligt Hensyn til de fremsatte Meninger og med særlig Opmærksomhed for de umyndige og fraværende Arvingers Tarv se Skftl.s §§ 24 og 51. Holdes privat Skifte, maa Arvingernes Uenighed løses gjennem Søgsmaal ved de almindelige Domstole, dog kunne de, forsaavidt de ere enige derom, indbringe det omtvistede Punkt for den Skifteret, som skulde have behandlet Boet i Tilfælde af offentligt Skifte se Skiftel.s § 76, hvorhos erindres, at enhver Arving kan begjære Boet taget under offentlig Behandling se Skiftel.s § 8. De materielle Regler for Arvingernes Mellemværende ere naturligvis de samme, enten Skiftet er offentligt eller privat; i begge Tilfælde skal Uenighed, forsaavidt positive Bestemmelser ikke haves, afgjøres efter, hvad der maa ansees for den sædvanlige og for alle Parter bedste Fremgangsmaade. Hvor Proklama til Kreditorerne kan undlades, skal det dog udstedes, naar blot en eneste Arving begjærer det se Skiftel.s § 52, og hver Arving maa kunne fordre, at Bodelingen udsættes til Indkaldelsesfristens Udløb, og at Gjælden forinden betales, forsaavidt den er forfalden, men næppe hvis den ikke er det, selv om Arvingerne ved at benytte Henstanden paadrage sig solidarisk Ansvar. Skal der sælges noget af Boets Eiendele, maa det skee i Overensstemmelse med Skiftel.s § 27, hvorved bemærkes, at de til Tvangsauktion knyttede Virkninger dog ikke kunne indtræde, naar Arvingerne ere ansvarlige for Gjælden. I Henseende til Boets offentlige Værdipapirer og private Fordringer mærkes Skiftel.s § 28.

Selve Arveudlægget skete ifølge Chr. V.s Lov, hvorefter ikke engang Kreditorerne vare berettigede til at fordre Betaling i Penge se 5—2—14 og 5—14—33, ved Udlæg in natura af Boets Effekter, jvfr. 3—17—20 til 23. Ligesom den senere Udvikling forandrede dette for Kreditorernes Vedkommende, saaledes medførte den ogsaa, at enhver Arving blev anseet berettiget til at

kræve sin Lod udlagt i Penge, og nogle antoge endog, skjøndt vistnok med Urette, at Udlæg in natura kun kunde skee med Medarvingernes Samtykke. Udlæg i Penge var i al Fald det normale, hvilket bl. a. viste sig deri, at Pupilautoriteternes Aprobation udkrævedes, naar en umyndigs Lod skulde udlægges in natura, men ikke hvis den fik rede Penge se Cirk. 1. Juli 1857. Den nugjældende Regel findes i Skiftel.s § 47. Herefter kan enhver Arving for sin Arvelod fordre Udlæg efter Vurdering dog ikke i faste Eiendomme. Forlanger en Værge Udlæg in natura for en umyndig eller fraværende, udkræves Skifterettens Godkjendelse af, at det er til den umyndiges Gavn, jvfr. Skiftel.s § 78. Begjære flere Arvinger samme Ting, trækkes der Lod om den. Naar der ikke begjæres Udlæg in natura, skeer det i Penge.

Det er kun for Arvelodden, at Udlæg efter Vurdering kan fordres, altsaa kun forsaavidt de paagjældende Gjenstandes Værdi ikke overstiger den. Derimod hjemler Skiftel.s § 47 lige saa lidt som den ældre Ret Krav paa at udtage Ting af større Værdi mod at udbetale Medarvingerne det overskydende. For Sædegaardes Vedkommende gjælde særlige Regler ifølge 5—2—63 og 64. Disse Artikler angaae alle Sædegaarde ikke de komplette alene, thi der nævnes vel Rettigheder, som kun tilkom Eiere af komplette Sædegaarde, men dette beviser blot, at Art. indbefatter dem, se ogsaa N. L.s 5—2—63, der indeholder en enslydende Regel, uagtet Forskjellen mellem komplette og ukomplette Sædegaarde ikke kjendtes i Norge. 5—2—63 bestemmer, at hvis Arvingerne ere Søskende, skal Sædegaarden blive hos Brødrene tilligemed saamange Ugedags og næsthosliggende Bønder, som til Avlen at drive fornødent gjøres (ɔ: det hoverigjørende Gods), hvorimod Søstrene skulle tage Lod i det andet fraliggende og Strøgods. Kunne de ikke naae Fyldestgjørelse heri eller i Løsøre og Kjøbstadgods, skulle Brødrene paa anden Maade tilfredsstille dem eller tage dem i Fællig med sig i Sædegaarden. 5—2—64 handler om alle Tilfælde, hvor Sædegaarden arves af andre end Søskende. Den kommer da i Fællig mellem alle Arvinger, hvorhos bestemmes, hvorledes Fælliget skal løses, naar Arvingerne ønske dette, men ikke kunne enes om Kjøbet. Den høistbydende Arving skal være berettiget til Gaarden, men hvis de andre kunne

skaffe nogen, der vil give mere, skal Gaarden sælges til denne, hvis hin Arving ikke inden Aar og Dag tilbyder at give ligesaa meget og derfor stiller Sikkerhed. Disse Regler kunne vistnok analogt anvendes, naar Brødrene, hvem Gaarden efter 5—2—63 er tilfaldet, ikke ville blive i Fællig.

Findes der en efterlevende Ægtefælle er den ifølge Skiftel.s § 60 berettiget til at beholde hele Boet samlet eller at udtage hvilkesomhelst rørlige eller urørlige Ting, uden Hensyn til om deres Værdi overstiger dens Boeslod og Arvelod, mod i fornødent Fald at udløse Medarvingerne. § 60 finder i Skiftel.s Kap. 5, som forudsætter, at den efterladte Ægtefælle er ansvarlig for Boets Gjæld, men ifølge § 47, 2det St. er den ogsaa anvendelig i andre Tilfælde. § 47, 2det St. er iøvrigt mindre heldigt affattet, idet der om Ægtefællens Ret til Udløsning henvises til § 60, uagtet § 47 selv i sit 1ste St. netop udtrykkeligt omtaler denne Ret. Forøvrigt er alt, hvad der i §'ns 1ste Stykke er bestemt om Ægtefællen ganske overflødigt ifølge den i 2det Stykke skete Henvisning til § 60.

Saavel § 47 som § 60 forudsætte klart, at Ægtefællerne have levet i Formuefællig. Har der været Særeie, saa at den efterlevende kun som Arving deltager i Skiftet, kan den ikke have større Ret i Henseende til Arveudlægsmaaden end enhver anden Arving.

Vil Ægtefællen benytte sig af sin ommeldte Ret til at udløse Arvingerne af hele Boet eller noget af det, maa den udbetale det fornødne strax og kontant. Herfra er der gjort den Undtagelse, at Ægtefællen i visse Tilfælde ikke behøver at udløse med rede Penge, men istedet derfor kan afgjøre Skiftet ved at blive Debitor til Arvingerne for det dem efter Vurdering tilkommende Beløb. Reglerne herom findes i Skiftel.s § 63 jvfr. § 47, 2det St. og de ældre Bestemmelser, hvortil § 63 henviser: Reskr. 7. Febr. 1794 § 2, Pl. 19. Aug. 1823 og 13. Apr. 1824 samt L. 26. Mai 1868 (p. 284) § 12. Det er kun paa Skifte mellem en afdøds Børn eller Børnebørn og den længstlevende af disses Forældre eller Bedsteforældre samt efter den længstlevendes Død mellem dennes Børn eller Børnebørn og den efterlevende Stedfader eller Stedmoder, Stedbedstefader eller Stedbedstemoder, og kun naar Børnene eller Børnebørnene ere

umyndige, at Ægtefællen kan nyde den antydede Ret. Betingelse herfor er det, at Børnene eller Børnebørnenes Arv ikke kan udredes uden at sælge det af Boets løse eller faste Gods, som den længstlevende behøver enten til sin Næringsdrift eller til daglig uundværlig Brug. I saa Fald kunne de umyndiges Arvelodder forblive henstaaende hos den længstlevende mod Sikkerhed i det hele Bo ifølge tinglæst Skifteextrakt, forudsat at den efterlevende Ægtefælle maa ansees for vederhæftig og paalidelig, og hvis den er en af Stedforældrene eller Stedbedsteforældrene, naar det befindes, at den ikke kan skaffe større Sikkerhed, og at det stemmer mere med den umyndiges Tarv at lade Arven henstaae end at fremtvinge Realisation. Beslutning om denne Udlægsmaade tages saavel i som udenfor Kjøbenhavn af Skifteretten, dog skal der forinden gives den umyndiges Værge Leilighed til at ytre sig, se L. 26. Mai 1868 § 12. Den længstlevende Ægtefælle skal ikke udstede Pantebrev, men Skifteretten meddeler en Udskrift (Skifteextrakt) af den Del af Skiftebehandlingen, som vedrører dette Forhold. Extrakten skal tinglæses saavel ved den længstlevendes personlige Værneting som ved det Ting, hvorunder Boets faste Eiendomme høre, og giver de umyndige lovbestemt Panteret se iøvrigt L. 1868 § 12. Om det Tilfælde, at der skiftes privat under offentlig Kontrol, se Skiftel.s § 78 sidste St.

Efter Udtrykkene i de ældre Love var det ikke ganske klart, om der skulde gives de umyndige Udlæg til Eiendom, saa at de bleve Eiere af visse af Boets Ting eller Medeiere med den længstlevende, eller om der skulde udlægges en Pengefordring paa den længstlevende med Sikkerhed i Boet. Der var forhen vistnok Hjemmel til at benytte begge Maader, men nu synes Skiftel.s § 63 kun at tilstede den sidstnævnte, der ogsaa tidligere var den sædvanlige, kfr. L. 1868 § 12.

Arvingernes Sikkerhed kunde forhen indskrænkes til visse Dele af Boet navnlig en eller flere faste Eiendomme se Cirk. 1. Juli 1857 I., d., men nu kræver Skiftel.s § 63, at den omfatter hele Boet.

Med Hensyn til Arveudlæget mærkes endnu Stempellovens § 28.

§ 22. Afkortning af Arveforskud.

Saavel testamentariske som Intestatarvinger kunne i Arveladerens levende Live have modtaget Arveforskud, der da selvfølgelig maa tages i Beregning ved Arveudlæget. Ydelsen og Modtagelsen af noget som Arveforskud er en renunciativ Arvepagt. Fremdeles kan en Arvelader, skjøndt han uden Forbehold har skjænket noget til en eventuel Arving, dog meget vel i sit Testamente bestemme, at det givne skal betragtes som Arveforskud, naar blot ikke nogen Tvangsarveret derved berøres.

Ved Siden heraf er der for Livsarvingers Vedkommende hjemlet et særligt Kollationsinstitut i Fr. 1845 §§ 10—13, idet Giveren under visse Omstændigheder ved en énsidig Villieserklæring, der ikke behøver at være affattet testamentarisk, men blot at fremgaae af en i denne Henseende (J. U. 1851 p. 638) forfattet Optegnelse eller af andre klare Beviser, kan bestemme, at Forstrækninger givne til en Descendent skulle fradrages i dennes Arvelod, selv om Tvangslodden derved formindskes eller endog hele Lodden opsluges. Som antydet behøver det aldeles ikke at være tilkjendegivet Modtageren, at han skal lide Afdrag, naar blot ikke det modsatte er lovet ham.

Gjenstand for Afkortning kan ifølge § 10 kun være Bekostninger, der ere særskilte ɔ: gjorte for et eller flere Børn, men ikke for alle, og betydelige. Om en Gave er betydelig, maa efter den i Fr. angivne Hensigt med Afkortningen „Iagttagelse af Billighed mod sine øvrige Børn“ bedømmes efter Forholdene ved Arveladerens Død, uagtet Ordene i § 10 synes at henvise til Gavens Tid, („anvender“). De tidligere Regler om Kollation i 5—2—61 og 5—4—5 forstodes saaledes, at egentlige Gaver altid skulde afkortes, men Bekostninger kun, naar Arveladeren bestemte det, og da Fr. 1845 ikke bruger Ordet „Gave“ kunde spørges, om ikke de ældre Regler forsaavidt staae ved Magt, saa at Gaver ubetinget maa fradrages. Dette kan dog ikke antages, thi Fr.s Ord omfatte ogsaa egentlige Gaver, jvfr. „Udlæg eller Forstrækninger“, og Lovens Motiver vise, at dette ogsaa har været Meningen.

Bekostningen skal være gjort for 1) „efterat Opdragelsen er tilendebragt at fremme deres videre Uddannelse

til deres tilkommende Bestemmelse.“ Herved er vistnok tænkt paa Modsætningen mellem den almindelige og den særlige Uddannelse, navnlig Fagdannelsen, men Adskillelsen er ikke konstant, men beroer paa, hvad der efter Forældrenes hele Stilling maa betragtes som en passende almindelig Uddannelse. Det kan derfor ikke billiges, naar nogle have ment, at f. Ex. Bekostninger, anvendte paa at lade et Barn studere, ubetinget ere udelukkede fra Afkortning. Dette vilde ogsaa i sig selv være lidet naturligt og kunde ikke forklares derved, at Opdragelsens Beskaffenhed (sædvanligt) alene bestemmes ved Forældrenes Villie, thi det er ikke en Betingelse for Afkortning, at Bekostningen er skeet i Barnets myndige Aar eller efter dets Anmodning eller med dets Samtykke. 2) „eller for at sætte dem i Stand til at indgaae Ægteskab,“ f. Ex. Brudeudstyr, derimod ikke Bryllupskost, 5—2—61. 3) „eller komme i en Levevei eller til deres Virksomheds Udvidelse“, 4) „eller i andre Maader til deres Velfærds Befordring.“ At Gaven er skeet i denne Hensigt, maa antages, indtil det modsatte oplyses; at Hensigten ikke opnaaes, kan ikke komme i Betragtning.

Kan den modtagne Gjenstand uforringet tilbagegives, kan Barnet i Almindelighed derved frie sig for Kollation. Denne Bestemmelse maa tilsigte at fritage Barnet for at bære Tabet ved Synken af Gjenstandens almindelige Værdi, hvilket ogsaa bestyrkes ved den følgende Regel om at, hvor Tilbageførelse in natura ikke skeer, bør dog Anskaffelsesprisen ikke ubetinget beregnes, men efter Omstændighederne Hensyn tages til den nærværende Pris, og Ansættelsen i det Hele ikke skee høiere end billigt kan være, for at de andre Børn kunne nyde Jævnet. Mere end Anskaffelsesprisen kan altsaa ikke beregnes. Den, der har faaet en Ting, bliver saaledes gunstigere stillet end den, der har faaet Penge og derfor kjøbt en Ting, men iøvrigt maa denne kunne fordre Nedsættelse, hvis han kan paavise, at Pengenes Værdi er steget siden Modtagelsestiden.

Efter § 10 skal Arveladerens efterladte Optegnelse i Almindelighed være tilstrækkeligt Bevis for de modtagne Forskud, hvorhos det udtales (hvad iøvrigt er en Selvfølge), at naar der fremkommer Data, som svække dens Paalidelighed, skal Skifteforvalteren afgjøre, om og hvorvidt Afkortning skal skee. Om fornødent skal han op-

fordre gode og retsindige Mænd af den afdødes Beslægtede eller nøie Bekjendtskab til at afgive Skjøn.

Overstiger Forstrækningen den Arvelod, der kan tilkomme Barnet, vil det vel ingen Arv erholde, men (selvfølgelig) ikke kunne tilpligtes som Debitor at tilbagebetale det modtagne. Af Kreditorerne kan Gaven omstødes under de sædvanlige Betingelser, jvfr. Fr.s § 11.

De af Faderen givne Forstrækninger kunne efter § 10 afkortes „saavel i Børnenes Fædrenearv som i den, der maatte tilfalde dem efter deres i Fællesskab med Faderen levende Moder.“ Meningen hermed er vistnok ikke, at Halvdelen skal afkortes i den fædrene og Halvdelen i den mødrene Arv, men ligesom efter den ældre Ret, se 5—2—61, dels at hele Forstrækningen kan afkortes, naar der skiftes efter den førstafdøde være sig Fader eller Moder, dels at det overskydende, hvorfor ikke kan faaes Jævnet paa Skifte efter den førstafdøde, skal kortes, naar der skiftes efter den længstlevende. De citerede Ord omfatte ikke det Tilfælde, at Faderen sidder i uskiftet Bo efter Moderen, og da her den mødrene Arv allerede er falden, kunde man mene, at Faderen ikke kan give Forskud med den Virkning, at de afkortes i Mødrenearven. Dette lader sig imidlertid ikke fastholde, thi efter § 10 kan Faderen give Forskud af Mødrenearven, medens Moderen lever, skjøndt han efter Fr.s § 29 ikke uden hendes Samtykke ved Testamente kan raade over hendes Del af Boet. Hans Ret til at give Forskud ogsaa paa Mødrenearven kan altsaa ikke betragtes som knyttet til Retten til ved Testamente at raade over den, men maa ansees som en Følge af hans Dispositionsret inter vivos over hele Boet, og denne har Faderen ogsaa, naar han sidder i uskiftet Bo, jvfr. ogsaa Motiverne. Da Moderen, der sidder i uskiftet Bo, har samme Dispositionsret som Faderen, maa det tilsvarende gjælde for hendes Vedkommende, og i Overensstemmelse hermed maa da § 12 forstaaes, hvorefter Forskud givne af Moder efter Faders Død kunne afkortes i Børnenes „tilkommende“ Arv.

Fr. 1845 forudsætter udtrykkeligt, at Ægtefællerne leve i det sædvanlige Formuefællesskab; er dette ikke Tilfældet, kan Manden kun give Forskud af Hustruens Lod, forsaavidt han er dispositionsberettiget over den. Er Hustruen selv dispositionsberettiget, kan hun alene

give Forskud paa sine Efterladenskaber; Faderens Samtykke (Analogien af Fr.s § 29) kan neppe kræves.

Fr. § 12 hjemler Anvendelsen af Kollationsreglerne, naar det er Moderens anden Mand, der som den, der er raadig over sit og Moderens fælles Bo, gjør Børnene Forskud.

Endelig skal der forholdes „paa lignende Maade“*), naar Bedsteforældre give et Barnebarn Forskud „efterat selve Barnet er død.“ Disse Ord medføre vistnok, at Gaver givne et Barnebarn, medens selve Barnet lever, ikke kunne afkortes. Som Grund hertil er anført, at Gaven ikke med Rimelighed kunde betragtes som et Forskud paa Arv, men hertil synes dog at kunne bemærkes, at da Gaver skjænkede uden noget Forbehold kunne afkortes, kommer det overhovedet ikke an paa, hvor edes Modtageren har opfattet Forholdet, og det er ikke unaturligt, at Giveren betragter det skjænkede som Arveforskud, da det altid er muligt og ofte ligesaa eller endnu mere sandsynligt, at Barnebarnet vil arve Giveren, som at Barnet vil blive hans Arving. Iøvrigt kan en til Barnebarnets Bedste gjort Forstrækning efter Omstændighederne være at ansee som en Barnebarnets Forældre ydet Gave.

Efter Fr.s § 13 bliver det Forskud, der er givet et Barn, som døer før Giveren men efterlader sig Børn, at afkorte i disses Arv efter Bedsteforældrene under samme Betingelser, som med Hensyn til selve Barnet er bestemt, navnlig uden ny Villiesbestemmelse fra Giverens Side. Dette gjælder, selv om Barnebarnet aldeles ingen Arv har faaet efter sine Forældre, og selv om disse ikke have anvendt Forskuddet til Barnebarnets Fordel, jvfr. Motiverne. — Ifølge Grundtanken i Fr. 1845 maa Afkortningsreglerne ogsaa gjælde for Børnebørnsbørn og endnu fjernere Descendenter, men de ere ikke omtalte paa Grund af Tilfældets ringe praktiske Betydning.

I Henseende til Arveberegningen, naar Forskud skulle afkortes, skal først omtales det Tilfælde, at der kun er Spørgsmaal om Deling af Boet mellem den afdødes Descendenter. Det, der skal skee, nemlig at Medarvingerne faae Jævnet, kræver, at man enten forlods tillægger

---

*) Antaget, at Udgifter til Barnebarnets Opdragelse ikke kunne afkortes, U. f. R. 1869 p. 1012.

hver Arving, der ikke har faaet Forskud, saa meget som dette udgjør og derefter deler Resten paa sædvanlig Maade, eller betragter Forskuddet som endnu værende i Boet altsaa lægger det til den faktisk tilstedeværende Masse og derpaa deler efter de sædvanlige Regler, men saaledes at i Forskudsmodtagerens Lod afdrages, hvad han allerede har oppebaaret. Begge Beregningsmaader føre til ganske samme Resultat, men den sidstnævnte er i mere indviklede Kombinationer den letteste.

Hvor Forskuddet er saa stort, at Modtageren ingen Arv kan faae, antog man forhen, at det ikke skulde lægges til Massen. Meningen var, at Modtageren maatte betragtes som ikke existerende eller som havende givet Afkald, og at man derfor ganske kunde forbigaae Forskuddet og ham. Hvis Arvingerne alle ere Børn eller Børnebørn af samme Barn, vil dette ikke føre til urigtige Resultater, men i andre Tilfælde viser det sig at være feilagtigt. Naar der f. Ex. er to Børn og to Børnebørn (Børn af et afdød Barn) og Boet er 700, hvorhos et af Børnebørnene har modtaget 200, som skulle afkortes, vil hvert Barn, naar Forskuddet lægges til Massen, faae $^{900}/_{3} = 300$, og hvert Barnebarn 150. Det Barnebarn, der allerede har erholdt 200, kan altsaa ikke faae Arv. Naar man da i Overensstemmelse med den omtalte Anskuelse vilde opgjøre Arven ganske uden Hensyn til Forskuddet og dets Modtager, vilde hvert Barn faae $^{700}/_{3} = 233\ ^{1}/_{3}$, og Barnebarnet ligeledes $233^{1}/_{3}$, hvilket ikke kan være rigtigt, da dette naturligvis ikke bør have mere, end det andet Barnebarn har faaet i Forskud. Sagen er, at der her paa Grund af Linealprincipet er Tale om en dobbelt Jævnet: dels mellem Børnebørnene indbyrdes, dels mellem Børnenes Linier og den Linie, der repræsenteres af Børnebørnene. Arveberegningen maa derfor, ogsaa naar Forskuddet opsluger Modtagerens Arv, skee paa den oven angivne Maade, saa at Forstrækningen lægges til Massen. I det opstillede Ex. beregnes altsaa for hvert Barn 300 og for det Barnebarn, der ikke har faaet Forskud, 150. Da disse Lodder tilsammen udgjøre 750, og Boet kun kan udbetale 700, maa der skee en forholdsvis Reduktion, saa at hvert Barn faaer 280 og Barnebarnet 140. Selv om Forskudsmodtageren, fordi han seer, at han dog ikke vil faae Arv, eller af anden Grund, renuncerer paa sin Arveret, maa Beregningen skee som

angivet. Naar han efter Arvefaldet vedbliver at beholde den ham givne Forstrækning, kan han ved sit Arveafkald blot renuncere paa at tage videre Arv men ikke forhindre, at det, der efter Giverens Villie skulde betragtes som Forskud paa ventendes Arv, nu betragtes som Forskud paa falden Arv, og der er ingen Grund til ikke at fastholde Giverens Bestemmelse i saa Henseende. Derimod er Forholdet et andet, naar Forskudsmodtageren før Arvefaldet døer eller renuncerer.

Naar der foruden Descendenter findes en Ægtefælle, have nogle ment, at Forskuddet skal lægges til hele det fælles Boes Masse og deraf beregnes saavel Ægtefællens Halvdel og Broderlod som Descendenternes Arvelodder. Dette er selvfølgelig den rigtige Beregningsmaade, hvis Meningen med Kollationsinstitutet er, at Giveren overfor alle i Boet interesserede skal kunne opnaae samme Resultat, som hvis Gaven slet ikke var givet. Dette er imidlertid ikke Tilfældet efter vor Ret. Fr. 1845 hjemler det ikke, men bestemmer blot, at Gaven skal betragtes som Arveforskud, og heri ligger ikke mere, end at den skal lægges til hvad der falder i Arv. Man kan ingenlunde slutte saaledes, at da Arven er en Del af det fælles Boes Masse, maa denne forøges, naar Arven forøges, thi Arven skal her for den Dels-Vedkommende, som Forskuddet beløber sig til, netop ikke tages af Fællesboet ɔ: hvad begge Ægtefæller eiede ved Dødsfaldet, men fra noget, der allerede endeligt er gaaet ud af det navnlig ogsaa i Forhold til Kreditorerne, jfr. Fr.s § 11. Fremdeles nævner Fr.s § 10 som Kollationens Øiemed kun „Iagttagelse af Billighed mod sine øvrige Børn“ og „at de øvrige Børn kunne nyde Jævnet“, men omtaler ikke, at den tillige skulde tjene til den efterlevende Ægtefælles Fordel. Et afgjørende Bevis ligger endelig i Ordet „særskilte“ i Fr.s § 10, thi herefter kan Afkortning ikke skee, naar alle Børn have faaet lige meget, hvilket ikke kunde gjælde, hvis Kollation ogsaa kunde skee i Ægtefællens Interesse. Man har vel indvendt, at det i samme § siges, at Afkortning ikke kan skee, naar der er optegnet Forskud for et Barn, men anvendt det samme paa de andre „uden paa lige Maade at være optegnet“. Hvis de fremhævede Ord ikke skulle være vildledende, maa de tilkjendegive, at hvis der paa alle Børn er anvendt og optegnet Forskud, skal Afkort-

ning skee, hvilket da kun kan være i Ægtefællens Interesse. Hertil maa svares, at det da blev aldeles urimeligt, at Ægtefællen ikke kunde faae Kollation, naar der kun var optegnet for ét Barn men ikke for de andre, hvilket dog §'n udtrykkeligt hjemler. De angivne Ord kunne ogsaa forstaaes som en iøvrigt overflødig Henvisning til, at der overhovedet ikke bliver Spørgsmaal om Afkortning, naar alle Børn ifølge Giverens egne Optegnelser ere fyldestgjorte. Man har endvidere indvendt, at naar Forskudsmodtagere ı frier sig ved at tilbagelevere det modtagne in natura, maa det gaae ind i Fællesboets Masse, men det vilde være besynderligt, om Arvingen ved denne vilkaarlige Akt kunde forøge Ægtefællens Lod. At Gaven, naar den tilbageleveres in natura, gaaer ind i Fællesboet, er imidlertid intetsteds udtalt i Fr. Det hedder blot i § 10, at Barnet derved befrier sig for at tilsvare Værdien, og dette maa naturligvis opfattes i Konsekvens med de øvrige Bestemmelser: naar det er overfor Medarvingerne, at Modtageren befries ved Tilbageleveringen, maa det ogsaa være til dem (ɔ: til Arvemassen) at Tilbageleveringen skeer.

Det maa efter det udviklede ansees som utvivlsomt, at Ægtefællens Boeslod skal beregnes uden Hensyn til Forskuddet. Derimod er det mere omtvisteligt, om ogsaa dens Broderlod skal beregnes, uden at Forskuddet tages i Betragtning. Kollation kan vel ikke skee for Ægtefællens Skyld alene, men naar Afkortning for Medarvingers Skyld skal finde Sted og altsaa noget lægges til Arvemassen, kunde det synes uundgaaeligt, at alle, som have Lod i denne, maa drage Fordel deraf. Da imidlertid Fr. 1845 ikke angiver nogen Beregningsmaade, men henviser til at anvende den, der stemmer med Fr.s Maal, og da dette kun er at skaffe Børnene Jævnet, synes det rigtigst at beregne Ægtefællens Broderlod ligesom dens Boeslod uden Hensyn til Forskuddet, saa at dette kun lægges til den Arvemasse, der skal deles mellem Børnene.

Naar en Stedfader, jvfr. Fr.s § 12, eller en Stedmoder, der sidder i uskiftet Bo, har givet Forskud til sine Stedbørn, og Giveren har egne Livsarvinger, maa Beregningen i Overensstemmelse med det oven udviklede skee saaledes, at Forskuddet lægges til den Arvemasse, hvori Modtageren arver. De til Stedbørn givne Forskud komme

saaledes ved Afkortningen Giverens egne Børn til Gode, hvis de ere Stedbørnenes Halvsøskende, men ikke ellers. Det er en ren Misforstaaelse, naar man har fundet de herved fremkommende Resultater besynderlige, f. Ex. at Moderen, naar Stedfaderen døer, kan udtage Halvdelen af Fællesboet som sin Boeslod, uagtet der er givet hendes Særkuldbørn Forskud paa Arv. Dette følger simpelthen af, at Kollationsinstitutet ikke tilsigter at stille alle vedkommende, som om Gaven ikke var skeet, men blot at fremkalde samme Forhold mellem en Persons Arvinger, som om de alle havde faaet samme Gave.

Ifølge Canccirk. 14. Jan. 1832 beregnes Arveafgifter og Skiftegebyrer ogsaa af Forskuddet, forsaavidt Modtageren faaer Arv men ellers ikke. Er der en efterlevende Ægtefælle synes det at være Cirk.s Mening, at Afgift ogsaa i sidste Fald skal svares. Disse Regler ere dog ikke juridisk konsekvente og næppe stemmende med rigtige Beskatningsgrundsætninger.

Om Forholdet til Kreditorerne bemærkes: Naar en Arving har modtaget Forstrækninger, der skulle afkortes, og ben. invent. ikke haves, maa den svare til Gjælden, selv om intet erholdes i Arv, og bære samme Kvota af Gjældsansvaret, som hvis Forskud ikke var givet, thi dette formindsker ikke dens Arveret, men maa betragtes som en allerede skeet Udbetaling af Arvelodden. Overfor Medarvingerne vil den, der har modtaget Forskud undertiden have Regresret, nemlig forsaavidt det er nødvendigt, for at dens Stilling, naar Gjælden fremkommer efter Delingen af Boets Aktiver, kan blive den samme, som hvis den var fremkommet før. Ex.: Boets Beholdning 300, 2 Arvinger, hvoraf den ene har modtaget i Forskud 100, Gjæld 400. Fremkommer Gjælden før Delingen, faaes ingen Arv, men hver Arving maa betale 50. Deles Boet, inden Gjælden fremkommer, faaer den ene Arving 200, den anden 100, og naar da den sidste har maattet betale 200 til Kreditor, har han Regres til den første for 50. — Haves ben. invent., er Forskudsmodtageren uansvarlig, hvis intet udlægges ham af Boets Overskud, og hvis noget udlægges ham, kun forpligtet til i det høieste at udbetale dette ikke tillige Forskuddet.

Hvis dette ikke kan støttes paa Fr. 1845 § 11, hvorefter man ikke er pligtig til som Debitor at betale, hvad alene er modtaget som Arveforskud, hvilken Bestemmelse maaske nærmest sigter til Forholdet til Medarvingerne, er det i al Fald hjemlet ved Fr. 8. Apr. 1768, hvis Hensigt er at udelukke, at der af Arven skal flyde positive Tab for Arvingen. Kreditor bør heller ikke være gunstigere stillet i det abnorme Tilfælde, at hans Krav fremkommer efter Skiftet, end naar det fremkommer forinden Skifteslutningen. Forskudsmodtagerens Andel i Gjældsansvaret maa utvivlsomt rette sig efter den Del af Boets Beholdning, som udlægges ham uden Hensyn til Forskuddet. Er Beholdningen f. Ex. 700, og der er to Arvinger, hvoraf en har modtaget 500, der skulle afkortes, svarer denne kun til $^1/_7$ af den senere opdukkende Gjæld.

§ 23. Hensidden i uskiftet Bo.

Allerede kort efter Chr. V.s Lov blev det brugeligt at tilstaae den længstlevende Ægtefælle Bevilling til at sidde i uskiftet Bo med de fælles umyndige Børn, saalænge den forblev ugift, Fr. 10. Aug. 1697, Pl. 20. Febr. 1717 I. B. Nr. 6; og Fr. 21. Juni 1799 gav Husmænd og Inderster af Landalmuen og deres Hustruer Ret hertil uden Bevilling. Nu findes Reglerne i Fr. 1845 §§ 18 og 19, hvorhos § 20 ophæver Fr. 21. Juni 1799.

En Mand er efter sin Kones Død ikke pligtig at skifte med deres fælles „Børn“ (hvilket utvivlsomt maa forstaaes som „Livsarvinger“), saalænge han forbliver ugift, medmindre Skifte nødvendiggjøres ved Ægtepagt eller anden gyldig Bestemmelse. Enken maa derimod have særlig Hjemmel. Denne kan gives hende af Manden, der ved en testamentarisk Disposition kan tillægge hende samme Ret til at beholde hele Boet udelt, som han selv har, og da ogsaa maa kunne give en mindre vidtgaaende Ret eller foreskrive særlige Vilkaar. Har Manden ikke indrømmet hende saadan Ret, kan Øvrigheden, naar hun med paalidelige Attester godtgjør, at hun er en huslig og forstandig Kvinde, give hende Tilladelse til at sidde i uskiftet Bo med hendes umyndige Børn, saalænge hun forbliver ugift. Er der foruden de umyndige (ɔ: Børn

under 18 Aar og umyndiggjorte) ogsaa myndige Børn, kræves disses Samtykke og hvis der er gifte Døtre, deres Mænds.

Har den førstafdøde efterladt Særkuldbørn, er den efterlevende pligtig at skifte med dem, forsaavidt de ere myndige. Derimod kan Enkemanden eller Enken erholde Tilladelse af Øvrigheden til at sidde i uskiftet Bo med dem, saalænge de ere umyndige, naar det ifølge den fødte Værges Erklæring eller andet troværdigt Vidnesbyrd kan antages, at den tilbørligen vil sørge for deres Underholdning og Opdragelse.

Den Øvrighed, som meddeler de oven omtalte Tilladelser, er ifølge Fr. 1845 § 18 i Kjøbenhavn Magistraten, dog er det i Praxis antaget, at kun Justitsministeriet kan give Tilladelsen, naar der alene er Særkuldbørn og ikke tillige Fællesbørn, hvilket Tilfælde dog omfattes af Fr.s Ord. Udenfor Kjøbenhavn gives Tilladelsen altid af Skifteretten, over hvis Afgjørelse af den desangaaende fremsatte Begjæring, der kan klages til Overøvrigheden se Skiftel.s § 91.

Naar de myndige Arvingers Samtykke er nødvendigt, men nogen af dem er fraværende, maa dens Villieserklæring indhentes jvfr. herved Skiftel.s § 13, og Øvrighedens Tilladelse kan ikke træde i Stedet, selv om Arvingen er fraværende udenfor Riget eller paa ubekjendt Sted. Kan den fraværende ikke opspørges, maa offentlig Skifte finde Sted, og naar da ingen melder sig efter udstedt Arveproklama, kan Ægtefællen begjære Extradition til Hensidden i uskiftet Bo, jvfr. Skiftel.s § 9. Dog synes det antageligt, at hvor privat Skifte ifølge Skiftel.s § 5 c. kan afholdes, uagtet en eventuelt arveberettiget Persons Opholdssted ikke kjendes, kan ogsaa strax Hensidden i uskiftet Bo finde Sted. Den efterlevende Ægtefælle maa i saa Fald overensstemmende med Skiftel.s § 71 udstede Arveproklama.

Betydningen af at der hensiddes i uskiftet Bo er, at Boet samlet og udelt forbliver i den efterlevende Ægtefælles Besiddelse og dens frie Disposition undergivet. Det eiendommelige er altsaa ikke blot, at Skifte udsættes, og at Arvingerne ikke faae Raadighed over Boet, men tillige at deres Arvelodders Størrelse bliver afhængig af Boets Tilstand, ikke som det er efterladt af Arveladeren, men som det bliver efterat have været den længstlevendes

frie Disposition underkastet. Da der imidlertid ikke er foreskrevet yderligere særlige Regler, og det anførte ikke bevirker, at selve Arvefaldet maa betragtes som udsat, maa man forøvrigt fastholde de sædvanlige Konsekvenser af Arvefaldet. Heraf følger bl. a., at den førstafdødes Arvinger overføre Arven til deres testamentariske eller Intestatarvinger, selv om de døe, forinden Boet kommer til Deling, J. U. 1866 p. 29. Ligeledes kunne Arvingernes Kreditorer gjøre foreløbigt Udlæg efter 1—24—30, og gyldig dispositiv Arvepagt indgaaes, U. f. R. 1872 p. 863. Den efterlevende Ægtefælle mister ikke sin Broderlod, der altsaa kommer den selv eller dens Arvinger til Gode, naar der skiftes*).

Den i uskiftet Bo hensiddende, ligegyldigt om det er en Enkemand eller en Enke, har fri Raadighed til at disponere inter vivos over hele Boet, og der optages ikke nogen Status over sammes Tilstand ved den førstafdødes Død. Man kan ifølge denne uindskrænkede Raadighed ikke nægte den længstlevende Ret til at anvende selv største Delen af Boet til Erhvervelse af en Livrente eller lign. for sig selv; endog en Disposition, hvorved hele Boet overdrages til en enkelt Arving mod livsvarig Afgift til den efterlevende Ægtefælle, kan kun omstødes, hvor den er foretaget i svigagtig Hensigt f. Ex. skeet ganske kort før et tilsigtet nyt Ægteskab, eller hvor den maa ansees for en Dødsgave**). Ved Dødsgaver og testamentariske Bestemmelser kan den længstlevende ikke disponere over den faldne Arv, men kun over sin Boeslod og Broderlod, J. U. 1864 p. 321.

Den førstafdødes Arvinger kunne efter det anførte miste Arv ved den længstlevendes slette Bestyrelse, men paa den anden Side kommer den efterlevendes heldige Dispositioner dem til Gode, saavelsom alle dens endog rent tilfældige Erhvervelser. Dog er den efterlevende berettiget til, naar der tilfalder den noget ved en af Boet uafhængig Adkomst, især ved Arv eller Gave, at holde det udenfor Boet under Betingelse af, at Skifte strax forlanges, inden det erhvervede er indkommet i Boet, Fr. 1845 § 18 i Slutn.

---

*) J. U. 1861 p. 449, 1862 p. 615.
**) J. U. 1851 p. 924. Dog mærkes J. U. 1854 p. 145.

Det er fast antaget, at den længstlevende (Enke) ved at overtage det uskiftede Bo bliver personlig Debitor for hele Gjælden, at den førstafdødes Arvinger ere ansvarsfrie, og at Kreditorernes Samtykke ikke udkræves.

Uskiftet Bo betegner iøvrigt kun et med Medarvingerne ikke delt Bo, men har ikke Hensyn til Undladelse af Opgjørelse for Kreditorernes Skyld. Den længstlevende Ægtefælle kan navnlig, forsaavidt den ikke allerede er ansvarlig for Gjælden, lade Skifteretten opgjøre Boet og derved erholde beneficium inv. Det ved Skiftebehandlingen fremkomne Overskud bliver da Gjenstand for Hensidden i uskiftet Bo, jvfr. Skiftel.s § 9.

Den længstlevende Ægtefælle kan til enhver Tid begjære Forholdet løst ved Skifte. Dernæst ophører Retten selvfølgelig, naar de i dens eget Indhold liggende Grændser ere naaede, altsaa naar nyt Ægteskab indgaaes, og efter Omstændighederne naar de umyndige blive myndige, eller den umyndige Pige gifter sig. Et af myndige Arvinger givet Samtykke synes at maatte ansees som bindende, saalænge Ægtefællen forbliver ugift, saa at det ikke bortfalder, omend de umyndige Arvinger blive myndige, men i saa Fald kun disse men ikke de førstnævnte kunne fordre Skifte.

I Praxis er man tilbøielig til at antage, at den Øvrighed, der har givet Tilladelse til at sidde i uskiftet Bo, ogsaa kan tage den tilbage, men Rigtigheden heraf er tvivlsom.

At den efterlevende Ægtefælle gaaer fallit, hvorved Boet bliver at opgjøre for Kreditorernes Skyld, indvirker ikke paa Retten til at sidde i uskiftet Bo. Det samme gjælder om Umyndiggjørelse, selv om denne medfører en almindelig Opgjørelse af Boet for Kreditorernes Skyld, hvilket ikke altid er nødvendigt.

Retten til at sidde i uskiftet Bo ophører ikke eo ipso derved, at en af Arvingerne døer. Men hvis den efterlader Ægtefælle eller andre Arvinger end de, der allerede ere lodtagne i det uskiftede Bo, er det tvivlsomt, om disse nye berettigede kunne fordre Skifte. Naar der siddes i uskiftet Bo ifølge Bevilling, kan anføres, at Øvrigheden kun kan tage Bestemmelse for de umyndiges Vedkommende, men ikke gribe ind i deres Arvingers Ret, J. U. 1867 p. 65 (Stedbørn), og paa tilsvarende Maade kan det gjøres gjældende, at den Faderen umid-

delbart ved Fr. 1845 § 18 og Moderen ved Testamente hjemlede Ret kun angaaer deres Descendenter, men ikke fremmede. Det er dog vistnok rettest at fastholde, at den førstafdødes Arvingers Arvinger ikke kunne have større Ret til Skifte end førstafdødes Arvinger selv.

Før 1845 gav Bevillingen til at sidde i uskiftet Bo tillige Ret til at skifte med Samfrænder, forsaavidt Skiftet skete, inden Børnene bleve myndige, og Samfrænderne opgjorde da Boet i Forening med den længstlevende efter et omtrentligt Skjøn over dets Aktiver og Passiver. Nu kommer Skiftel.s § 60 til Anvendelse, hvis Regler iøvrigt i alt væsentligt stemme med Fr. 1845 § 19.

Fr. 1845 omtaler ikke Hensidden i uskiftet Bo med den førstafdøde Ægtefælles Udarvinger, men Ægtefællerne, der forøvrigt have den langt videregaaende Beføielse ganske at udelukke disse Arvinger, kunne ved Testamente stifte et med det i Fr. 1845 § 18 omhandlede fuldstændigt ensartet Forhold mellem den længstlevende og Udarvingerne.

§ 24. Legatarernes Retsstilling.

Legatariske Dispositioner gaae sædvanligt ud paa at tillægge en Person en individuel Ting eller generisk bestemt Præstation, men kunne ogsaa have andet og meget forskjelligartet Indhold, f. Ex. at en Fordring skal eftergives en Skyldner, et Tilbud gjøres en Person. Legatarens Ret vil i Reglen være en Ret til at fordre en Præstation, men der kan ogsaa tilkomme ham en tinglig Ret, navnlig Eiendomsret. At dette jævnlig benægtes, beroer vistnok paa den Tanke, at da Boet som Helhed gaaer over til Arvingerne, kan intet af det komme til Legatarerne uden gjennem Arvingerne; disse maa først blive Eiere og fra dem atter Retten overdrages til Legatarerne. Men dette er en Forvexling af „hele Boet“ og „Boet som Helhed“; det sidste Begreb udelukker ikke, at enkelte Bestanddele ved særlig Villiebestemmelse kunne være holdte udenfor Overgangen til Universalsuccessorerne. Heller ikke ligger der i selve Testamentets Natur nogen Hindring for Eiendomsrettens umiddelbare Overgang, thi der er ingen Grund til at en testamentarisk Erklærings Indhold ikke skulde kunne være ganske det samme som en inter vivos afgivet Villieserklærings. Iøvrigt vil det

forsaavidt angaaer Legatarens Forhold til Arvingerne, som sædvanligt med Boet faae Besiddelsen af den legerede Ting, ofte ikke være af Betydning, om Legataren har en tinglig eller obligatorisk Ret.

De for Forholdet mellem Arvinger og Kreditorer gjældende Regler kunne ikke anvendes paa Forholdet til Legatarerne. Der er nemlig den væsentlige Forskjel, at medens Arvingerne indtræde i Gjælden som en allerede Arveladeren paahvilende Forpligtelse, stifter Legatet ingen Forpligtelse for Testator selv, først ved dennes Død begynder Legatarens Ret. Det er derfor ikke som Universalsuccessorer at Arvingerne ere forpligtede overfor Legatarerne, men fordi den legatariske Disposition lægger et Baand paa den efterladte Formue, som de, der opgjøre den, ere pligtige at respektere. Holdes der offentligt Skifte, er det følgelig alene Skifteretten, til hvem Legatarerne kunne henvende sig, ligegyldigt om Arvingerne have beneficium inventarii eller ei. Forinden Skifteretten deler Boet, skal den utvivlsomt fyldestgjøre Legatarerne, eller hvis deres Krav ifølge Testamentet først senere forfalde, afsætte det fornødne til dem. Skiftes der privat, kan Legataren, saalænge Boet er udelt, kun holde sig til alle Arvinger i Forening, jvfr. herved Skiftel.s § 84. Arvingerne ere vistnok pligtige at udrede Legaterne eller afsætte det fornødne, inden Boet deles, men til Undladelse heraf er næppe knyttet særlige Virkninger. Nogle have vel ment, at i saa Fald bliver Følgen dels, at der stilles strængere Fordringer til det Bevis for Boets Utilstrækkelighed, som Arvingerne maa føre, naar de ikke ville udrede Legatet fuldtud, fordi det overstiger det beholdne Bo, dels at Arvingerne blive ansvarlige in solidum. I Henseende til Beviset kan imidlertid ingen Skærpelse ske, da det altid maa være i og for sig tilstrækkeligt og mere aldrig kan fordres, og hvad det solidariske Ansvar angaaer, kan det vistnok ikke støttes paa 5—2—83 i Slutn. eller dens Analogi, og ikke heller hjemler Sagens Natur, at flere ikke solidarisk forpligtede ved retsstridigt at nægte Betaling blive solidarisk ansvarlige. Efter Boets Deling hæfte Arvingerne altsaa kun pro rata.

I det foregaaende er nærmest tænkt paa det sædvanligste Tilfælde, at Legatet skal udredes umiddelbart af Boet, men det kan ogsaa særligt være paalagt en eller flere Arvinger. Forholdet kan da enten være det, at

de, der opgjøre Boet, ogsaa ere pligtige at fuldbyrde dette Legat, men at det alene skal falde en eller visse Arvinger til Byrde, eller det, at denne eller disse Arvinger alene have Fuldbyrdelsespligten. I sidste Fald kan Legataren kun holde sig til dem; og vistnok ikke før de ved det offentlige eller private Skiftes Slutning ere komne i Besiddelse af deres Arvelod. Noget tilsvarende gjælder, naar Legatet er paalagt en Legatar.

Legatarer have ikke Ret til selv at skifte eller deltage i Arvingernes Skiftebehandling, og deres Umyndighed, Fraværelse eller Begjæring nødvendiggjør ikke offentligt Skifte, jvfr. foran. Hvis Boet behandles offentligt, skulle de ligesom Arvingerne snarest muligt have en særlig Underretning om Dødsfaldet, hvor dette behøves se Skiftl.s § 14. De skulle endvidere om muligt tilkaldes til Begyndelses og Registreringsforretningen se Skiftel.s § 16, 2det Stk., som forøvrigt ved en unøiagtig Redaktion er affattet som om Legatarer skulde opfordres til at overtage Gjældsansvaret, hvilket naturligvis ikke er Meningen, jvfr. ogsaa §§ 17 og 18. Fremdeles skulle Legatarer lige saa vel som Arvinger indkaldes til den i Skiftel.s § 17 omtalte Skiftesamling. I det hele er det utvivlsomt, at de ere berettigede til at møde og deltage i Skifteforhandlingerne, men efter de klare Bestemmelser i Skiftel.s §§ 19 og 24 ere de dog ikke stemmeberettigede.

Det er omtvistet, om Arvingerne ere pligtige til at udrede mere til Legatarerne end Boets Nettobeholdning. Herom kunde der i al Fald kun være Tale, naar Arvingerne ere fuldtud ansvarlige for Gjælden. Da Forholdet til Kreditorerne imidlertid, som alt bemærket, har et ganske andet Grundlag end Forholdet til Legatarerne, kan man ikke fra Ansvaret for Gjælden slutte til Ansvaret for Legaterne. Forpligtelsen til at udrede Legaterne følger af den Pligt til at fuldbyrde Testators Villie, som paahviler dem, der opgjøre Boet. Naar det offentlige behandler Boet, er det afgjort, at denne Pligt ikke strækker sig videre end det beholdne Bo, idet Skifteretten hverken er forpligtet eller berettiget til at udrede Legater før Kreditorerne ere fyldestgjorte se 5—4—16 og Skiftel.s § 45. Dette fremtræder ganske vist nærmest som en Fortrinsret for Kreditorerne, og om en saadan kan der ikke blive Spørgsmaal, naar Arvingerne selv skifte; thi da Kreditorerne i saa Fald ikke have

Krav paa, at Skiftet foregaaer paa en vis Maade, jvfr. foran, ere Arvingerne berettigede til at udrede Legaterne uden Hensyn til Gjælden. Men om end de oven citerede Lovbud ikke kunne være ligefrem anvendelige paa privat Skifte, indeholde de dog den Forudsætning, at legatariske Dispositioner efter deres Væsen kun kunne gaae ud paa Bortgivelsen af den beholdne Formue, og denne med Sagens Natur stemmende Regel synes ogsaa de selvskiftende Arvinger at maatte kunne paaberaabe sig.

Det maa imidlertid indrømmes, at det af Grunde, som ligge udenfor selve Legatets Natur, kan være ret hensigtsmæssigt at paalægge selvskiftende Arvinger fuldt Ansvar for Legaterne. Da Legatarerne nemlig ikke ere berettigede til at deltage i det private Skifte og ikke kunne fremtvinge offentligt Skifte, ere de ude af Stand til at hindre en vilkaarlig og skjødesløs privat Behandling, uagtet Behandlingens Forsvarlighed er af stor Interesse for dem, hvis deres Kravs Størrelse er afhængig af Boets Overskud. Vel maa Arvingerne, naar de ikke ville udrede Legaterne fuldtud, bevise, at Boet ikke strækker til, uagtet det er rigtig opgjort, men dette giver ikke tilstrækkelig Sikring, da Legatarerne hyppigt ikke ville være i Stand til at paavise Feilgreb o. desl., som dog virkelig ere begaaede af Arvingerne. Nogle (Schl. Skifteret p. 424) have ogsaa antaget, at det ikke kan være Lovgiverens Villie at stille Legatarerne saa usikkert, og at det derfor maa være forudsat, at selvskiftende Arvinger maa udrede Legaterne fuldtud. Saavidt skjønnes ere de anførte Betragtninger dog ikke tilstrækkelige til at begrunde et Resultat, som ikke stemmer med Legatets Natur. Det anførte beviser kun, at Legatarerne ikke have den størst mulige Retsbeskyttelse, men Arvingernes Bevispligt er dog ingen ringe Garanti og vistnok tilstrækkeligt Værn mod betydeligere Tilsidesættelser. Det kan ogsaa bemærkes, at forsaavidt Arvingerne ere Tvangsarvinger, er Legatet ifølge Testationsreglerne kun gyldigt indenfor en vis Kvota af det beholdne Bo, og der findes intet Spor til den betydelige Indskrænkning heri, at det kun skulde gjælde, naar offentligt Skifte fandt Sted.

Hvor Legatets Udredelse i Testamentet er knyttet som en Betingelse til Arveberettigelsen, er det utvivlsomt, at den paagjældende ved at modtage Arven paatager sig en ubetinget Forpligtelse i saa Henseende, og dette gjælder

ogsaa for den Legatar, hvis Ret i Testamentet er betinget af et andet Legats Udredelse. Uden særlig Grund i Testamentet, kan man imidlertid ikke betragte Legatets Udredelse som egentlig Betingelse for Arveretten.

Af det oven udviklede maa følge, at Legatarer først kunne kræve Fyldestgjørelse eller Udlevering af Legatets Gjenstand, efterat de selvskiftende Arvinger have havt tilstrækkelig Frist til at bedømme Boets Tilstand og navnlig Proklama er udløbet. Om offentligt Skifte se Skiftel.s § 45.

Naar Legataren skal have en Sum Penge, mene nogle, at der tilkommer ham Renter fra Dødsdagen, andre fra Proklamas Udløb, medens Praxis skal være mest tilbøielig til slet ikke at tillægge ham Renter. Saavidt skjønnes, kunne disse kun tilkomme Legataren efter de almindelige Regler om mora, altsaa naar Legatet kan fordres og virkelig fordres udbetalt, hvilken Regel ved offentligt Skifte ganske vist sædvanligt vil medføre, at ingen Renter erholdes. Er en frugtbærende Ting legeret, synes de fra Dødsfaldet faldne Frugter at maatte tilkomme Legataren, hvad enten han maa erkjendes strax ved Arvefaldet at være bleven Eier, eller kun en obligatorisk Ret er givet ham. — Med det omhandlede maa ikke forvexles det Tilfælde, at en Livrente eller Renten af en Kapital er legeret; denne Rente maa da, hvor intet andet er fastsat, tilkomme Legataren fra Dødsfaldet af.

Naar den legerede Gjenstand er behæftet, kan der opstaae meget tvivlsomme Spørgsmaal om Legataren maa finde sig i Behæftelsen, eller om Arvingerne skulle skaffe den bort. Afgjørelsen beroer væsentligt paa hele det nærmere Forhold, jvfr. J. U. 1855 p. 625, U. f. R. 1871 p. 912.

Et ledigt Legat kan accrescere til andre Legatarer, men vil dog i Reglen tilfalde Arvingerne. I de almindelige Tilfælde, hvor Legataren alene har en Fordringsret, vil dette følge af, at Testators Udredelsespaalæg umuliggjøres, naar Legataren ikke vil modtage det ham tillagte.

§ 25. Den forbigaaede Arvings Ret.

Tidligere antoges det, at en Arving ikke kunde forbigaaes, naar det var givet, at den havde existeret, og ikke bevist, at den var død, men der skulde i saa Fald afsættes en Lod til den, 5—2—10, hvormed dog 5—2—31 og 53, der vise, at Bevisbyrden for at have overlevet Arveladeren paahviler den, for hvem Arv kræves, ikke stemme. Fr. 11. Sept. 1839 § 1 har imidlertid gjengemført Grundsætningen i de sidstnævnte Art., idet nu Arvingen forbigaaes, naar der ikke haves Vished for, at han har overlevet Arveladeren, dog mærkes Fr.s § 5. For at forebygge Forbigaaelse, skal der, naar det er usikkert, om der gives andre Arvinger end de, der have meldt sig, udstedes Proklama til Arvingerne jvfr. nærmere Skiftel.s § 21 og §§ 71, 72 og 74, ligesom Skifteforvalteren om muligt ogsaa paa anden Maade skal sørge for at faae Kundskab om den fraværendes Opholdssted. Proklamas Udløb maa afventes, men er Fristen tilende kan Arven deles uden Hensyn til Muligheden af andre Arvingers Existens. I de Tilfælde, hvor Proklama kan undlades paa Grund af Boets Ubetydelighed, maatte dog Arvedelingen ifølge Fr. 1839 ikke foregaae før efter en vis Tids Udløb, men dette er nu ophævet se Skiftel.s § 21 jvfr. § 43. Proklamaet prækluderer ikke Arvingerne, men de have ifølge Fr. 1839 § 2 i 15 Aar fra Arvefaldet at regne*) Ret til at søge Arven tilbage fra de Arvinger, hvem den er udlagt, dog kan der hos hver enkelt kun søges, hvad denne har oppebaaret af den Lod, der skulde have været udlagt til den forbigaaede Arving, og de imidlertid oppebaarne Renter kunne ikke fordres erstattede, medmindre de maatte være anteciperede, jvfr. Fr.s § 11. Undtagelse herfra skeer kun, naar de, der have oppebaaret Arven, have gjort sig skyldig i Sandheds Fordølgelse eller nogen anden til Skadeserstatning forpligtende Mislighed, i saa Fald maa Renter kunne fordres, og de paagjældende være solidarisk ansvarlige. Skjøndt Fr.s Ord ikke antyde det, præskriberes dette Erstatningskrav sikkert ikke ved de

---

*) Efter Henvisningen til § 1 er det dog en Betingelse, at der inden Præskriptionsfristens Udløb har fundet en Skiftebehandling Sted, H. R. Td. 1860 p. 655. Mærk saaledes uskiftet Bo.

15 Aars Forløb. Naar Arven er udlagt in natura, kan den forbigaaede Arving dog ikke vindicere Tingene fra Trediemand, til hvem de maatte være overdragne, thi Arvingen, der har erholdt Gjenstanden udlagt, maa erkjendes at have opnaaet Dispositionsret ved Skifterettens Udlæg eller den med Skifterettens Godkjendelse skete Overtagelse af Boet. Derimod kan der maaske, forsaavidt Tingen endnu findes hos Arvingen, tillægges den forbigaaede en tinglig Ret overfor førstnævntes Konkursbo og Kreditorer.

Fr. 1839 forudsætter nærmest, at man har vidst, at en Arving engang har været til, medens han nu ikke er at finde, men maa i al Fald anvendes analogt, naar man har været ganske uvidende om, at Arvingen nogensinde har existeret. Fremdeles forudsætter Fr. 1839 offentligt Skifte, men dens Regler maa vistnok gjælde ogsaa, hvor privat Skifte holdes og intet Arveproklama udstædes. Kommer Arvingen tilstede, inden Boet er delt, kan han fordre at tiltræde Skiftet eller at erholde Boet udleveret.

Samme Ret, som den forbigaaede Arving selv, have dennes Arvinger og enhver anden, der er berettiget til at træde i hans Sted, naar det godtgjøres, at den forbigaaede efterat have overlevet Arveladeren er død, inden Arven ved 15 Aars Forløb var præskriberet Fr. 1839 § 3. I Fr.s Udtryk synes at ligge, at de nævnte Personer ere indskrænkede til at fordre Arven inden samme Frist som den forbigaaede, altsaa 15 Aar fra første Arveladers Død. Kunne de ikke bevise den forbigaaedes Død men vel, at han har overlevet Arveladeren, kunne de næppe fordre Arv afsat til ham, medmindre de i Henhold til Fr. 1839 have erhvervet Dom til Renteny-delse eller Eiendom over hans Formue.

Med den til en Arving, om hvem det ikke vides, hvor han er at finde, afsatte Arv bliver der, hvad enten han har mødt eller ladet møde paa Skiftet eller ei, at forholde som med en forsvunden Persons øvrige efterladte Formue, se Fr. 1839 § 1.

Fr. 1839 taler kun om det Tilfælde, at det ikke vides, hvor Arvingen er. Hvis dette vides, men Arvingen uagtet speciel Opfordring ikke afhenter sin Arv, kan Fr. ikke anvendes, man maa derfor benytte de tidligere

Regler om forladt Arv i Fr. 2. April 1817, der omfatte dette Tilfælde*). Arven henstaaer herefter i 15 Aar regnet fra Skifteudlægget, hvis Arvingen har ladet møde paa Skiftet, men ellers fra Arvefaldet, og i denne Tid udbetales Arven til Arvingen eller hans Arvinger, naar de melde sig med Bevis for hans Død. Efter de 15 Aar tilfalder Arven Staten, medmindre den paagjældende har Børn, Forældre eller Søskende, hvilke da erholde Arven udbetalt med paaløbne Renter, selv om de ikke kunne bevise Arvingens Død.

De anførte Regler gjælde saavel for testamentariske som for Intestatarvinger, og forsaavidt de ikke udtrykkeligt tillige angaae Legatarer, jvfr. f. Ex. Skiftel.s § 21, maa de kunne analogt anvendes paa dem.

§ 26. Arveafgifter.

Ifølge L. 19. Febr. 1861 (p. 117) betales i Afgift 1% af Arv, der tilfalder Ægtefæller, Livsarvinger eller „Forældre“ (U. f. R. 1872 p. 457), 4% af Arv, der tilfalder Søskende eller disses Børn (1ste Sidelinie) og 7% af Arv, der tilfalder fjernere Slægt eller Ikkebeslægtede. Ordet „Arv“ maa antages brugt som omfattende saavel egentlig Arv som Legater og Dødsgaver, se Fr. 12. Sept. 1792. Derimod betales ikke Afgift af, hvad der udtages med anden Adkomst f. Ex. Ægtefællens Boeslod, Fæstensgave. Hver Arving eller Legatar bærer selv Afgiften for sit Vedkommende, naar Testamentet ikke bestemmer andet. Overfor det offentlige ere Arvinger, der skifte privat, solidarisk ansvarlige for Afgiften, Fr. 12. Sept 1792 § 8, 8. Febr. 1810 § 8. Finder offentligt Skifte Sted, maa Skifteforvalteren ikke udlægge Arven, førend Afgiften er berigtiget. Kan den ikke erholdes hos dem, der have forrettet Skiftet, ere vedkommende Arvinger og Legatarer ansvarlige, forsaavidt de have erholdt Udlæg uden Fradrag af Afgiften.

Sjette og Tiendepenge, der efter 5—2—76 til 79 svaredes af Arv, der udførtes af Riget, er nu ved en Mængde Traktater saa godt som bortfaldet.

---

*) Born. p. 373 antager dog, at det er Chr. V.s Lov, der i saa Fald maa anvendes.

§ 27. Anhang.

Paa Færøerne gjælder Chr. V.s norske Lov, Reskr. 12. Mai 1688. De vigtigste senere Arvelove ere udvidede til Øerne, navnlig Fr. 21. Mai 1845 med nogle Modifikationer ved L. 4. Januar 1854, ligeledes Fr. 11. Sept. 1839 og L. 29. Dec. 1857. L. om Udstykning 4. Marts 1857 §§ 6—16 indeholder særegne Testationsregler svarende til Fr. 22. Nov. 1837.

Paa Island gjælder Chr. V.s norske Lov, Reskr. 17. Febr. 1769. Fr. 25. Sept. 1850 har givet Regler omtrent svarende til Fr. 21. Mai 1845.

I Vestindien gjælder Fr. 21. Mai 1845, se Anordn. 24. April 1860.

